

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства економіки України

05 січня 2022 року № 10-22

Довгостроковий план

**державного контролю в окремих сферах державного контролю, здійснення
якого належить до компетенції Держпродспоживслужби,
на 2022-2026 роки**

Національна контактна особа

Всі запити щодо довгострокового плану державного контролю в окремих сферах державного контролю, здійснення якого належить до компетенції Держпродспоживслужби, на 2022-2026 роки слід направляти Державній службі України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів за адресою:

01001, м. Київ, вул. Б. Грінченка, 1

Телефон: (044) 279-12-70

Факс: (044) 279-48-83

Електронна адреса: info@dpss.gov.ua

1. Загальні положення

Довгостроковий план державного контролю в окремих сферах державного контролю, здійснення якого належить до компетенції Держпродспоживслужби, на 2022-2026 роки (далі – довгостроковий план) містить загальну інформацію про структуру та організацію систем контролю харчових продуктів, кормів, побічних продуктів тваринного походження, а також систему контролю здоров'я та благополуччя тварин, заходи з контролю, що здійснюються в рамках державного нагляду у сферах ветеринарної медицини, безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин на 2022-2026 роки.

Довгостроковий план розроблено на виконання вимог законів України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» та відповідно до принципів та вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини (Закон України «Про ветеринарну медицину»), а також з урахуванням положень Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 15 березня 2017 р. № 2017/625 про офіційний контроль та іншу офіційну діяльність, що провадиться для забезпечення застосування положень харчового та кормового права, правил щодо здоров'я і благополуччя тварин, здоров'я рослин та засобів захисту рослин, внесення змін до регламентів Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 999/2001, (ЄС) № 396/2005, (ЄС) № 1069/2009, (ЄС) № 1107/2009, (ЄС) № 1151/2012, (ЄС) № 652/2014, (ЄС) 2016/429 та (ЄС) 2016/2031, регламентів Ради (ЄС) № 1/2005 та (ЄС) № 1099/2009 та директив Ради 98/58/ЄС, 1999/74/ЄС, 2007/43/ЄС, 2008/119/ЄС та 2008/120/ЄС, та про скасування регламентів Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 854/2004 та (ЄС) № 882/2004, директив Ради 89/608/ЄЕС, 89/662/ЄЕС, 90/425/ЄЕС, 91/496/ЄЕС, 96/23/ЄС, 96/93/ЄС та

97/78/ЄС та Рішення Ради 92/438/ЄЕС (Регламент про офіційний контроль) (далі – Регламент (ЄС) № 2017/625).

Державна служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужба або компетентний орган) є компетентним органом, який розробляє та організовує виконання довгострокового плану.

Виконання довгострокового плану забезпечується шляхом складання, затвердження та виконання щорічних планів державного контролю, оцінки їх виконання, а також шляхом планування і здійснення заходів з усунення виявлених недоліків.

Держпродспоживслужба щороку звітує перед Кабінетом Міністрів України про стан виконання довгострокового плану відповідно до форми щорічного звіту про стан виконання довгострокового та щорічного планів державного контролю, затвердженої наказом Мінекономіки від 16 березня 2021 р. № 547 «Про затвердження форми щорічного звіту про стан виконання довгострокового та щорічного планів державного контролю», та оприлюднює звіт на своєму офіційному вебсайті.

2. Сфера застосування та цілі

2.1. Цикл планування

Довгостроковий план державного контролю на 2018–2021 роки затверджений наказом Мінагрополітики від 26 грудня 2018 р. № 654.

За результатом реалізації довгострокового плану державного контролю на 2018–2021 роки цикл планування даного довгострокового плану складає п'ять років.

Держпродспоживслужбою розроблено довгостроковий план на період 2022-2026 років.

2.2. Сфера застосування довгострокового плану

Органи державної влади і посадові особи, уповноважені здійснювати заходи державного контролю і заходи державного нагляду за господарською діяльністю, їх статус, загальні умови та порядок здійснення контролю і нагляду визначаються законами.

Довгостроковий план містить загальну інформацію про структуру та організацію систем державного контролю, охоплюючи всі стадії виробництва кормів та харчових продуктів, що забезпечують здоров'я людей, здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин.

Довгостроковий план передбачає детальний опис нормативно-правових актів України в частині прав та обов'язків Держпродспоживслужби, окреслює координацію та співробітництво між органами контролю (нагляду) з метою охорони здоров'я людей, здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин та захисту прав споживачів.

Довгостроковий план містить інформацію про наявні механізми або механізми, які планується впровадити, з метою послідовного вдосконалення та ефективного забезпечення виконання законодавчих вимог у всіх сферах

державного контролю, здійснення якого належить до компетенції Держпродспоживслужби, на всіх стадіях виробництва кормів та харчових продуктів, що забезпечують здоров'я людей, здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин.

Довгостроковий план охоплює заходи державного контролю компетентного органу та їхню пріоритетність протягом періоду реалізації довгострокового плану, описує процедури моніторингу та звітування про виконання довгострокового плану.

2.3. Загальні цілі

Забезпечити ефективне впровадження законодавства про державний контроль та гарантувати, що Держпродспоживслужба та оператори ринку забезпечують та здійснюють:

високий рівень захисту життя та здоров'я, чесні практики торгівлі харчовими продуктами, інтереси споживачів, захист здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин;

моніторинг і перевірку виконання вимог законодавства про державний контроль;

реалізацію системи державного контролю за принципом «від лану до столу»;

заходи державного контролю та моніторингу.

2.4. Спеціальні цілі

Загальні цілі втілюються в одній або декількох спеціальних цілях. В рамках спеціальних цілей визначаються конкретні дії.

Для забезпечення встановлення всеохоплюючої та комплексної системи державного контролю, що сприятиме охороні здоров'я людей, здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин та захисту інтересів споживачів,

протягом терміну реалізації довгострокового плану очікується, що система контролю сприятиме досягненню, зокрема, таких спеціальних цілей:

охорона території України від занесення збудників особливо небезпечних хвороб, в першу чергу спільних для тварин та людей, з територій інших держав або карантинних зон через встановлення та реалізацію системи ризик-орієнтованого підходу до здійснення державного контролю;

організація державної наглядової та контрольної діяльності по всій країні за єдиною концепцією щодо охорони здоров'я людей, здоров'я та благополуччя тварин, запобігання передачі хвороб від тварин до людей, безпечності та гігієни кормів, захисту рослин;

посилення ефективності діяльності компетентного органу шляхом розробки законодавчих актів, вирішення питання дефіциту персоналу, розробки та впровадження робочих процедур, планів з інспекцій та відбору зразків, вдосконалення співробітництва з лабораторіями державного контролю;

впровадження спеціальних норм щодо охорони здоров'я рослин, здоров'я та благополуччя тварин відповідно до національного законодавства;

встановлення та повне впровадження системи навчання персоналу;

встановлення та повне впровадження системи аудиту компетентного органу;

посилення взаємодії компетентного органу з галузевими асоціаціями з питань пріоритетів розвитку торговельних відносин України у галузях сільського господарства, харчової та переробної промисловості тощо;

імплементация положень Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, у сфері санітарних та фітосанітарних заходів.

3. Політика та законодавство

3.1. Загальна інформація

Україна розташована в південно-східній частині Європи, має спільні сухопутні державні кордони з Білоруссю на півночі, з Польщею на заході, зі Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою на південному заході, із Росією на сході. Південь України омивається Чорним та Азовським морями. Морські кордони з Румунією і Росією.

Загальна площа України становить 603 548 км², що складає 5,7 % території Європи та 0,44 % території світу. За цим показником вона є другою за величиною серед країн Європи після Росії (або найбільшою країною, яка повністю розташована у Європі). Територія України витягнута із заходу на схід на 1316 км і з півночі на південь на 893 км, розташована приблизно між 52°20' та 44°23' північної широти й 22°5' і 41°15' східної довготи.

Код країни за системою ISO 3166-1-alpha-2 — UA.

Україна посіла 64 місце в світовому рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business 2020, який складає Світовий банк.

Україна є найбільшим у світі виробником соняшникової олії, великим світовим виробником зерна, цукру, меду, яєць та м'яса птиці і майбутнім глобальним гравцем на м'ясному та молочному ринках.

Україна є одним із членів-засновників Організації Об'єднаних Націй, а також членом понад сорока міжнародних організацій, зокрема ОБСЄ (1992), МВФ (1992), МБРР (1992), СОТ (2008), Ради Європи (1995).

Наявне населення, за оцінкою Державної служби статистики України, складає 41 588 354 особи станом на 1 січня 2021 року.

Станом на 1 січня 2021 року в Україні були такі адміністративно-територіальні одиниці: 1 автономна республіка — Автономна Республіка Крим,

24 області, 2 міста зі спеціальним статусом, 140 районів, 461 місто, 108 районів у містах, 882 селища міського типу, 28 372 сільські населені пункти. Внаслідок російської окупації Автономна Республіка Крим, м. Севастополь та окремі території у Донецькій та Луганській областях мають статус тимчасово окупованих територій України.

Президент України згідно зі статтею 102 Конституції України є главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Відповідно до статті 106 Конституції України Президент України на основі та на виконання Конституції України і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

Парламент – Верховна Рада України – згідно зі статтею 75 Конституції України є єдиним органом законодавчої влади в Україні.

Відповідно до статті 76 Конституції України народні депутати України обираються шляхом таємного голосування на 5 років на основі загального, рівного і прямого виборчого права. Повноваження народних депутатів визначаються Конституцією і законами України.

Уряд України – Кабінет Міністрів України – згідно зі статтею 113 Конституції України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Правовою базою його діяльності є Конституція, закони України, укази Президента України та постанови Верховної Ради України, прийняті відповідно до Конституції та законів України.

Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів.

Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України.

Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України.

До складу Уряду входять: Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, три віце-прем'єр-міністри України та сімнадцять міністрів. У систему органів виконавчої влади входять: 20 міністерств, 25 служб, 16 агентств, 5 інспекцій, 8 центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, 3 колегіальні органи, 5 інших центральних органів виконавчої влади.

3.2. Ієрархічна система прийняття законодавства

Лише Парламент України має право приймати закони. Закони України мають вищу юридичну силу.

Відповідно до законів, на їх основі та для реалізації їх загальних положень приймаються інші нормативно-правові акти.

Систему нормативно-правових актів України складають:

- Конституція України;
- Закони України;
- укази та розпорядження Президента України;
- постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади.

Особливу групу становлять міжнародні договори України.

Стадії законодавчого процесу:

внесення (подання) законопроекту до парламенту;

попередній розгляд і обговорення законопроекту у комітетах парламенту;
обговорення, прийняття рішень щодо законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України, прийняття закону або відхилення законопроекту;

підписання, офіційне оприлюднення закону та набрання ним чинності. Президент України підписує закони, прийняті Верховною Радою України, має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України.

Розробляти законопроекти може практично необмежене коло осіб, проте офіційно вносити їх до Верховної Ради України на розгляд можуть лише суб'єкти законодавчої ініціативи.

Кабінет Міністрів на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, видає обов'язкові для виконання акти – постанови і розпорядження.

Акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру видаються у формі постанов Кабінету Міністрів України.

Акти Кабінету Міністрів України з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань видаються у формі розпоряджень Кабінету Міністрів України.

Проекти регуляторних актів Кабінету Міністрів України готуються з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», та відповідно до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308.

Проекти актів Кабінету Міністрів України оформляються згідно з Правилами підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870.

Проекти постанов Кабінету Міністрів України, якими затверджуються технічні регламенти, розроблені на основі актів законодавства Європейського Союзу, оформляються з урахуванням особливостей, визначених Правилами розроблення проектів технічних регламентів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, на основі актів законодавства Європейського Союзу, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 18 червня 2012 р. № 708 «Про затвердження Правил розроблення проектів технічних регламентів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, на основі актів законодавства Європейського Союзу».

До проекту технічного регламенту додається таблиця відповідності положень базового акта законодавства ЄС та технічного регламенту.

Підзаконні нормативно-правові акти у відповідних сферах приймаються профільними міністерствами на основі відповідних законодавчих актів, а також з урахуванням діючих в ЄС директив, регламентів, рішень тощо.

Гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС здійснюється відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. Охорона здоров'я та життя людей, тварин і рослин, довкілля, захист прав споживачів визначені пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України.

Наразі система контролю у сфері безпечності харчових продуктів та кормів, здоров'я та благополуччя тварин, здоров'я рослин регулюється законодавством та відповідними підзаконними актами, а саме:

про безпечність харчових продуктів;

про ветеринарну медицину;

у сфері здоров'я та благополуччя тварин;

у сфері побічних продуктів тваринного походження;

про ідентифікацію та реєстрацію тварин;

про ветеринарні лікарські засоби;

у сфері виробництва, обігу та використання кормів;

про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин;

у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

у сферах захисту, карантину рослин (у тому числі регулювання використання засобів захисту рослин).

Основним законодавчим актом, який регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів і визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, а також законодавства про побічні продукти тваринного походження під час ввезення (пересилання) таких побічних продуктів на митну територію України, є Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Основним актом, що регулює відносини у сфері ветеринарної медицини є Закон України «Про ветеринарну медицину», який визначає правові та

організаційні засади здійснення діяльності у сферах забезпечення захисту здоров'я та благополуччя тварин, ветеринарної практики, виробництва, обігу та застосування ветеринарних препаратів, а також обігу побічних продуктів тваринного походження.

Закон України «Про захист рослин» регулює правовідносини, пов'язані із захистом рослин сільськогосподарського та іншого призначення, багаторічних і лісових насаджень, дерев, чагарників, рослинності закритого ґрунту, продукції рослинного походження від шкідників, хвороб та бур'янів, визначає права і обов'язки підприємств, установ, організацій усіх форм власності та громадян, повноваження органів виконавчої влади і посадових осіб у цій сфері.

4. Призначення компетентних органів, національних референс-лабораторій та делегування певних завдань державного контролю іншим органам

До системи органів виконавчої влади у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ветеринарної медицини належать:

Кабінет Міністрів України;

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я (МОЗ);

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ветеринарної медицини (Мінекономіки);

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин тощо (Держпродспоживслужба).

Існуюча інституційна структура в країні пройшла реструктуризацію з метою забезпечення належного розподілу обов'язків, координації діяльності та охоплення всіх етапах ланцюга виготовлення та обігу харчових продуктів, що дозволить ефективно впроваджувати законодавчі рішення у вищевказаних сферах.

4.1. Держпродспоживслужба як компетентний орган

Організацію та впровадження систем державного контролю в Україні здійснює Держпродспоживслужба, яка має статус центрального органу виконавчої влади та діє у формі юридичної особи.

Держпродспоживслужба офіційно розпочала роботу і приступила до виконання покладених на неї функцій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» з квітня 2016 року.

Відповідно до Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів», Держпродспоживслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єра-міністра України - Міністра економіки України та який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, за якістю зерна

та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування.

Держпродспоживслужба у своїй діяльності охоплює всі ланки харчового ланцюга.

Державним контролем у визначенні Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» є діяльність компетентного органу, його територіальних органів, державних інспекторів, державних ветеринарних інспекторів, помічників державного ветеринарного інспектора та уповноважених осіб, що здійснюється з метою перевірки відповідності діяльності операторів ринку вимогам законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин, а також усунення наслідків невідповідності та притягнення до відповідальності за порушення відповідних вимог.

4.2. Делегування певних завдань державного контролю іншим органам

Наразі Держпродспоживслужба не делегує певні завдання державного контролю іншим органам, але відповідно до статті 9 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя

тварин» Держпродспоживслужба делегує особам повноваження щодо здійснення державного контролю в установлених законом випадках.

Відповідно до наказу Мінагрополітики від 16 березня 2018 р. № 141 «Про затвердження Порядку надання статусу офіційного ветеринарного лікаря, уповноваженого ветеринара, працівника бійні, уповноваженого на виконання обов'язків помічника державного ветеринарного інспектора, та здійснення їх діяльності», зареєстрованого в Мін'юсті 27 березня 2018 р. за № 368/31820, територіальний орган в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці своїм рішенням визначає потужності (господарства), на яких мають право здійснювати окремі заходи державного контролю уповноважені особи.

Керівники державних установ, що входять до системи компетентного органу та підпорядковані йому, подають письмове звернення до територіального органу про надання уповноваженим особам повноважень щодо здійснення окремих заходів державного контролю на (у) визначених потужностях (господарствах).

Розгляд питання надання статусу уповноваженої особи здійснює територіальний орган після письмового звернення керівника державної установи, що входить до системи компетентного органу та підпорядкована йому.

Офіційним ветеринарним лікарем є уповноважена особа, яка має досвід практичної роботи за фахом не менш як два роки, вищу освіту за ступенем не нижче спеціаліста/магістра у галузі ветеринарної медицини.

Уповноважений ветеринар повинен мати досвід практичної роботи за фахом не менш як один рік.

Працівники бійні, уповноважені на виконання обов'язків помічника державного ветеринарного інспектора, мають право виконувати обов'язки помічника державного ветеринарного інспектора у межах державного

контролю свіжого м'яса птиці та зайцеподібних лише в частині технічної допомоги, необхідної для виконання завдань державного ветеринарного інспектора.

Рішення про надання статусу уповноваженої особи оформляється наказом територіального органу.

У межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць територіальний орган веде облік уповноважених осіб та оприлюднює на своєму офіційному вебсайті рішення про надання та позбавлення статусу уповноваженої особи не пізніше наступного робочого дня після їх прийняття.

Держпродспоживслужба оприлюднює на своєму офіційному вебсайті узагальнену інформацію від територіальних органів про статус уповноважених осіб в розділі «Діяльність - Аналітична інформація - Інформація про статус уповноважених осіб».

4.3. Уповноваження акредитованих лабораторій, референс-лабораторій

Держпродспоживслужба (компетентний орган) уповноважена на надання повноважень акредитованим лабораторіям, у тому числі референс-лабораторіями щодо здійснення для цілей державного контролю лабораторних досліджень (випробувань) відібраних зразків харчових продуктів, кормів, сіна, соломи, побічних продуктів тваринного походження, біологічного матеріалу, репродуктивного матеріалу, патологічного матеріалу або будь-яких інших матеріалів чи речовин (у тому числі з довкілля), які пов'язані з виробництвом та/або обігом харчових продуктів, кормів, побічних продуктів тваринного походження, та інших об'єктів регулювання законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин.

Порядок та критеріїв уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій, та Порядок перевірки дотримання

уповноваженими акредитованими лабораторіями, у тому числі референс-лабораторіями, критеріїв уповноваження та позбавлення такого уповноваження затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2019 р. № 10.

Так, з метою отримання уповноваження акредитована лабораторія, референс-лабораторія подає до Держпродспоживслужби заяву довільної форми щодо наміру отримання уповноваження для проведення лабораторних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю, з додаванням документів або належним чином засвідчених копій, що підтверджують відповідність акредитованої лабораторії, у тому числі референс-лабораторії критеріям уповноваження.

Держпродспоживслужба проводить перевірку документів, поданих заявником для уповноваження акредитованої лабораторії, референс-лабораторії.

За результатами перевірки документів, поданих заявником для отримання акредитованою лабораторією, референс-лабораторією уповноваження, Держпродспоживслужба приймає одне з таких рішень:

- 1) про відповідність акредитованої лабораторії, референс-лабораторії критеріям уповноваження відповідної лабораторії;
- 2) про невідповідність акредитованої лабораторії, референс-лабораторії критеріям уповноваження відповідної лабораторії.

Якщо за результатами розгляду документів, поданих заявником для отримання уповноваження, встановлено відповідність лабораторії критеріям уповноваження лише в частині певних видів (напрямів) досліджень (випробувань), Держпродспоживслужба приймає рішення, в якому зазначаються види (напрями) досліджень (випробувань), за якими лабораторія відповідає критеріям уповноваження акредитованих лабораторій, референс-

лабораторій, та види (напрями) досліджень, за якими лабораторія не відповідає таким критеріям.

Рішення щодо відповідності лабораторії критеріям уповноваження приймається Держпродспоживслужбою не пізніше 20 робочих днів з дати подання до Держпродспоживслужби заяви про надання уповноваження акредитованій лабораторії, референс-лабораторії.

Рішення Держпродспоживслужби, прийняте за результатами розгляду заяви про уповноваження акредитованої лабораторії, референс-лабораторії, оприлюднюється не пізніше трьох робочих днів на офіційному вебсайті Держпродспоживслужби. Копія рішення Держпродспоживслужби про уповноваження акредитованої лабораторії, референс-лабораторії або про відмову в уповноваженні надсилається (вручається) заявникові протягом трьох робочих днів після його прийняття.

Рішення Держпродспоживслужби про відмову в уповноваженні акредитованої лабораторії, референс-лабораторії може бути оскаржено заявником до суду в установленому законом порядку.

З метою внесення змін і доповнень до переліку видів (напрямів) досліджень (випробувань), за якими акредитована лабораторія, референс-лабораторія вже отримала уповноваження, відповідна лабораторія може подати до Держпродспоживслужби заяву, в якій зазначаються види досліджень (випробувань) (за напрямками), що є предметом змін або доповнень.

Облік уповноважених акредитованих лабораторій, референс-лабораторій ведеться Держпродспоживслужбою державною мовою в електронному вигляді у журналі за формою, встановленою постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2019 р. № 10.

Держпродспоживслужба протягом одного робочого дня з дати прийняття рішення про уповноваження акредитованої лабораторії, референс-лабораторії вносить до журналу обліку такі відомості про відповідну лабораторію:

1) найменування, ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію та номер паспорта (для фізичних осіб - підприємців);

2) місцезнаходження;

3) номер і дату прийняття Держпродспоживслужбою рішення про уповноваження лабораторії, а також види (напрями) досліджень (випробувань), за якими її уповноважено.

Держпродспоживслужба протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення про позбавлення уповноваження акредитованої лабораторії, референс-лабораторії вносить до журналу обліку відомості про номер і дату прийняття відповідного рішення, а в разі часткового позбавлення – також види (напрями) досліджень (випробувань), за якими позбавлено уповноваження акредитовану лабораторію, референс-лабораторію.

Перелік уповноважених акредитованих лабораторій, референс-лабораторій Держпродспоживслужба оприлюднює на офіційному вебсайті (крім відомостей з обмеженим доступом).

5. Організація та управління державним контролем

5.1. Організація Держпродспоживслужби

Держпродспоживслужба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Держпродспоживслужба утворена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».

Постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» затверджено Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

З метою забезпечення фінансування Держпродспоживслужби прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 січня 2016 р. № 76-р «Деякі питання забезпечення діяльності Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів». Держпродспоживслужба офіційно розпочала роботу і приступила до виконання функцій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів».

Територіальні органи Держпродспоживслужби утворені постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1092 «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів». Наказом Мінагрополітики від 12 квітня 2017 р. № 209 «Про затвердження Положення про Головне управління Державної

служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві», що зареєстровано в Мін'юсті 13 травня 2017 р. за № 604/30472, затверджено Положення про Головне управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 873 «Про утворення на державному кордоні міжрегіональних територіальних органів Державної служби з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів» утворено як юридичні особи публічного права міжрегіональні територіальні органи Держпродспоживслужби.

Наказом Мінекономіки від 23 жовтня 2020 р. № 2145 «Про затвердження Положення про міжрегіональне головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів на державному кордоні та внесення змін до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2017 року № 209», що зареєстровано в Мін'юсті 29 жовтня 2020 р. за № 1066/35349, затверджено Положення про міжрегіональне головне управління Держпродспоживслужби на державному кордоні.

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до її складу входять:

1. Керівництво: Голова, перший заступник Голови, 3 заступники Голови та заступник Голови з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації;
2. Департамент безпеки харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва;

3. Департамент державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення;

4. Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна;

5. Департамент захисту прав споживачів та контролю за регульованими цінами;

6. Департамент правового забезпечення;

7. Департамент з управління персоналом та організаційного розвитку;

8. Департамент з міжнародних комунікацій, внутрішніх та зовнішніх зв'язків;

9. Департамент управління фінансами та економічної діяльності;

10. Управління державного контролю на кордоні;

11. Департамент адміністративного управління;

12. Управління цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації;

13. Відділ внутрішнього аудиту;

14. Організаційно – розпорядчий відділ;

15. Відділ з питань запобігання та виявлення корупції;

16. Сектор координації діяльності територіальних органів;

17. Сектор закупівель;

18. Сектор оцінки ризиків;

19. Сектор з питань мобілізаційної роботи та цивільного захисту;

20. Головний спеціаліст з режимно-секретної роботи.

Щорічні звіти про роботу Держпродспоживслужби оприлюднюються на вебсайті Держпродспоживслужби в розділі «Діяльність - Звіти про роботу Держпродспоживслужби».

Структура Держпродспоживслужби на рівні територіальних органів:

До складу територіальних органів Держпродспоживслужби входять Головні управління у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях, місті Києві, а також Північне, Південне, Східне, Західне міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби на державному кордоні.

Повноваження Головного управління Держпродспоживслужби поширюються на територію відповідної області, міста Києва, району.

Головному управлінню підпорядковуються установи та організації, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби та розташовані на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Голова відповідної місцевої державної адміністрації координує діяльність Головного управління і сприяє у виконанні покладених на цей орган завдань.

До структури Головного управління Держпродспоживслужби входять:

1. Управління безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини (Відділ безпечності харчових продуктів; Відділ державного контролю; Відділ організації протиєпізоотичної роботи).

2. Управління фітосанітарної безпеки (Відділ карантину рослин; Відділ фітосанітарних заходів на кордоні; Відділ контролю за обігом засобів захисту рослин; Відділ прогнозування, фітосанітарної діагностики та аналізу ринку; Відділ контролю у сфері насінництва та розсадництва).

3. Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства (Відділ санітарно-епідеміологічного нагляду та організації розслідування спалахів; Відділ безпеки середовища життєдіяльності).

4. Управління захисту споживачів (Відділ ринкового нагляду; Відділ контролю у сфері торгівлі, робіт та послуг; Відділ контролю за рекламою, дотриманням антитютюнового законодавства та пробірною контролю; Сектор метрологічного нагляду).

5. Відділ реєстрації сільськогосподарської техніки.

6. Сектор контролю за регульованими цінами.

7. Управління економіки, бухгалтерського обліку та звітності.

8. Управління організаційно-господарського забезпечення.

9. Відділ управління персоналом.

10. Відділ правового забезпечення.

11. Сектор з питань запобігання корупції.

12. Сектор внутрішнього аудиту.

13. Районні та міські управління Головного управління Держпродспоживслужби у області.

14. Обласні, районні та міські державні лікарні ветеринарної медицини.

15. Регіональна та міжрайонні державні лабораторії Держпродспоживслужби.

Міжрегіональне головне управління Держпродспоживслужби (далі - Міжрегіональне головне управління) є територіальним органом Держпродспоживслужби та їй підпорядковане. Основним завданням Міжрегіонального головного управління є реалізація повноважень

Держпродспоживслужби у сфері ветеринарної медицини та безпеки харчових продуктів.

Міжрегіональне головне управління під час виконання покладених на нього завдань у межах зони обслуговування взаємодіє з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями.

Міжрегіональне головне управління в межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру.

Міжрегіональне головне управління очолює начальник, який призначається на посаду Головою Держпродспоживслужби відповідно до законодавства про державну службу.

Начальник Міжрегіонального головного управління має заступників, які призначаються на посаду Головою Держпродспоживслужби відповідно до законодавства про державну службу.

Працівники Міжрегіонального головного управління, на яких покладено виконання функцій державного контролю, є за посадами державними інспекторами та державними ветеринарними інспекторами.

5.2. Повноваження Держпродспоживслужби

Реалізація державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, ідентифікації та реєстрації тварин, органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції здійснюється відповідно до законів України, а саме:

«Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів»;

«Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

«Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»;

«Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів»;

«Про безпечність та гігієну кормів»;

«Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»;

«Про ветеринарну медицину»;

«Про захист рослин»;

«Про карантин рослин».

Основними завданнями Держпродспоживслужби є:

1) реалізація державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і реклами в цій сфері;

2) здійснення відповідно до закону державного ветеринарно-санітарного контролю, державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), здоров'ям та благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами, кормами та іншими об'єктами санітарних заходів, застосуванням санітарних та ветеринарно-санітарних заходів, профілактичних і протиепідемічних заходів щодо охорони в межах компетенції території України від проникнення хвороб людей, тварин та рослин з території інших держав або карантинних зон, вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва, дотриманням законодавства про захист прав споживачів, за дотриманням законодавства про рекламу в частині захисту прав споживачів реклами, законодавства щодо зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин, показників вмісту шкідливих для здоров'я людини речовин та інгредієнтів у тютюнових виробах, які реалізуються на території України, дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони прав на сорти рослин, у сфері туризму та курортів, за якістю зерна та продуктів його переробки, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на

підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, за дотриманням суб'єктами ринку органічної продукції законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

3) здійснення контролю за виконанням фітосанітарних заходів;

4) здійснення ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності;

5) здійснення метрологічного нагляду;

6) здійснення в межах компетенції контролю за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення.

Згідно з Положенням про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 р. № 667, Держпродспоживслужба відповідно до покладених на неї завдань організовує, здійснює у межах повноважень, передбачених законодавством, державний нагляд (контроль) щодо:

- безпечності та окремих показників якості харчових продуктів;
- дотримання вимог санітарного законодавства;
- здоров'я та благополуччя тварин;
- виконання фітосанітарних заходів, обігу пестицидів і агрохімікатів, використання біологічних контрольних організмів;
- проведення профілактичних та винищувальних заходів щодо боротьби із шкідниками у місцях зберігання запасів продукції рослинного походження;
- субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів;
- дотримання вимог щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

- неїстівних продуктів тваринного походження;
- ветеринарних препаратів;
- репродуктивного та патологічного матеріалу;
- потужностей, на яких здійснюється вирощування, утримування, виробництво, переробка, зберігання та обіг об'єктів державного контролю.

Завдання Головного управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві регламентовано наказом Мінагрополітики від 12 квітня 2017 р. № 209 «Про затвердження положення про Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві», який зареєстровано в Мін'юсті 13 травня 2017 р. за № 604/30472.

Головне управління відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію державної політики, а саме:

у галузі ветеринарної медицини та безпеки харчових продуктів:

забезпечує здійснення державного ветеринарно-санітарного нагляду (контролю), державного контролю за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, крім випадків державного контролю вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

здійснює державний нагляд (контроль) за:

дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, крім випадків державного контролю вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

іншими об'єктами санітарних заходів, що пов'язані з продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у

тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамами мікроорганізмів, а також потужностями, що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу, крім випадків державного контролю вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

дотриманням суб'єктами ринку органічної продукції законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

проведенням ветеринарно-санітарної експертизи на потужностях, які використовуються для виробництва та/або обігу тварин, харчових продуктів, а також на агропродовольчих ринках та за місцем проведення ярмарок;

безпечністю харчових продуктів у процесі їх виробництва та/або обігу з метою їх експорту та імпорту, а також видачею міжнародних сертифікатів (ветеринарних, санітарних, сертифікатів здоров'я);

переміщенням тварин, харчових продуктів, інших об'єктів санітарних заходів, пов'язаних з продуктами тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамів мікроорганізмів;

організацією роботи зі збору, утилізації та знищення загиблих тварин і побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною;

здійсненням протиепізоотичних заходів юридичними та фізичними особами, що провадять професійну діяльність у галузі ветеринарної медицини;

дотриманням законодавства щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

проведенням суб'єктами господарювання дезінфекції, дезінсекції та дератизації на потужностях, що використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, харчових продуктів, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування;

впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР);

організовує захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

сприяє виконанню загальнодержавних програм у галузі ветеринарної медицини, у тому числі проведенню моніторингу залишкової кількості ветеринарних препаратів та забруднювальних речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах;

організовує здійснення заходів для проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації на потужностях, що використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу харчових продуктів, тварин, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамів мікроорганізмів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування;

аналізує причини й умови виникнення та поширення хвороб тварин, організовує заходи щодо локалізації та ліквідації спалаху заразних хвороб, спільних для тварин і людей, готує пропозиції та рекомендації щодо профілактики, ліквідації та боротьби з такими хворобами;

координує діяльність спеціалістів ветеринарної медицини незалежно від їх підпорядкування;

здійснює державний контроль за розведенням та утриманням сільськогосподарських тварин для запобігання жорстокому поводженню з ними;

видає органам страхування висновки щодо причин захворювання вимушено забитих, загиблих або знищених тварин;

забезпечує у випадках, передбачених законом, своєчасне встановлення карантину в разі виникнення особливо небезпечних хвороб, включених до списку Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (далі – МЕБ (OIE)), або інших хвороб, що підлягають повідомленню, проведення карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, зоні спостереження;

координує діяльність установ ветеринарної медицини з організації та проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів, забезпечує проведення ветеринарно-санітарних заходів щодо перевірки безпечності харчових продуктів;

установлює обмеження або заборону на обіг об'єктів державного контролю, що можуть переносити особливо небезпечні хвороби, включені до списку МЕБ (OIE), або інші хвороби, що підлягають повідомленню, з окремих держав або карантинних зон у разі підтвердження факту спалаху таких хвороб;

проводить експертизу та узгодження проектів планування і будівництва тваринницьких ферм, потужностей, що здійснюють забій тварин, переробних підприємств, підприємств з виробництва ветеринарних препаратів, ринків; бере участь у відведенні земельних ділянок для всіх видів зазначеного будівництва і забору води для тварин;

організовує проведення моніторингу кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, отриманих з використанням ГМО, за критерієм наявності в них зареєстрованих ГМО джерел;

затверджує плани щорічного державного контролю, плани державного моніторингу та плани протиепізоотичних заходів відповідно до закону;

готує матеріали щодо внесення інформації до відповідних реєстрів потужностей (об'єктів);

готує пропозиції про обсяг необхідних ветеринарних препаратів для виконання обов'язкових (планових) або вимушених протиепізоотичних заходів;

здійснює ветеринарно-санітарний нагляд за роботою уповноважених лікарів щодо виконання ветеринарно-санітарних заходів.

Згідно з Положенням про міжрегіональне головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів на державному кордоні, що затверджене наказом Міністерства економіки від 23 жовтня 2020 р. № 2145 «Про затвердження Положення про міжрегіональне головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів на державному кордоні та внесення змін до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2017 року № 209», та зареєстровано в Мін'юсті 29 жовтня 2020 р. за № 1066/35349, міжрегіональне головне управління відповідно до покладених на нього завдань:

забезпечує здійснення державного контролю на державному кордоні України за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

здійснює документальні перевірки вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України, у тому числі перевіряє міжнародні сертифікати на відповідність вимогам законодавства;

здійснює перевірки відповідності вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

здійснює фізичні перевірки вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

затримує вантажі та приймає рішення про поводження з вантажами, які не відповідають законодавству, у порядку, установленому законом;

забезпечує застосування періодичності перевірок вантажів, які ввозяться (пересилаються) на митну територію України, затвердженої Держпродспоживслужбою;

надає митному органу інформацію, необхідну для здійснення митних формальностей, у тому числі з використанням єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»;

взаємодіє з митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, та іншими заінтересованими особами під час проведення державного контролю вантажів з продуктами, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту) з використанням механізму «єдиного вікна»;

використовує інформаційно-телекомунікаційну систему Держпродспоживслужби;

здійснює застосування ветеринарно-санітарних заходів для охорони території України від занесення збудників хвороб тварин з території інших країн або з карантинних зон;

забезпечує здійснення дезінфекції транспортних засобів, що перетинають кордон з територій, на яких існує загроза високого ризику занесення збудників хвороби тварин, що підлягає повідомленню;

проводить розширений та вибірковий ветеринарно-санітарний контроль товарів;

проводить стандартний прикордонний ветеринарно-санітарний контроль товарів;

надає адміністративні послуги відповідно до закону;

надає в передбачених законодавством випадках платні послуги;

забезпечує зберігання на призначеному прикордонному інспекційному посту оригіналів міжнародного сертифіката та інших документів, що вимагаються згідно із законом, а також копії загального ветеринарного документа на ввезення;

забезпечує оформлення загального документа на ввезення та загального ветеринарного документа на ввезення відповідно до закону;

обмежує, забороняє або припиняє обіг, у тому числі транспортування (переміщення), відповідно до законодавства об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в разі порушення ветеринарно-санітарних заходів, установлених законодавством, якщо такі порушення можуть спричинити безпосередню загрозу життю та/або здоров'ю людей і тварин;

інформує Держпродспоживслужбу про всі випадки виявлення серед тварин, що транспортуються (переміщуються), хворих, а також тих, що викликають підозру на захворювання, загинули від інфекційних захворювань,

прийняття рішення щодо затримання об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, виникнення осередків інфекційного захворювання тварин, їх масового отруєння під час транспортування (переміщення);

забезпечує нерозголошення інформації з обмеженим доступом, отриманої у зв'язку із здійсненням державного контролю;

узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його повноважень, готує пропозиції щодо його вдосконалення та подає їх на розгляд Держпродспоживслужбі;

організовує роботу та облаштовує призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску на державному кордоні України;

здійснює інші повноваження, визначені Законом України .

5.3. Організація державного контролю

Правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, а також законодавства про побічні продукти тваринного походження під час ввезення (пересилання) таких побічних продуктів на митну територію України регламентовано законами України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Компетентний орган у сфері державного контролю (Держпродспоживслужба):

організовує та здійснює державний контроль, у тому числі на державному кордоні України;

розробляє та виконує довгостроковий план державного контролю, щороку звітує Кабінету Міністрів України про стан його виконання;

розробляє та виконує план дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами;

затверджує щорічний план державного контролю та щорічний план державного моніторингу;

забезпечує проведення передзабійного та післязабійного огляду тварин на відповідних потужностях, а також післязабійного огляду тварин, забитих на полюванні;

здійснює державний контроль за впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР;

надає особам, визначеним цим Законом, повноваження щодо здійснення окремих заходів державного контролю, контролює правомірність та ефективність їхньої діяльності, позбавляє таких повноважень за наявності підстав, визначених законодавством, а також веде облік та оприлюднює відомості про уповноважених осіб на офіційному веб-сайті;

забезпечує правомірність та ефективність діяльності своїх структурних підрозділів, територіальних органів та їх посадових осіб;

встановлює у щорічному плані державного контролю періодичність інспектування, аудиту, відбору зразків та лабораторних досліджень (випробувань) щодо потужностей з виробництва та/або обігу харчових продуктів, кормів, побічних продуктів тваринного походження, ветеринарних препаратів та тваринницьких потужностей;

затверджує в порядку, визначеному законодавством, періодичність документальних перевірок, перевірок відповідності, фізичних перевірок,

лабораторних досліджень (випробувань) вантажів, які ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

залучає у разі необхідності до здійснення державного контролю правоохоронні органи в рамках наданих їм законом повноважень;

вживає у межах своїх повноважень заходів для усунення порушень цього Закону, законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин, а також для притягнення винних осіб до відповідальності, встановленої законом;

здійснює інші повноваження, передбачені Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Заходи державного контролю здійснюються без попередження (повідомлення) оператора ринку, крім аудиту та інших випадків, коли таке попередження є необхідною умовою забезпечення ефективності державного контролю.

Аудит постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР, проводиться за умови повідомлення оператора ринку не пізніше ніж за три робочі дні до здійснення такого заходу. Повідомлення надсилається рекомендованим поштовим відправленням за місцезнаходженням (місцем проживання) оператора ринку, зазначеним в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, та/або відправленням електронної пошти на відповідну адресу оператора ринку, зазначену в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, або вручається особисто під розписку керівнику чи представнику оператора ринку.

Державний контроль у формах інспектування та аудиту здійснюється із застосуванням актів державного контролю. Акт державного контролю має містити вичерпний перелік питань для перевірки дотримання оператором ринку законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин. Кожне таке питання повинно містити посилання на вимогу нормативно-правового акта (статтю, частину, пункт, підпункт, абзац тощо), яка підлягає дотриманню оператором ринку. Якщо за результатами інспектування або аудиту виявлено невідповідність, в акті державного контролю наводиться детальний опис відповідних порушень законодавства. Акт державного контролю складається у двох примірниках, один з яких вручається оператору ринку протягом трьох робочих днів з дня його складення.

Під час здійснення інспектування та аудиту забороняється перевіряти питання, які:

відсутні в акті державного контролю;

не містять посилань на вимогу законодавства України (у тому числі на відповідну статтю, її частину, пункт, підпункт, абзац тощо), яка підлягає дотриманню оператором ринку.

Здійснення інспектування та аудиту без застосування акта державного контролю, а відбору зразків – без застосування акта відбору зразків забороняється.

Державний контроль здійснюється на будь-якій стадії виробництва та обігу харчових продуктів, кормів, побічних продуктів тваринного походження, біологічних продуктів, репродуктивного матеріалу та ветеринарних препаратів, а також на будь-якій стадії утримання, розведення, вирощування та обігу живих тварин. Періодичність здійснення планових заходів державного контролю

кожної потужності визначається на підставі ризик-орієнтованого підходу та має враховувати:

- 1) визначені ризики, пов'язані з тваринами, харчовими продуктами, кормами, операторами ринку, використанням харчових продуктів або кормів, процесів, матеріалів, речовин, здійсненням діяльності або операцій, які можуть справити негативний вплив на безпечність харчових продуктів та/або кормів, здоров'я та благополуччя тварин;
- 2) результати здійснення попередніх заходів державного контролю;
- 3) ефективність процедур, які застосовуються оператором ринку з метою дотримання законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин;
- 4) інформацію, яка може свідчити про невідповідність.

Постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» затверджено Порядок визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю відповідності діяльності операторів ринку (потужностей) вимогам законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, які здійснюються Держпродспоживслужбою, та критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від її провадження. Періодичність здійснення планових заходів державного контролю у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, а також у сфері ветеринарної медицини визначається на підставі ризик-орієнтованого підходу. На основі нарахованої суми балів кожна потужність (об'єкт) відповідно до шкали балів відноситься до певного ступеню ризику. Налічується 5 ступенів ризику: дуже високий, високий, середній, низький і незначний.

Планові заходи державного контролю здійснюються з періодичністю:

з дуже високим ступенем ризику - інспектування - не більше чотирьох разів на рік, аудит - не більше одного разу на рік;

з високим ступенем ризику - інспектування - не більше трьох разів на рік, аудит - не більше одного разу на рік;

із середнім ступенем ризику - інспектування - не більше двох разів на рік, аудит - не більше одного разу на рік;

з низьким ступенем ризику - інспектування - не більше одного разу на рік, аудит - не більше одного разу на два роки;

з незначним ступенем ризику - інспектування - не більше одного разу на два роки, аудит не проводиться.

Кількість балів, ступінь ризику від провадження господарської діяльності та періодичність здійснення планових заходів державного контролю визначаються в актах категоризації потужності у сфері безпечності та окремих показників якості харчових або у сфері ветеринарної медицини, які складаються державними інспекторами територіальних органів Держпродспоживслужби щодо кожної потужності.

Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження інших видів господарської діяльності та періодичність здійснення планових заходів державного контролю Держпродспоживслужби, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів».

5.4. Управління державним контролем

Держпродспоживслужбу очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-

міністра України, внесеним на підставі пропозицій Першого віце-прем'єр-міністра України - Міністра економіки України.

Голова Держпродспоживслужби має заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Першого віце-прем'єр-міністра України - Міністра економіки України.

Керівник компетентного органу виконує повноваження Головного державного інспектора України та Головного державного ветеринарного інспектора України, за умови відповідності його вимогам, встановленим Законом відповідно до державного інспектора та державного ветеринарного інспектора. У разі невідповідності керівника компетентного органу зазначеним вимогам він покладає виконання повноважень Головного державного інспектора України та Головного державного ветеринарного інспектора України на своїх заступників або керівників структурних підрозділів компетентного органу, які відповідають вимогам, встановленим Законом до державного інспектора та державного ветеринарного інспектора.

Територіальні органи виконують повноваження компетентного органу в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Керівник компетентного органу покладає виконання повноважень головного державного інспектора та головного державного ветеринарного інспектора на керівника територіального органу або його заступників, за умови їх відповідності вимогам, встановленим Законом відповідно до державного інспектора та державного ветеринарного інспектора.

5.5. Ресурси

5.5.1. Кадрові ресурси

Державні службовці Держпродспоживслужби здійснюють свої посадові обов'язки відповідно до повноважень, визначених посадовими інструкціями, а також дотримуються принципів державної служби, регламентованих Законом України «Про державну службу».

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів», а саме: центрального апарату 320 працівників, у тому числі 310 державних службовців; територіальних органів 10949 працівників.

5.5.2. Фінансові ресурси

Фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності Держпродспоживслужби здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України.

Умови оплати праці державних службовців та працівників, їх матеріального і побутового забезпечення визначаються законами України та актами Кабінету Міністрів України.

Державним бюджетом України передбачено фінансування за бюджетними програмами:

Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

Протиєпізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро;

Організація та регулювання діяльності установ в системі Держпродспоживслужби;

Проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду).

Принципи фінансування державного контролю та випадки, за яких державний контроль фінансується за рахунок операторів ринку, визначено статтями 63 та 64 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

5.5.3. Матеріальні ресурси

Матеріальні ресурси у розпорядженні Держпродспоживслужби в рамках внутрішніх структурних підрозділів: обладнані приміщення, включаючи виділені телефонні лінії, ІТ-обладнання та з'єднання з мережею Інтернет, програмні системи, ІТ-система ідентифікації та реєстрації тварин.

6. Горизонтальні та підтримувані заходи

6.1. Система навчання

Українським законодавством передбачене обов'язкове підвищення кваліфікації фахівців у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, захист споживачів (далі – фахівці):

Закон України «Про державну службу»;

Закон України «Про ветеринарну медицину»;

Закон України «Про захист рослин»;

Закон України «Про карантин рослин»;

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

Закон України «Про професійний розвиток працівників»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 640 «Про затвердження Порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців»;

Угода про Асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Для обов'язкового підвищення кваліфікації фахівці проходять навчальний курс раз на 5 (п'ять) років на факультетах післядипломної освіти у відповідних вищих навчальних закладах (ВНЗ) відповідного фахового напрямку.

У світлі європейського законодавства та відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом підготовка фахівців має продовжуватися безперервно, так як це зазначено в пункті d Статті 416 Глави 20 «Захист прав споживачів» щодо навчання представників органів влади та інших представників інтересів споживачів, Главі 22 «Громадське здоров'я», де одним із шляхів його забезпечення визначено навчання персоналу, Додатку ХІІ до Глави 23 «Освіта, навчання та молодь» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво»: Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 р. щодо створення європейської кваліфікаційної системи для можливості отримувати освіту протягом усього життя (№ 2008/С 111/01). Враховуючи постійне оновлення вимог, правил та підходів система безперервного професійного розвитку є надзвичайно важливою.

Безперервний процес підвищення рівня професійної компетентності та постійної самоосвіти фахівців Держпродспоживслужби та територіальних органів, що їй підпорядковані, здійснюється в системі дистанційного навчання «Система автоматизації HR-процесів та управління талантами МОСО» (далі – система).

З метою ефективного здійснення безперервного професійного розвитку фахівців створено розгалужену мережу відповідальних осіб за дистанційне навчання, а саме: 2 адміністратори в апараті Держпродспоживслужби, 25 відповідальних осіб в головних управліннях Держпродспоживслужби в областях та м. Києві, 4 відповідальні особи в міжрегіональних головних управліннях Держпродспоживслужби на державному кордоні, в лабораторіях на центральному та регіональному рівнях.

Кожного року Головою Держпродспоживслужби затверджується План-графік дистанційного навчання, відповідно до якого затверджується перелік фахівців, що візьмуть участь у системі дистанційного навчання. За умови успішного проходження фінального тестування, система автоматично генерує сертифікат. Після цього адміністратором системи формується звіт та направляється до відповідальних за організацію дистанційного навчання осіб. За результатами наданого звіту комісія затверджує протокол з фіксацією кількості фахівців, що проходили дистанційне навчання.

Перелік дистанційних навчальних курсів доступний на вебсайті Держпродспоживслужби.

Упродовж останніх п'яти років підписано низку меморандумів про співпрацю:

- Меморандум про співпрацю між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Держпродспоживслужбою (31.05.2021);
- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою, Білоцерківським національним аграрним університетом та Національною школою ветеринарної служби Французької Республіки (16.04.2019);
- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою та Одеською державною академією технічного регулювання та якості (01.11.2018);
- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою та Національним університетом біоресурсів і природокористування України (06.08.2018);
- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою та Львівським національним університетом ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького (30.07.2018);

- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою та Білоцерківським національним аграрним університетом (12.12.2017);
- Меморандум про співпрацю між Держпродспоживслужбою та Інститутом захисту рослин Національної академії аграрних наук України (26.12.2017).

Наразі проводиться робота щодо напрацювання та в подальшому узгодження Положення про безперервний професійний розвиток фахівців Держпродспоживслужби, яке визначає основні організаційні засади безперервного професійного розвитку фахівців Держпродспоживслужби з метою задоволення індивідуальних потреб фахівців у професійному зростанні, підвищення їх конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції.

6.2. Система аудиту

Система внутрішнього аудиту Держпродспоживслужби складається з Відділу внутрішнього аудиту на центральному рівні, а також внутрішніх аудиторів в територіальних органах Держпродспоживслужби.

Відповідно до законодавства у сфері внутрішнього аудиту начальник Відділу внутрішнього аудиту координує діяльність внутрішніх аудиторів територіальних органів, а також надає пропозиції щодо забезпечення належної якості здійснення внутрішнього аудиту такими підрозділами.

Декларація внутрішнього аудиту Держпродспоживслужби передбачає основну мету (місію) внутрішнього аудиту в Держпродспоживслужбі – допомога керівнику у досягненні поставлених цілей за допомогою системного та послідовного підходу до проведення внутрішніх аудитів шляхом оцінки діяльності державного органу. За результатами такої оцінки надаються

рекомендації щодо: удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, у тому числі процесів управління ризиками; поліпшення політик і процедур, які забезпечують запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, уникнення помилок чи інших недоліків у діяльності Держпродспоживслужби, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління.

Внутрішній аудит проводиться відповідно до внутрішнього порядку проведення внутрішнього аудиту в системі Держпродспоживслужби, який розроблений на підставі національних стандартів з внутрішнього аудиту та затверджений Головою Держпродспоживслужби.

Внутрішній аудит проводиться на підставі стратегічних та операційних планів діяльності з внутрішнього аудиту.

Стратегічний план враховує стратегію державного органу та визначає завдання і результати, яких Відділ внутрішнього аудиту повинен досягнути протягом наступних трьох років.

Завдання на рік передбачені в операційному плані з урахуванням завдань та результатів виконання стратегічного плану.

Стратегічний та операційний плани формуються Відділом внутрішнього аудиту з урахуванням пропозицій внутрішніх аудиторів територіальних органів та на підставі результатів оцінки ризиків і затверджуються Головою Держпродспоживслужби не пізніше початку планового періоду.

Основними видами звітування з внутрішнього аудиту є:

- 1) звіт (зведений звіт) про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту за встановленою Мінфіном формою;
- 2) річний звіт начальника Відділу внутрішнього аудиту, що охоплює:

стан виконання плану діяльності з внутрішнього аудиту та/або причини його невиконання;

інформацію про позапланові внутрішні аудити;

резюме кожного завершеного планового та позапланового внутрішнього аудиту;

суттєві проблемні питання, у тому числі виявлені за результатами виконання аудиторських завдань у попередні періоди, що потребували негайного вжиття заходів, яких вжито не було;

результати впровадження рекомендацій;

обмеження, що виникали під час проведення внутрішнього аудиту;

інформацію про наявність та стан виконання програми забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.

3) звіт за результатами аудиторського дослідження з висновками та рекомендаціями, спрямованими на покращення діяльності Держпродспоживслужби, її внутрішнього контролю та досягнення визначених цілей.

6.3. Інша професійна діяльність

6.3.1. Оцінка ризику

Організація діяльності з оцінки ризиків в Держпродспоживслужбі

На виконання вимог Законів України «Про ветеринарну медицину» (статті 12, 13), «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (статті 15, 18), «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (статті 59, 60) в Держпродспоживслужбі функціонує самостійний структурний підрозділ Сектор оцінки ризиків (далі – Сектор), принцип діяльності якого відповідно до

Положення про Сектор ґрунтується на незалежному, об'єктивному та прозорому вивченні питання, яке потребує науково-обґрунтованої оцінки ризиків у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності харчових продуктів, кормів, санітарного та епідемічного благополуччя населення в частині проведення санітарно-епідеміологічних розслідувань захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєннями та радіаційним ураженням людей через безпосередній вплив та/або контакт з харчовими продуктами (далі – галузь та сфери, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків).

Сектор підпорядковується Голові Держпродспоживслужби та його діяльність контролюється заступником Голови Держпродспоживслужби згідно з відповідним розпорядчим документом.

Основні завдання Сектору:

- 1) забезпечення виконання законодавчих та інших нормативно-правових актів у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків;
- 2) координація роботи з проведення незалежної, об'єктивної, прозорої, наукової оцінки ризиків у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків;
- 3) встановлення професійних та наукових контактів з компетентними органами інших країн та відповідними міжнародними організаціями, діяльність яких пов'язана з оцінкою ризиків;
- 4) забезпечення визначення ймовірності появи потенційних ризиків та їх рівня у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків за наданим запитом на проведення оцінки ризику;

5) формування та надання звіту керівництву Держпродспоживслужби щодо проведеної роботи з оцінки ризику та отриманого результату щодо визначеного рівня ризику для прийняття управлінських рішень;

6) координація та забезпечення співпраці з експертами національних та міжнародних проектів, діяльність яких пов'язана з компетенцією Сектора.

Для дотримання вимог законодавства та основних принципів проведення науково-обґрунтованої оцінки ризиків – незалежності, об'єктивності та прозорості – визначені ролі та завдання учасників процесу аналізу ризиків, зокрема оцінки ризиків та сфери їх відповідальності в Держпродспоживслужбі:

Роль	Завдання	Заборонено робити
Ризик-менеджер: Голова Держпродспожив- служби та його заступники	- ініціювання проведення оцінки ризиків; - чітке визначення мети/цілі та типу (якісна, кількісна, швидка) оцінки ризиків, включаючи часові рамки; - прийняття рішень після проведення оцінки ризиків, враховуючи дані, виявлені в результаті оцінки ризиків; - впровадження заходів, направлених на усунення виявлених ризиків або зменшення його ступеню; - моніторинг та перегляд прийнятих рішень та впроваджених заходів; - забезпечення доведення управлінських рішень за	- брати участь у відборі експертів, бути експертом чи делегувати підпорядкованих осіб до робочої групи експертів; - втручатися в процес проведення оцінки ризиків; - приховувати інформацію та дані, необхідні для проведення комплексної оцінки ризиків; - впливати на результати та вносити будь-які корективи в звіт про проведену оцінку ризиків.

	результатами проведеної оцінки ризиків до зацікавлених осіб.	
Координатор проведення оцінки ризиків: Завідувач та спеціалісти Сектору	- організація та координація процесу проведення оцінки ризиків; - спільна робота з ризик-менеджером щодо формування ризик-питань відповідно до мандату (запиту); - формування робочої групи експертів та їх залучення до проведення оцінки ризиків; - координування процесу збору даних, необхідних для проведення оцінки ризиків; - надання звіту про проведenu оцінку ризиків ризик-менеджерам; - забезпечення оприлюднення результатів проведеної оцінки ризиків.	- здійснювати неперозорий та суб'єктивний відбір експертів; - впливати на думку експертів під час оцінювання ризиків; - приховувати інформацію та дані, необхідні для проведення комплексної оцінки; - змінювати результати оцінки ризиків в звіті про проведenu оцінку ризиків.
Оцінювач ризику: Робоча група експертів (наукові експертні групи з оцінки ризиків, спеціалісти, які мають досвід та експертизу з	- розробка шляхів ризику та визначення потреби в даних; - збір та аналіз необхідних даних; - координування та впровадження процесів синтезу експертних знань	- впливати на процес оцінки ризиків з метою власної зацікавленості; - надавати недостовірні дані та інформацію; - необґрунтовано ігнорувати дані через власні суб'єктивні

певної тематики)	(елісітації) з метою збору даних; - проведення оцінювання ризику; - підготовка звіту за результатами проведеної оцінки ризиків та рекомендацій щодо усунення виявленого ризику або зменшення його ступеню; - подання звіту координатору; - сприяння підготовці статей та інших видів повідомлення про ризики.	переконання; - поширювати конфіденційну інформацію, отриману в процесі оцінки ризиків поза межами цього контексту.
------------------	---	---

Наукові експертні групи з оцінки ризиків

Процес проведення науково-обґрунтованої оцінки ризиків вимагає залучення незалежних наукових експертів для підготовки об'єктивного та документованого підґрунтя для прийняття рішень ризик-менеджерами (Головою/Заступником Голови, керівниками структурних підрозділів Держпродспоживслужби), зокрема рішень, які потребують термінового рішення або мають враховувати зобов'язання щодо різних сторін (політика і політики, міжнародні зобов'язання, суспільство та групи інтересів та інші).

Сектор ініціює формування наукових експертних груп з оцінки ризиків (далі - НЕГОР) та їх залучення до проведення оцінок ризиків відповідно до отриманих запитів від ризик-менеджерів.

Основна роль НЕГОР полягає у наданні науково-технічної підтримки для прийняття рішень у галузі та сферах, що належать до компетенції

Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків, та здійснення відповідних санітарних заходів. Вони відповідають за проведення оцінки ризиків, а також підготовку звіту із зазначенням висновків та рекомендацій для управління виявленими ризиками.

НЕГОР функціонує як постійна робоча група і збирається на запит Держпродспоживслужби, за необхідності.

Відбір членів НЕГОР проводиться кожні три роки за визначеною стандартними операційними процедурами (далі – СОП) процедурою відбору щодо загального підходу до проведення оцінки ризиків.

Перелік та склад НЕГОР

Голова/Заступник Голови Держпродспоживслужби разом з Сектором формує вісім НЕГОР в якості постійних науково-дорадчих органів, які надаватимуть науково-обґрунтовані рекомендації щодо санітарних заходів у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків.

Перелік НЕГОР відповідно до наукових напрямків:

- Здоров'я та благополуччя тварин;
- Біологічні небезпечні фактори;
- Забруднюючі речовини в харчовому ланцюгу;
- Харчування, новітні харчові продукти та харчові алергени;
- Харчові добавки та ароматизатори;
- Корми та кормові добавки для тварин;
- Матеріали, які контактують з харчовими продуктами, ферментами, технологічними речовинами;
- Генетично-модифіковані організми.

НЕГОР складаються з незалежних наукових експертів, які працюють у вищих навчальних закладах, науково-дослідних інститутах та інших наукових установах.

Усі члени обираються за відкритою процедурою відбору на основі перевірених наукових досягнень та експертного рівня. Також враховується досвід в проведенні оцінки ризику, кількість публікацій за напрямком НЕГОР.

Склад, мета та завдання НЕГОР оприлюднюється на вебсайті Держпродспоживслужби.

База даних експертів

Сектор створює базу даних зовнішніх наукових та технічних експертів (далі – БДЕ) для підтримки діяльності НЕГОР. Експерти БДЕ залучаються до проведення оцінки ризиків, яка вимагає додаткові експертні та технологічні знання, яких не вистачає в НЕГОР. Експерти БДЕ залучаються в залежності від ситуації, наприклад, прийняти участь в одній зустрічі НЕГОР або ж на весь термін проведення оцінки ризиків.

Подавати заяви на включення до БДЕ можуть незалежні наукові експерти, що працюють в університетах, науково-дослідних та інших установах, а також технічні експерти з практичним досвідом у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків.

Створення мережі наукових організацій

Оскільки оцінка ризиків вимагає збору і аналізу наукових даних та інформації і відповідно до статті 89 Закону України від 4 лютого 2021 р. № 1206-IX «Про ветеринарну медицину» забезпечення компетентного органу такою науковою інформацією здійснюється науковими установами, що входять до цієї системи, а також відповідними науковими установами Національної академії наук України та Національної академії аграрних наук України, то Сектор ініціює створення мережі наукових організацій (далі – МНО).

Створення МНО слугує основою для наукової співпраці, обміну інформацією та знаннями, виявлення спільних задач з оптимальним використанням ресурсів і експертного потенціалу.

Основна мета МНО - обмін науковою інформацією і даними для цілей проведення незалежної науково-обґрунтованої оцінки ризиків у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності харчових продуктів і кормів.

Планування потреби у проведенні оцінки ризиків

План потреб щодо необхідності проведення оцінки ризику готується щорічно відповідно до отриманих запитів на проведення оцінки ризиків від структурних підрозділів Держпродспоживслужби з питань, що належать до компетенції Сектору та визначених його положенням з можливістю для проведення позапланових оцінок ризиків. Щорічний план потреб щодо необхідності проведення оцінки ризику у галузі та сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби в частині оцінки ризиків, формується та затверджується Головою Держпродспоживслужби до 25 грудня поточного року за встановленою формою.

Запит на проведення оцінки ризиків

При виникненні потреби в проведенні оцінки ризиків ризик-менеджер описує передумови і згідно з внутрішньою процедурою погоджує їх із заступником Голови Держпродспоживслужби, який координує діяльність щодо оцінки ризиків. Після отримання погодження ризик-менеджер заповнює запит щодо необхідності проведення оцінки ризиків (плановий та позаплановий) відповідно до встановленої форми і надсилає Сектору згідно внутрішньої процедури.

Кожному запиту присвоюється номер при реєстрації в Єдиному реєстрі запитів з оцінки ризиків, який для дотримання принципу прозорості доступний на вебсайті Держпродспоживслужби.

Формування та затвердження складу Робочої групи експертів

Сектор отримує запит та мобілізує експертів (НЕГОР) відповідно до теми запиту та при потребі залучає додаткових експертів з БДЕ.

Сектор формує Робочу групу експертів з оцінки ризиків, склад якої затверджується протоколом під час першого координаційного засідання Робочої групи експертів.

Сектор формує технічне завдання відповідно до сформованого ризик-питання та погоджує його з робочою групою експертів.

Проведення оцінки ризиків здійснюється з урахуванням вимог, встановлених міжнародними стандартами та настановами.

Сектор організовує координаційне засідання робочої групи експертів, під час якого експерти погоджують методологію, відповідно до якої буде проведена оцінка (МЕБ (OIE), Кодекс Аліментаріус чи інша) та визначають чіткі кроки процесу конкретної оцінки ризиків.

Робоча група експертів формує звіт про результати оцінки ризиків, що також включає опис невизначеності, припущень і їх вплив на остаточний результат та рекомендації для зниження рівня чи усунення визначених ризиків.

Сектор переглядає звіт на дотримання вимог СОП та відповідно до внутрішньої процедури надсилає його ризик-менеджеру, який ініціював оцінку ризиків. Ризик-менеджер не має права вносити будь-які зміни в контекст звіту. Сектор відповідальний за опублікування звіту на вебсайті Держпродспоживслужби в розділі «Оцінка ризиків».

6.3.2. Повідомлення про ризик

Комунікація у кризових ситуаціях відбувається оперативно і прозоро, включаючи усіх зацікавлених сторін та використовуючи належні джерела і канали повідомлення про ризик.

Для інформування громадськості та зацікавлених сторін про кризову ситуацію і вжиті заходи Держпродспоживслужба розробляє відповідну комунікаційну стратегію, яка включає:

- зміст письмового повідомлення і час повідомлення, в тому числі належні засоби комунікації;
- призначених осіб, відповідальних за комунікацію з громадськістю, враховуючи компетенції та їх посадові обов'язки, з метою послідовної і прозорої комунікації з громадськістю;
- використання існуючих національних комунікаційних каналів (соціальні);
- використання засобів зв'язку (ТВ, радіо, преса, Інтернет);
- налагодження контакту з ключовими партнерами, за необхідності, та особливо, коли необхідно повідомити інформацію стосовно торгової марки чи назви;
- контакти з метою обміну інформацією з компетентними органами інших країн.

Держпродспоживслужба вступає в активний діалог з різними зацікавленими сторонами в галузі науки, торгівлі та промисловості, політичних кіл, ЗМІ, асоціацій, неурядових організацій та споживачів. Окрім орієнтованих на цільові групи ЗМІ та зв'язків з громадськістю, цей комунікаційний процес передбачає активне залучення різних за інтересами груп до експертних засідань, статусних семінарів, робочих груп з питань захисту споживачів, конференцій для ключових партнерів та громадських симпозіумів.

Для того щоб гарантувати, що інформація про ризик оперативно надходить до широкого загалу, а не першочергово окремим цільовим групам,

Держпродспоживслужба в основному використовує наступні інструменти для односторонньої комунікації:

вебсайт;

соціальні мережі (Facebook, Telegram);

зв'язки зі ЗМІ;

YouTube-канал;

відповіді на поширені запитання;

брошури, буклети і поради для споживачів;

публікації в національних та міжнародних наукових журналах;

листівки;

додаток для смартфонів і планшетів;

поширення інформації через дотичні до питання громадські організації.

Також Держпродспоживслужба обов'язково оприлюднює звіти за результатами проведених оцінок ризику на вебсайті для того, щоб усі ключові сторони мали можливість доступу до наукового підґрунтя прийняття та застосування санітарних та фітосанітарних заходів.

6.3.3. Координація та контроль лабораторій

До функцій Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби належить:

координація та організація роботи з проведення лабораторних досліджень (випробувань) харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів для цілей державного контролю;

підготовка пропозицій щодо уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій, та позбавлення такого уповноваження для цілей державного контролю.

координація діяльності державних установ щодо організації проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів.

Діагностична робота проводиться в державних лабораторіях Держпродспоживслужби за наступною схемою:

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи функціонує як діагностичний, арбітражний і методичний центр та уповноважений на проведення лабораторних досліджень (випробувань) з виконання Плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження;

Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок;

23 регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби, з них 5 уповноважені на проведення лабораторних досліджень (випробувань) з виконання Плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження.

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи здійснює методичне забезпечення державних лабораторій, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби.

6.3.4. Захист споживачів

Повноваження органу захисту споживачів у сфері захисту споживачів харчових продуктів встановлені Законом України «Про захист прав споживачів», який регулює відносини між споживачами товарів (крім харчових продуктів, якщо інше прямо не встановлено цим Законом), робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.

В свою чергу абзацом другим частини третьої статті 5 Закону України «Про захист прав споживачів» визначено, що захист прав споживачів у сфері безпечності та якості харчових продуктів, інформування про їх властивості, у тому числі маркування, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та якості харчових продуктів.

Виходячи із положень та норм Закону України «Про захист прав споживачів», орган захисту споживачів в ході планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) має право перевіряти додержання:

вимог частини восьмої статті 8, відповідно до якої, у разі придбання споживачем непридатного харчового продукту продавець зобов'язаний замінити його на харчовий продукт, який є придатним до споживання, або повернути споживачеві сплачені ним кошти;

вимоги частини третьої статті 15 щодо позначення ціни на харчовий продукт;

вимоги частини четвертої статті 15 щодо використання понять «знижка» або «зменшена ціна» при реалізації харчових продуктів;

вимоги частини п'ятої статті 15 щодо використання поняття «розпродаж» при реалізації харчових продуктів;

вимоги частини шостої статті 15 щодо позначення ціни при проведенні розпродажу харчових продуктів.

Також, повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів визначені статтею 26 Закону України «Про захист прав споживачів», відповідно до якої органи захисту споживачів мають право:

проводити контрольні перевірки правильності розрахунків із споживачами за реалізовану продукцію, у тому числі харчові продукти, відповідно до Закону;

забороняти суб'єктам господарювання реалізацію неправильно маркованих харчових продуктів або непридатних харчових продуктів.

Враховуючи зазначене, з метою створення ефективної системи захисту прав споживачів у країні, Держпродспоживслужба вживає заходи щодо запобігання порушенням у сфері торгівлі продовольчими товарами на споживчому ринку в межах повноважень, визначених Законом України «Про захист прав споживачів».

Нормативно-правова база:

- Закон України «Про захист прав споживачів»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 р. № 833 «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів»;
- наказ Мінекономіки від 11 липня 2003 р. № 185 «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами».

6.3.5. Система управління якістю в державних органах

Обстеження системи управління якістю в органі виконавчої влади проводиться з метою:

впровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади;

визначення поточного стану справ в органі виконавчої влади, його сильних сторін, прихованих можливостей та потенціалу, що можуть бути використані ним з метою забезпечення його розвитку, ефективності, результативності та якості виконання завдань і заходів;

здійснення аналізу ефективності функціонування основних робочих процесів органу виконавчої влади (прийняття управлінських рішень, організація роботи із зверненнями громадян тощо) та підготовка пропозицій щодо удосконалення цих процесів;

визначення оцінки ефективності, результативності та якості взаємодії структурних підрозділів органу виконавчої влади.

Наказом Держпродспоживслужби від 18 жовтня 2019 р. № 986 «Про проведення попереднього обстеження системи управління якістю Держпродспоживслужби» утворено робочу групу з обстеження.

У зв'язку зі зміною структури апарату Держпродспоживслужби, наразі є необхідність визначити новий склад робочої групи з метою здійснення обстеження системи управління якості та інших заходів, а саме:

прийняття рішення щодо організації та планування процесу обстеження;

забезпечення комунікації на всіх стадіях процесу обстеження;

призначення особи, відповідальної за проведення обстеження – керівника проекту;

визначення структурного підрозділу чи працівника/працівників органу виконавчої влади, які будуть виконувати функції, пов'язані із організаційним забезпеченням процесу обстеження;

перегляд робочої групи;

проведення обстеження;

підготовка звіту за результатами проведеного обстеження;

підготовка та затвердження плану вдосконалення системи управління якістю органу виконавчої влади.

Напрацювання НАДС:

У 2019 році було проведено попереднє обстеження систем управління якістю в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади відповідно до моделі САФ – 2013 серед 66 органів виконавчої влади, з них 19 міністерств та 48 інших центральних органів виконавчої влади. Дане обстеження було проведено за 5 критеріями: Лідерство, Стратегічне планування, Персонал, Партнерство та ресурси, Процеси.

Правове забезпечення:

Методичні рекомендації щодо проведення обстеження системи управління якістю міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади затверджені наказом НАДС від 08 грудня 2020 р. № 230-20.

Завдання і ключові показники результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державних секретарів міністерств, на 2021 рік, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1645-р.

Типові завдання і ключові показники результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади

керівників центральних органів виконавчої влади, на 2021 рік, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1646-р.

6.4. Система швидкого оповіщення (RASFF)

Відповідно до статті 7 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» заходи державного контролю можуть здійснюватися позапланово у разі виявлення невідповідності або появи обґрунтованої підозри щодо невідповідності, а також в інших встановлених законом випадках.

При отриманні повідомлення по системі швидкого оповіщення щодо харчових продуктів та кормів (RASFF) стосовно невідповідності харчового продукту, компетентний орган керується «Методичними рекомендаціями щодо послідовних дій у випадку отримання інформаційного швидкого повідомлення про харчові продукти та корми (системи RASFF)», що затверджені головою Держпродспоживслужби у 2018 році.

Контактна особа Держпродспоживслужби після отримання інформаційного повідомлення системи RASFF перевіряє наявність інформації щодо країни походження, країн-призначення, адреси та назви виробника (потужності) та експортера харчових продуктів та кормів, причину невідповідності вимог яких було виявлено, а також перевіряє чи надходили інформаційні повідомлення системи RASFF щодо визначеного суб'єкта господарювання та/або небезпечного фактору та/або країни походження раніше.

Про надходження інформаційного повідомлення системи RASFF повідомляється Головний державний ветеринарний інспектор України та протягом 1 робочого дня (24 години) направляється електронними засобами комунікації до територіальних органів Держпродспоживслужби в областях та

м. Києві, міжрегіональних головних управлінь Держпродспоживслужби на державному кордоні, Державної фіскальної служби України (за потреби).

Територіальні органи Держпродспоживслужби в областях та м. Києві, міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби на державному кордоні, ДФС інформують Держпродспоживслужбу щодо ввезення на митну територію України та введення в обіг зазначених у інформаційному повідомленні системи RASFF харчових продуктів або кормів.

Якщо небезпечні харчові продукти або корми, зазначені у інформаційному повідомленні системи RASFF, ввезенні на митну територію України та введені у обіг, оператор ринку (імпортер) здійснює відклик таких продуктів та вживає заходів щодо повернення їх до країни-експортера або утилізації на території України відповідно до вимог законодавства, про що інформує Держпродспоживслужбу та її територіальні органи.

У випадку коли інформаційне повідомлення системи RASFF стосується виявлення небезпечних та непридатних харчових продуктів або кормів українського виробництва, Держпродспоживслужба одразу після отримання (24 години) інформує відповідний територіальний орган Держпродспоживслужби в області (за місцем походження харчового продукту або кормів) та протягом двох днів наказом зобов'язує провести розслідування щодо виявлення причин, факторів та тривалості їх дії, які спричинили забруднення продукції тваринного або рослинного походження та кормів.

Якщо до Держпродспоживслужби надходить додаткова інформація, пов'язана з раніше отриманим інформаційним повідомленням системи RASFF, така інформація надається територіальним органам Держпродспоживслужби в областях та місті Києві негайно електронними засобами комунікації із підтвердженням її отримання.

Територіальний орган Держпродспоживслужби в області здійснює розслідування, при проведенні якого враховується інформація щодо:

простежуваності, встановлення джерела невідповідності (небезпеки);

встановлення повного об'єму партії, яка визнана небезпечною;

ініціювання процедури відклику небезпечної партії (за необхідності);

дієвості впровадженої оператором ринку системи НАССР;

ведення обліку постачальників сировини;

результатів вхідного контролю сировини для виробництва небезпечної партії;

результатів лабораторного контролю готових харчових продуктів, визнаних небезпечними;

результатів лабораторного контролю для цілей державного контролю в уповноважених акредитованих лабораторіях;

наявності відповідних актів щодо подальшого поводження з харчовими продуктами, в яких виявлено невідповідність, що може спричинити шкідливий вплив на здоров'я людей або тварин;

пояснення виробника щодо виявлених невідповідностей, що стали причиною термінового повідомлення системи RASFF.

При встановленні в харчових продуктах тваринного та рослинного походження та кормах невідповідностей, що становлять загрозу для здоров'я людей або тварин, власник зобов'язаний забезпечити переробку, утилізацію чи знищення такої продукції у порядку, передбаченому законодавством.

У подальшому відповідний оператор ринку при експорті харчових продуктів та кормів проводить лабораторні дослідження (випробування) в уповноважених акредитованих лабораторіях на підтвердження відсутності в

експортованих партіях продуктів виявлених забруднювачів, зазначених в інформаційному повідомленні системи RASFF.

Територіальний орган Держпродспоживслужби в області про результати проведеного розслідування та про вжитті заходи щодо недопущення в обіг небезпечних та непридатних харчових продуктів та кормів, а також щодо подальшого поводження з такими продуктами інформує Держпродспоживслужбу.

6.5. Організація та здійснення заходів у разі виникнення надзвичайних обставин

Відповідно до статей 7 та 27 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» Держпродспоживслужба розробляє та виконує План дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та кормами.

План дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та кормами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 80 (далі – План дій).

План дій визначає заходи, що підлягають невідкладному здійсненню у разі, коли такі корми та харчові продукти безпосередньо або через довкілля становлять загрозу для здоров'я людини та/або тварини і такій загрозі неможливо запобігти або яку не можна усунути або зменшити до прийняттого рівня шляхом здійснення звичайних заходів.

План дій застосовують у разі, коли:

1) Держпродспоживслужба внаслідок здійснення заходів державного контролю або внаслідок повідомлень відповідно до пункту 12 Плану дій отримує інформацію про те, що харчові продукти та/або корми безпосередньо або через довкілля становлять загрозу для здоров'я людини та/або тварини і

такій загрозі неможливо запобігти або її не можна усунути або зменшити до прийняттого рівня шляхом здійснення звичайних заходів;

2) небезпечний фактор у харчовому продукті та/або кормі (далі - небезпечний фактор) встановлений;

3) небезпечний фактор не встановлений, однак наукові дані свідчать про зв'язок між споживанням харчових продуктів та/або кормів і виникненням негативних наслідків для здоров'я людини та/або тварини.

Для координації заходів, що здійснюються в межах застосування Плану дій, функціонують такі контактні пункти Держпродспоживслужби:

1) Національний контактний пункт;

2) територіальні контактні пункти.

У разі виникнення надзвичайних обставин, що потребують здійснення заходів, які виходять за межі повноважень Держпродспоживслужби, до реалізації таких заходів залучаються державні органи та органи місцевого самоврядування.

Обмін інформацією між Національним контактним пунктом та територіальними контактними пунктами, державними органами та органами місцевого самоврядування здійснюється із застосуванням системи електронного документообігу або з використанням електронної пошти.

Національний контактний пункт після отримання повідомлення про виникнення надзвичайних обставин від територіальних контактних пунктів або повідомлення про виникнення надзвичайних обставин, ініціює здійснення заходів державного контролю територіальним органом Держпродспоживслужби.

Заходи державного контролю здійснюються відповідно до вимог Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові

продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Національний контактний пункт або територіальні контактні пункти подають пропозиції щодо прийняття рішення головними державними інспекторами та головними державними ветеринарними інспекторами (зокрема Головним державним інспектором України та Головним державним ветеринарним інспектором України) про вилучення та/або відкликання харчових продуктів та/або кормів та звертаються у разі необхідності до державних органів та органів місцевого самоврядування стосовно здійснення відповідних заходів.

7. Пріоритети державного контролю

7.1. Перелік пріоритетів для впровадження довгострокового плану та посилення державного контролю

До пріоритетних напрямків здійснення державного контролю відносяться:

підвищення рівня професіоналізму інспекторів, які займаються офіційним контролем;

розробка та впровадження інформаційної системи, що забезпечує ефективність офіційного контролю;

забезпечення інспекторів територіальних органів та прикордонних інспекційних постів обладнанням, необхідним для здійснення офіційного контролю в повній мірі;

реконструкція лабораторій, забезпечення їх необхідним обладнанням та витратними матеріалами та отримання їх акредитації;

впровадження системи оцінки ризику та категоризація підприємств відповідно до ризик-орієнтованого підходу, з метою планування заходів державного контролю;

створення системи контролю за побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною;

покращення та підвищення ефективності офіційного контролю шляхом розробки та оновлення нормативної бази у сфері безпечності харчових продуктів;

розробка та виконання планів дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами;

запровадження системи аналізу ризиків для забезпечення ефективних результатів державного контролю та захисту споживачів;

продовження роботи щодо удосконалення законодавства, СОП, настанов та актів державного контролю для підвищення ефективності держконтролю;

організація роботи Держпродспоживслужби на заміщення вакантних посад з метою забезпечення повнофункціональної діяльності Держпродспоживслужби;

забезпечення достатніх фінансових ресурсів для повноцінного виконання функцій та діяльності Держпродспоживслужби, зокрема, заходів державного контролю;

забезпечення системного навчання спеціалістів та фахівців Держпродспоживслужби.

8. Перегляд і коригування довгострокового плану

До довгострокового плану вносяться зміни у разі:

зміни законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин;

появи нової хвороби або інших загроз для здоров'я людини та/або тварини;

змін у структурі, управлінні або функціях компетентного органу;

якщо за результатами виконання щорічного плану державного контролю, перевірки системи державного контролю України представниками інших держав, отримання нових наукових або інших даних, в тому числі рекомендацій міжнародних організацій, виявляється необхідність внесення відповідних змін.

Перегляд та внесення змін до довгострокового плану здійснюються не пізніше 60 днів з моменту виникнення вищевказаних обставин.

Держпродспоживслужба щороку звітує перед Кабінетом Міністрів України про стан виконання довгострокового плану за попередній рік та оприлюднює звіт на своєму офіційному вебсайті не пізніше 1 березня наступного за звітним року.

Річний звіт повинен включати всі внесені до довгострокового плану зміни, результати контролю, здійсненого протягом року на основі положень довгострокового плану, тип та кількість виявлених випадків невідповідності та заходи для забезпечення ефективного функціонування плану, включаючи заходи щодо його реалізації та результати.

9. Система контролю у сфері здоров'я тварин

9.1. Загально-національні стратегічні цілі

Держпродспоживслужба є компетентним органом, якому надано повноваження щодо організації та здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про здоров'я тварин.

Законодавство про здоров'я тварин – Закон України «Про ветеринарну медицину» та інші нормативно-правові акти, спрямовані на запобігання поширенню захворювань тварин.

Для забезпечення ефективного та ризик-орієнтованого механізму спостереження, контролю та системи завчасного попередження спалахів інфекційних хвороб тварин визначено такі цілі:

контроль та попередження поширення хвороб тварин у країні;

виявлення патогенних факторів та їх ефективне усунення в межах певної групи населення;

забезпечення належних методологічних та технічних ресурсів для управління та впровадження ефективного механізму ліквідації інфекційних хвороб тварин;

удосконалення інформаційної системи для забезпечення простежуваності за переміщенням тварин та детальної бази даних для цілей державного спостереження.

Загалом для досягнення цих цілей існує два головних компоненти – фінансові ресурси та поінформованість суспільства про важливість контролю у сфері здоров'я тварин.

9.2. Організація та структура

9.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Відповідальним за організацію та здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про здоров'я тварин є Управління здоров'я та благополуччя тварин, яке є структурним підрозділом Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби та відповідає за розроблення та контроль за здійсненням заходів щодо:

охорони території України від занесення з території інших держав або з карантинних зон збудників особливо небезпечних хвороб тварин, включених до списку МEB (OIE);

переміщення, у межах своєї компетенції, у тому числі експорту та імпорту тварин;

нагляду за здоров'ям тварин;

профілактики, діагностики та ліквідації заразних хвороб тварин;

аналізу причин і умов виникнення та поширення хвороб тварин;

проведення моніторингу щодо поширення та визначення біологічної характеристики збудників особливо небезпечних хвороб тварин, включених до списку МEB (OIE).

Головний державний ветеринарний інспектор відповідає за розробку та затвердження планів на випадок надзвичайних обставин для боротьби із заразними хворобами тварин.

Права та обов'язки державних інспекторів та спеціалістів ветеринарної медицини компетентного органу, осіб, фізичних і юридичних осіб, що здійснюють діяльність, передбачені Законом України «Про ветеринарну медицину».

Державний контроль у сфері здоров'я та благополуччя тварин організовано на трьох рівнях:

на центральному рівні – Управління здоров'я та благополуччя тварин Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва;

на регіональному рівні – відповідні структурні підрозділи Головного управління Держпродспоживслужби в області та місті Києві;

на місцевому рівні – спеціалісти державних установ ветеринарної медицини, спеціалісти ветеринарної медицини.

Центральний рівень

В рамках структури центрального апарату Держпродспоживслужби Управління здоров'я та благополуччя тварин є головним структурним підрозділом у зазначеній сфері, що відповідає за підготовку проектів нормативно-правових актів та нормативних документів, програм, звітів, планів дій у випадку надзвичайних епізоотичних обставин, а також впровадження системи державного контролю у сфері здоров'я тварин.

Управління здоров'я та благополуччя тварин відповідно до покладених на нього завдань:

розробляє та контролює здійснення ветеринарно-санітарних заходів з метою охорони території України від занесення збудників особливо небезпечних хвороб тварин, включених до списку МEB (OIE), з територій інших держав або карантинних зон у разі їх експорту, імпорту або транзитного перевезення;

аналізує причини виникнення інфекційних та інших заразних хвороб тварин і розробляє рекомендації щодо їх профілактики та вживає заходи з метою їх ліквідації;

оцінює епізоотичну ситуацію і готує проекти розпорядження, доручення щодо здійснення заходів профілактики і ліквідації заразних хвороб, дератизації, дезінфекції, дезінсекції тощо;

організовує встановлення карантину у разі виникнення заразних хвороб тварин, виконання карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, а в разі необхідності – у зоні спостереження;

організовує разом із закладами охорони здоров'я, структурними підрозділами Державної служби України з надзвичайних ситуацій роботу із захисту населення від зоонозів та своєчасний обмін інформацією про хвороби тварин;

вносить пропозиції про внесення змін до переліку карантинних хвороб тварин та переліку хвороб тварин, що підлягають повідомленню;

у разі необхідності вносить пропозиції щодо переліку питань для розгляду на засіданнях Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії при Кабінеті Міністрів України та готує необхідні матеріали;

організовує розроблення та контроль за виконанням планів протиепізоотичних, лікувально-профілактичних, ветеринарно-санітарних заходів захисту тварин;

контролює виконання заходів із профілактики, діагностики та ліквідації інфекційних та інвазійних хвороб тварин;

розробляє програми контролю (у тому числі моніторингу) здоров'я тварин та вносить їх на розгляд директору Департаменту;

координує роботу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, Державного науково-контрольного інституту біотехнологій і штамів мікроорганізмів з проведення лабораторно-діагностичних (бактеріологічних, вірусологічних,

патологоанатомічних, гістологічних, паразитологічних) та інших досліджень з метою діагностики заразних хвороб тварин;

визначає потребу в засобах захисту тварин і створення необхідних резервів;

у межах компетенції контролює застосування у ветеринарній медицині ветеринарних імунобіологічних засобів;

контролює діяльність юридичних та фізичних осіб, які провадять ветеринарну практику, пов'язану з виконанням обов'язкових або необхідних протиепізоотичних заходів;

підтверджує можливість відкриття мисливського сезону на певній території після проведення обов'язкового епізоотичного обстеження мисливських угідь державними органами ветеринарної медицини;

готує пропозиції щодо удосконалення статистичного обліку і звітності з ветеринарної медицини, веде статистичний облік заразних хвороб тварин;

розробляє та вносить на розгляд керівництва проекти нормативно-правових актів щодо профілактики, діагностики та ліквідації заразних хвороб тварин, ветеринарно-санітарних вимог щодо утримання та транспортування сільськогосподарських тварин, їх благополуччя;

здійснює перевірку діяльності підприємств, установ і організацій в галузі ветеринарної медицини;

бере участь в оцінюванні ефективності роботи ветеринарних адміністрацій інших держав у зв'язку з можливим імпортом тварин;

бере участь у реалізації державної політики у галузі ветеринарної медицини;

у межах своєї компетенції перевіряє дотримання суб'єктами господарської діяльності вимог до потужностей (об'єктів), виробничих

процесів і умов їх зберігання у державах, з яких імпортуються товари, підконтрольні державній службі ветеринарної медицини тварини;

вносить пропозиції щодо обмеження або заборони на імпорт, транзит та експорт тварин, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, що можуть переносити особливо небезпечні хвороби, включені до списку МЕБ (OIE), або інші хвороби, що підлягають повідомленню, з окремих держав або карантинних зон у разі підтвердження факту спалаху хвороб;

у межах своєї компетенції співпрацює з науковими установами ветеринарної медицини;

у разі необхідності ініціює виробничі випробування ветеринарних імунобіологічних засобів;

у межах своєї компетенції здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд за тваринами, репродуктивним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, штамами мікроорганізмів, патологічним матеріалом, засобами догляду за тваринами, а також потужностями (об'єктами), що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу;

у разі необхідності бере участь у діяльності робочих і державних комісій з введення в експлуатацію збудованих тваринницьких об'єктів, у розробленні проектів та відведенні земельних ділянок для всіх видів зазначеного будівництва і забору води для тварин;

при ввезенні підконтрольних вантажів на територію України розглядає питання лише в частині ризиків занесення збудників особливо небезпечних хвороб тварин з територій інших держав або карантинних зон;

у разі необхідності проводить експертизу проектів планування та будівництва тваринницьких ферм, будівель;

вносить в установленому порядку пропозиції щодо особливостей приватизації підприємств, установ, організацій в галузі ветеринарної медицини;

разом із заінтересованими міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади бере участь при визначенні обґрунтованої потреби у спеціалістах ветеринарної медицини, у підвищенні їх кваліфікації, а також у розробленні планів для навчальних закладів ветеринарної медицини;

бере участь у проведенні атестації спеціалістів державних установ ветеринарної медицини;

вносить пропозиції визначення розміру плати у галузі ветеринарної медицини за послуги, що надаються спеціалістами ветеринарної медицини в частині здійснення заходів щодо здоров'я тварин.

Регіональний рівень

Реалізація повноважень компетентного органу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці здійснюється Головним управліннями Держпродспоживслужби в області, місті Києві.

Головне управління відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію державної політики, зокрема, у галузі ветеринарної медицини (згідно з пунктом 5.1 розділу 5).

Повноваження Головного управління Держпродспоживслужби поширюються на територію відповідної області, міста Києва, району.

Місцевий рівень

Повноваження спеціалістів державних установ ветеринарної медицини, спеціалістів ветеринарної медицини поширюються на територію відповідного

району.

Співробітництво з іншими відповідними структурними підрозділами Держпродспоживслужби

Управління здоров'я та благополуччя тварин координує роботу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, Державного науково-контрольного інституту біотехнологій і штамів мікроорганізмів з проведення лабораторно–діагностичних (бактеріологічних, вірусологічних, патологоанатомічних, гістологічних, паразитологічних) та інших досліджень з метою діагностики заразних хвороб тварин.

Також на постійній основі здійснюється обмін інформацією між структурними підрозділами Держпродспоживслужби.

9.2.2. Кількість тварин

Поголів'я проідентифікованих та зареєстрованих в Єдиному державному Реєстрі тварин постійно змінюється. З поточним станом щодо кількості зареєстрованих тварин можна ознайомитись на офіційному вебсайті ДП «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» (<https://www.agro-id.gov.ua/novini/>).

9.2.3. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Управління здоров'я та благополуччя тварин (13 штатних одиниць) входить два відділи:

Відділ здоров'я та благополуччя тварин (6 штатних одиниць);

Відділ організації протиепізоотичних заходів (6 штатних одиниць).

9.2.4. Матеріальні ресурси

Персонал Управління здоров'я та благополуччя тварин, а також відповідних управлінь на регіональному та місцевому рівнях забезпечений належними матеріальними ресурсами: обладнані приміщення, включаючи виділені телефонні лінії, ІТ-обладнання та з'єднання з мережею Інтернет, програмні системи.

9.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, задіяних до системи контролю здоров'я тварин, здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

Також щороку проводяться симуляційні вправи, тренінги та невідкладні семінари щодо профілактики та ліквідації заразних хвороб тварин, враховуючи поточну епізоотичну ситуацію.

9.4. Заходи державного контролю

Загальні вимоги до організації державного контролю описано в пункті 5.3 розділу 5.

Державний контроль у сфері здоров'я тварин регламентовано Законом України «Про ветеринарну медицину» та відповідними інструкціями з профілактики і ліквідації хвороб тварин.

Заходи щодо профілактики, локалізації, за необхідності – ліквідації хвороб тварин, лабораторно-діагностичні та регулярні радіологічні дослідження товарів, матеріально-технічне забезпечення спеціалізованим обладнанням і транспортом, створення необхідного резерву біологічних, лікувальних та дезінфікуючих препаратів і засобів, відшкодування витрат на транспортування та зберігання ветеринарних препаратів, інші ветеринарно-санітарні заходи визначені Кабінетом Міністрів України.

Перелік інфекційних і паразитарних хвороб тварин, заходи з профілактики, локалізації та за необхідності – ліквідації, які здійснюються за рахунок коштів державного бюджету, та порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення протиепізоотичних заходів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2008 р. № 413 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення протиепізоотичних заходів, та переліку послуг спеціалістів ветеринарної медицини, які провадять ветеринарну практику, за здійснення обов'язкових або необхідних протиепізоотичних заходів та розмірів їх оплати».

Порядок відшкодування майнової шкоди (збитків), завданої особам внаслідок запровадження карантину (карантинних обмежень) тварин або у зв'язку з проведенням процедур і робіт щодо ліквідації особливо небезпечних (карантинних) хвороб затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2012 р. № 1003.

З метою забезпечення стабільної епізоотичної ситуації в країні Управління здоров'я та благополуччя тварин Держпродспоживслужби розробляє та здійснює контроль за виконанням планів протиепізоотичних, лікувально-профілактичних, ветеринарно-санітарних заходів захисту тварин:

план протиєпізоотичних заходів із профілактики основних інфекційних і паразитарних хвороб тварин в Україні;

державний план моніторингу інфекційних хвороб птиці на території України;

програма визначення статусу України як країни з контрольованим ризиком щодо губчастоподібної енцефалопатії великої рогатої худоби;

програма державного ветеринарно-санітарного контролю сальмонельозу бройлерів у птахогосподарствах України;

програма державного ветеринарно-санітарного контролю сальмонельозу м'ясних індиків у птахогосподарствах України;

програма державного ветеринарно-санітарного контролю сальмонельозу курей-несучок у птахогосподарствах України;

програма державного ветеринарно-санітарного контролю сальмонельозу племінної птиці (курей та індиків) у птахогосподарствах України.

9.5. Планування заходів контролю

З метою забезпечення епізоотичного благополуччя тваринництва Держпродспоживслужба та її територіальні органи щорічно складають і затверджують плани протиєпізоотичних заходів.

План протиєпізоотичних заходів розробляється в першій половині року на наступний рік з врахуванням епізоотичної ситуації зони обслуговування в розрізі господарств і населених пунктів.

Для складання плану протиєпізоотичних заходів використовують дані про наявність поголів'я тварин на початок року, а також враховують приріст стада за рахунок приплоду.

На підставі згаданих вище даних територіальні органи Головного управління з ветеринарними спеціалістами господарств складає план

протиєпізоотичних заходів по кожному окремому господарству і населеному пункту.

Плани протиєпізоотичних заходів по кожному господарству і населеному пункту є основою для складання зведеного плану по району. Зведений протиєпізоотичний план розглядається територіальним органом Головного управління.

Зведений план протиєпізоотичних заходів розглядається Головним управлінням Держпродспоживслужби в області.

Враховуючи епізоотичну ситуацію суміжних районів і областей, в Головному управлінні в області можуть бути внесені певні корективи. Зведений план по області погоджується обласною державною адміністрацією і подається на розгляд до Держпродспоживслужби.

При розгляді спеціалістами Управління здоров'я та благополуччя тварин обласних планів враховується епізоотична ситуація в країнах-сусідах і вносяться доповнення.

У зв'язку з постійною зміною поголів'я тварин в областях протягом року і зміною кількості господарств, які утримують тварин, в IV кварталі кожного року в Управлінні здоров'я та благополуччя тварин проводиться корегування протиєпізоотичних планів з подальшим їх затвердженням.

На основі затверджених планів областей Держпродспоживслужбою формується План протиєпізоотичних заходів із профілактики основних заразних хвороб тварин в Україні на відповідний рік, який потім погоджується Мінекономіки та Державною надзвичайною протиєпізоотичною комісією при Кабінеті Міністрів України.

9.6. Документація та звітування

Наказом Мінагрополітики від 30 грудня 2005 р. № 775 «Про затвердження форм звітності з питань ветеринарної медицини» затверджені такі форми звітності:

№ 1-BET «Звіт про заразні хвороби тварин» – складається та здається щомісячно;

№ 1A-BET «Звіт про ветеринарні протиепізоотичні заходи» – кварталний;

№ 2-BET «Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань інфекційної патології» – кварталний;

№ 2A-BET «Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань діагностики захворювань незаразної патології та досліджень сировини, продуктів тваринного походження, кормів, тощо» – річний.

У разі підтвердження на території України спалаху захворювання тварин, віднесеного до списку МEB (OIE) (чи емерджентного захворювання тварин), відповідно до взятих державою зобов'язань та положень Кодексу здоров'я наземних тварин Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (MEB (OIE)), Держпродспоживслужба через Світову інформаційну систему охорони здоров'я тварин (WAHIS) надсилає:

термінове повідомлення (протягом 24 годин) про першу реєстрацію в країні чи зоні захворювання тварин, або повторну реєстрацію захворювання тварин в країні чи зоні після фінального звіту, яким було оголошено, що попередній спалах завершено; або про першу реєстрацію нового штаму патогенного агента спискової хвороби, інфекції чи інвазії в країні чи зоні;

подальші повідомлення про розвиток ситуації;

фінальне повідомлення про офіційне завершення спалаху(ів) та скасування карантинних обмежень.

Крім того, Держпродспоживслужба через європейську інформаційну систему хвороб тварин (ADIS) надсилає до Європейського Союзу термінові повідомлення про реєстрацію на території України захворювання тварин, які мають вплив на міжнародну торгівлю.

У всіх вищезгаданих повідомленнях Держпродспоживслужба зазначає наступну інформацію про спалах:

- збудник захворювання та, де це доречно, підтип;
- відповідні дати, зокрема дати підозри та підтвердження спалаху;
- місце спалаху;
- пов'язані спалахи захворювання;
- кількість та вид тварин, в місці спалаху;
- заходи боротьби із захворюванням, вжиті щодо спалаху;
- методи діагностики та ін.

9.7. Інформаційні системи та бази даних Держпродспоживслужби

З метою контролю за виконанням Плану протиєпізоотичних заходів використовується інформаційна система – «Ветеринарія» та інформаційна система для планування протиєпізоотичних заходів, їх виконання і відслідковування випадків захворювання тварин.

Інформаційна система складається з наступних складових:

1. Планування протиєпізоотичних заходів (ведення плану протиєпізоотичних заходів, первинні дані господарств, код ЄДРПОУ, територія КОАТУУ власника, реєстраційний номер господарства, адреса, вид тварин,

назва та кількість запланованих досліджень, лікувально-профілактичних заходів, ветеринарно-санітарних робіт);

2. Контроль виконання плану:

2.1. Перегляд даних господарств, населеного пункту, територій, формування звіту про поточне виконання планів.

2.2. Ведення реєстру спалахів захворювань (дата початку спалаху, вид тварин, назва хвороби, походження діагнозу, дані про епідеміологічну територіальну одиницю, дані про проведені діагностичні, лікувально-профілактичні та ветеринарно-санітарні заходи, що були проведені в рамках ліквідації спалаху захворювання).

2.3. Ведення реєстру неблагополучних пунктів/територій (відображення інформації в геоінформаційній системі (далі – ГІС).

2.4. Формування звітів.

З метою контролю за ситуацією щодо АЧС розроблено вебсайт: asf.vet.ua, на якому розміщена інформація щодо профілактики цього захворювання, кількість випадків захворювання в Україні та інформація про них, геоінформаційна карта усіх випадків захворювання свиней в Україні.

З метою ранньої діагностики та контролю за ситуацією щодо заразного вузликового дерматиту розроблено вебсайт: lsd.vet.ua, на якому розміщена інформація щодо профілактики та діагностики цього захворювання, а також інформація щодо проведених семінарів та тренінгів по даному захворюванню.

З метою інформування офіційних ветеринарних лікарів, пасічників, суб'єктів бджільництва та господарювання, перевізників і пересічних громадян щодо розведення, використання та охорони бджіл, виробництва, заготівлі та переробки продуктів бджільництва, вимоги щодо міжнародної торгівлі розроблено вебсайт: apis.vet.ua.

З метою інформування фахівців ветеринарної медицини, власників птахів, птахогосподарств з різним рівнем біозахисту, фермерів, мисливців, м'ясників, перевізників і пересічних громадян про стан та ступінь загрози грипу птахів в Україні та світі, особливості його розпізнання, профілактики і ліквідації в разі виникнення та ознайомлення з передовим досвідом в організації протиепізоотичних заходів створено вебсайт www.avianflu.vet.ua. Він включає в себе компоненти ГІС, що забезпечують комфортне внесення даних в систему з наступною їх візуалізацією та передбачає активну співпрацю лікарів ветеринарної медицини із власниками птахів, птахівничих господарств та інших підконтрольних компетентному органу об'єктів.

Для ознайомлення з епізоотичною ситуацією в світі використовуються інформаційні ресурси МЕБ (OIE) – WAHIS.

9.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Держпродспоживслужба є членом МЕБ (OIE), тісно співпрацює з FAO, GF-TADs, Національною академією аграрних наук України, МОЗ, Міндовкілля, Держлісагенством. Проводяться спільні заходи, тренінги з міжнародними організаціями.

9.9. Пріоритетні напрямки державного контролю та стратегічні цілі у сфері здоров'я тварин

Розроблення та впровадження «Програми контролю сказу тварин на території України на 2022-2030 роки».

Розроблення та затвердження:

Наказ Мінекономіки «Про затвердження Переліку хвороб тварин, що підлягає повідомленню».

Наказ Мінекономіки «Про затвердження Порядку моніторингу хвороб тварин, що підлягають повідомленню, зоонозів та інших хвороб тварин».

Наказ Мінекономіки «Про затвердження інструкції щодо профілактики та ліквідації лептоспірозу тварин».

Наказ Мінекономіки «Про затвердження інструкції щодо профілактики та ліквідації бруцельозу тварин».

10. Система контролю у сфері благополуччя тварин

10.1. Загально-національні стратегічні цілі

Законодавство про благополуччя тварин складається з:

Закону України «Про ветеринарну медицину»;

постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1402 «Про затвердження правил транспортування тварин»;

наказу Мінекономіки від 08 лютого 2021 р. № 224 «Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання», що зареєстровано в Мін'юсті 18 лютого 2021 р. за № 206/35828;

інших нормативно-правових актів, які спрямовані на запобігання поширенню захворювань тварин та також визначають умови утримання тварин, включаючи систематичний догляд, належне годування, належні приміщення для утримання тварин, запобігання хворобам, гуманне поводження з тваринами, у тому числі під час забою.

Законодавство у сфері благополуччя тварин розроблене та транспоноване з європейського законодавства з метою забезпечення загальних правил захисту тварин всіх видів, що утримуються для виробництва харчових продуктів, вовни, шкур, хутра або для інших сільськогосподарських цілей, включаючи рибу, рептилій та амфібій. Загальна мета полягає в тому, щоб уникнути невинновданого болю чи страждань для тварин, а також забезпечити виконання власниками/утримувачами мінімальних вимог щодо благополуччя тварин.

Держпродспоживслужба зосереджується на належному впровадженні та забезпеченні виконання законодавчих вимог у сфері благополуччя тварин і в якості компетентного органу відіграє в цьому дуже важливу роль.

Основною стратегічною ціллю є впровадження міжнародних стандартів та створення ефективної системи контролю за дотриманням вимог

законодавства у сфері благополуччя сільськогосподарських тварин під час утримання, транспортування та забою.

10.2. Організація та структура

10.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Відповідальним за організацію та здійснення державного контролю за дотриманням законодавства у сфері благополуччя тварин є Управління здоров'я та благополуччя тварин, яке є структурним підрозділом Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби. Зазначене управління відповідає за планування, координацію та моніторинг діяльності державних та уповноважених ветеринарів у сфері благополуччя тварин. Ветеринарні інспектори територіальних органів Держпродспоживслужби та затверджені ветеринари відповідають за введення різних заходів та контролю в цій сфері.

Розподіл функцій, завдань та обов'язків здійснюється відповідно до опису у підпункті 9.2.1 пункту 9.2 розділу 9.

10.2.2. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Управління здоров'я та благополуччя тварин (13 штатних одиниць) входить два відділи:

Відділ здоров'я та благополуччя тварин (6 штатних одиниць);

Відділ організації протиепізоотичних заходів (6 штатних одиниць).

10.2.3. Матеріальні ресурси

Персонал Управління здоров'я та благополуччя тварин, а також відповідних управлінь на регіональному та місцевому рівнях забезпечений належними матеріальними ресурсами: обладнані приміщення, включаючи виділені телефонні лінії, ІТ-обладнання та з'єднання з мережею Інтернет, програмні системи.

10.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, задіяних до системи контролю у сфері благополуччя тварин, здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

10.4. Заходи державного контролю

Загальні вимоги до організації державного контролю описано в пункті 5.3 розділу 5.

Державний контроль здійснюється у формі планових та позапланових заходів державного контролю, шляхом інспектування або аудитів відповідно до затверджених переліків питань.

Держпродспоживслужба здійснює заходи державного контролю з метою перевірки дотримання власниками і утримувачами тварин вимог законодавства про благополуччя сільськогосподарських тварин, а також вживає в межах своїх повноважень заходів для усунення виявлених порушень і для притягнення винних осіб до відповідальності, встановленої законом. При цьому, власники і утримувачі мають вживати всіх необхідних заходів, передбачених законодавством України, з метою забезпечення благополуччя

сільськогосподарських тварин, які їм належать або знаходяться у них на утриманні, та не завдавати їм невинуватеного болю, страждань або травм.

Державний контроль під час перевезення тварин забезпечують територіальні органи Держпродспоживслужби, державні ветеринарні інспектори, помічники державних ветеринарних інспекторів та уповноважені особи, які оглядають транспортні засоби та тварин перед завантаженням з метою підтвердження придатності їх до перевезення та видають відповідні супровідні ветеринарні документи для переміщення тварин.

10.5. Планування заходів контролю

Планові заходи державного контролю здійснюються відповідно до щорічного плану державного контролю.

Щорічний план державного контролю на наступний рік розробляється та затверджується Держпродспоживслужбою до 01 грудня поточного року.

Окреме планування заходів контролю у сфері благополуччя тварин не здійснюється.

10.6. Документація та звітування

За результатами здійснених заходів державного контролю територіальні органи компетентного органу складають річний звіт про стан дотримання благополуччя сільськогосподарських тварин, що містить у собі інформацію про виявлені порушення та аналіз найбільш істотних із них, а також пропозиції щодо усунення та запобігання виникненню зазначених у звіті порушень у майбутньому, та надають зазначений звіт компетентному органу до 01 лютого року, наступного за звітним, з метою узагальнення.

На підставі отриманої інформації, компетентний орган до 01 квітня року, наступного за звітним, складає звіт про стан дотримання благополуччя

сільськогосподарських тварин в Україні, який містить інформацію про виявлені у відповідному звітному періоді порушення та аналіз найбільш істотних із них.

10.7. Інформаційні системи та бази даних

Необхідність впровадження інформаційних систем та баз даних стосовно питань благополуччя тварин нерегламентована, тому такі системи та бази даних відсутні.

10.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Держпродспоживслужба є членом МЕБ (OIE), тісно співпрацює з FAO, GF-TADs, Національною академією аграрних наук України, МОЗ, Держлісагенством. Проводяться спільні заходи, тренінги з міжнародними організаціями.

10.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері благополуччя тварин

Приведення у відповідність до вимог ЄС нормативно правової бази у сфері благополуччя сільськогосподарських тварин при утриманні, транспортуванні, забої шляхом розроблення проектів наказів Мінекономіки:

- «Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя тварин під час забою»;
- «Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя тварин під час транспортування»;
- «Про затвердження Вимог до карантинування тварин»;
- «Про затвердження Вимог до центрів збору тварин»;
- «Про затвердження Спеціальних вимог до потужностей, на яких утримуються сільськогосподарські тварини».

11. Система контролю у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

11.1. Загально-національні стратегічні цілі

Впроваджена на державному рівні система ідентифікації та реєстрації тварин, є одним із головних методів, які застосовують у світі з метою відслідковування походження тваринницької продукції від її виробництва протягом всього життя тварини до потрапляння на стіл споживачеві продуктів з них.

Ідентифікація та реєстрація тварин запроваджена на території України з метою:

забезпечення населення країни безпечними для здоров'я харчовими продуктами тваринного походження;

контролю за епізоотичною ситуацією в державі;

раннього виявлення та повідомлення про спалахи хвороб;

контролю за рухом тварин, їх облік та простежуваність походження.

Ідентифікація та реєстрація тварин направлена на виконання таких стратегічних завдань:

підвищення безпеки продуктів харчування;

покращення здоров'я тварин;

покращення управління стадом;

покращення якості продукції;

сприяння доступу до міжнародних ринків та торгівлі;

реалізація концепції «відповідального власника».

Збільшення числа епідемій серед тварин спонукають до вжиття належних заходів із забезпечення надійного захисту населення від небезпечних хвороб, в

першу чергу – через гарантування належної якості і безпечності для здоров'я людей тваринницької продукції.

Основною метою запровадження ідентифікації тварин є створення в Україні належної системи простежуваності обігу тварин, удосконалення ефективного та дієвого засобу виявлення та локалізації хвороб, забезпечення населення України високоякісними та безпечними м'ясо-молочними продуктами, отримання достовірної інформації про умови їх виробництва, підвищення довіри споживача до якості продукції.

Лише за умови, що всі тварини, які знаходяться або утримуються на території країни, внесені до державної автоматизованої бази даних Єдиний державний реєстр тварин та знаходяться під постійним ветеринарно-санітарним контролем, можливо гарантувати безпечність харчових продуктів тваринного походження, а відповідно і безпеку здоров'я населення.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин», об'єктом ідентифікації та реєстрації є сільськогосподарські тварини – велика рогата худоба, коні, свині, вівці, кози.

Ідентифікацію та реєстрацію великої рогатої худоби в Україні запроваджено у 2003 році, свиней, коней, овець і кіз з 2004 року.

11.2. Організація та структура

11.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Організація та структура відповідальних органів в сфері ідентифікації і реєстрації тварин розподіляється за функціями та повноваженнями (Рис. 1).

Державне управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин здійснюють Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, в межах повноважень, визначених Законом.

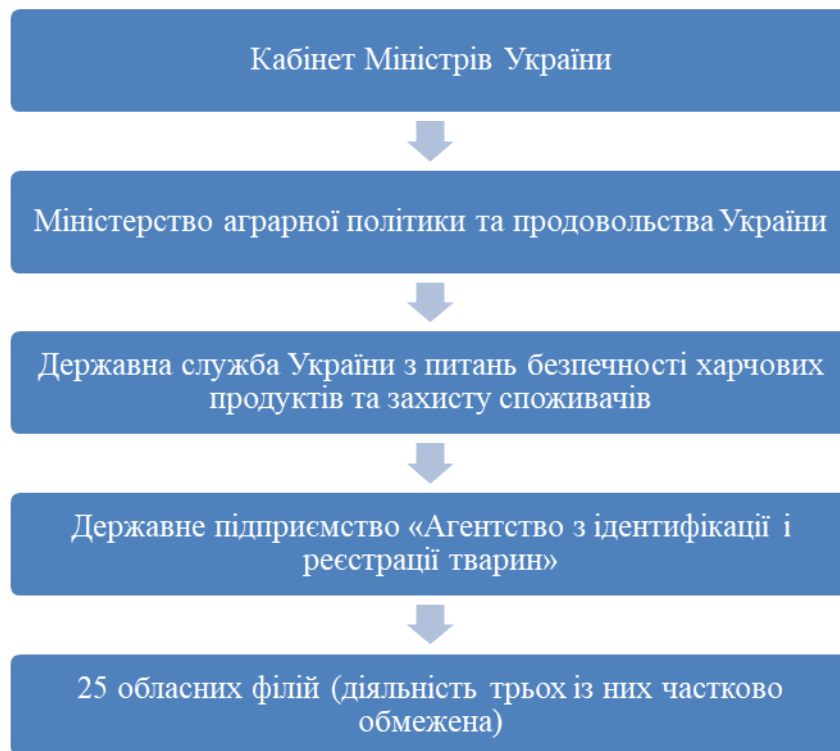

Рис. 1. Організація та структура відповідальних органів в сфері ідентифікації та реєстрації тварин

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ідентифікації та реєстрації тварин належать:

встановлення порядку надання споживачам продуктів тваринного походження повної та достовірної інформації про походження зазначеного продукту, у тому числі про його безпеку, шляхом запровадження маркування продуктів тваринного походження;

організація виконання загальнодержавних заходів щодо запровадження ідентифікації та реєстрації тварин;

забезпечення фінансування системи ідентифікації та реєстрації тварин;

вирішення інших питань у сфері ідентифікації та реєстрації тварин відповідно до закону.

До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, належать:

встановлення порядку ідентифікації та реєстрації тварин, порядку оформлення і видачі ідентифікаційних документів;

визначення складу інформації, що подається для внесення до Єдиного державного реєстру тварин;

встановлення порядку ведення Єдиного державного реєстру тварин та користування його даними;

встановлення порядку реєстрації господарств;

встановлення порядку переміщення тварин;

встановлення порядку подачі даних для внесення до Єдиного державного реєстру тварин;

вирішення інших питань у сфері ідентифікації та реєстрації тварин відповідно до закону.

Державний контроль та нагляд за дотриманням вимог щодо ідентифікації та реєстрації тварин здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини.

Відповідно до законодавства України, Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» здійснює функції з організації та виконання робіт щодо забезпечення функціонування системи ідентифікації і реєстрації тварин, а саме:

виконання робіт з ідентифікації та реєстрації тварин;

ведення Єдиного державного реєстру тварин;

внесення даних до Єдиного державного реєстру тварин;

розподіл ідентифікаційних номерів;

виготовлення, замовлення у виробника і постачання вушних бирок та засобів для їх кріплення, тощо;

замовлення у виробника і постачання бланків реєстраційних та ідентифікаційних документів;

облік та контроль за використанням засобів ідентифікації тварин.

Структура Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» складається з відділів та секторів, які відповідають за певну ланку процесу забезпечення ідентифікації (Рис. 2).

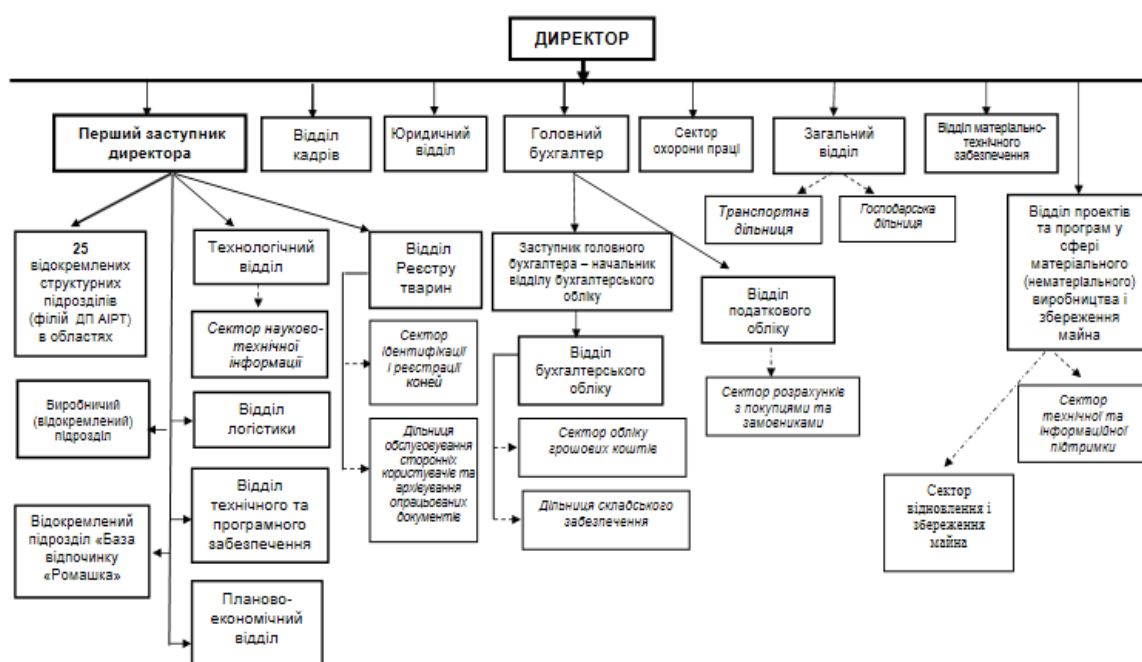

Рис. 2. Структура Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин»

11.2.2. Кількість зареєстрованих господарств та тварин

Станом на 01 червня 2021 року, відповідно до даних Єдиного державного реєстру тварин, поголів'я проідентифікованих та зареєстрованих сільськогосподарських тварин та зареєстрованих господарств становить:

Вид тварин	Кількість зареєстрованих господарств юридичних осіб в Реєстрі тварин	Кількість зареєстрованих тварин в Реєстрі тварин
Велика рогата худоба	2 229	2 370 017
Вівці	474	357 614
Кози	72	36 929
Племінні свині	653	128 905
Коні	379	18 917

11.2.3. Ресурси та технічне обладнання

Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» обслуговує власників тварин фізичних та юридичних осіб на всій території України (крім тимчасово окупованих територій).

Структура	Кількість працівників
Головний офіс Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин»	76
Обласні філії Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин»	129

Обласні філії Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» повністю забезпечені комп'ютерною технікою, засобами ідентифікації тварин та трудовим ресурсом, необхідним для здійснення заходів з ідентифікації та реєстрації тварин у регіонах.

11.3. Система навчання

Для забезпечення належної компетенції працівників обласних філій Державного підприємства «Агентство з ідентифікації та реєстрації тварин»

проводяться періодичні семінари/вебінари за допомогою засобів електронного зв'язку з таких питань:

проведення інвентаризації поголів'я тварин в господарствах юридичних осіб;

зміни в законодавстві з ідентифікації та реєстрації тварин;

оптимізація технологічних процесів з ідентифікації та реєстрації тварин за видами: велика рогата худоба, свині, вівці, кози та коні;

взаємодія з державними установами ветеринарної медицини для забезпечення належної простежуваності за обігом тварин;

ознайомлення з підготовленими проектами законодавчих змін;

ознайомлення з основними напрямками державної підтримки галузей тваринництва;

обговорення проблемних питань на місцях та пошук оптимальних рішень в рамках законодавства;

обмін досвідом в налагодженні внутрішніх робочих процесів з реєстрації тварин та архівування реєстраційних документів.

З метою удосконалення професійної компетентності, оновлення знань та підвищення навичок працівників обласних філій Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин», територіальних органів, установ та підприємств, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби, планується додатково провести курс дистанційного навчання – «Ідентифікація та реєстрація сільськогосподарських тварин, як важіль контролю за санітарним станом виробництва, якістю і походженням продукції тваринництва» на платформі програмного забезпечення «Система автоматизації HR-процесів та управління талантами Мосо».

Крім того працівниками головного офісу Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» здійснюється моніторинг змін у законодавстві Європейського Союзу з питань ідентифікації та реєстрації тварин для аналізу можливості спрощення процесів в системі ідентифікації та реєстрації тварин.

Працівники за можливості раз на 3 роки проходять підвищення кваліфікації на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України.

11.4. Заходи державного контролю

Загальні вимоги до організації державного контролю описано в пункті 5.3 розділу 5.

Організаційні і правові засади ідентифікації та реєстрації тварин з метою одержання оперативної та надійної інформації про поголів'я тварин щодо статі, віку, породи та їх місцезнаходження для поліпшення управління і прогнозування ринків продукції тваринництва та контролю за епізоотичною ситуацією в Україні визначені:

Законом України «Про ветеринарну медицину»;

Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

Законом України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин»;

постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 392 «Про встановлення режиму цінового регулювання вартості послуг з ідентифікації та реєстрації тварин»;

постановою Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2016 р. № 506 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному

бюджеті на відшкодування витрат на оплату послуг з ідентифікації та реєстрації тварин фізичним особам - власникам цих тварин»;

постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

наказом Мінагрополітики від 07 березня 2018 р. № 130 «Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини», зареєстрованим в Мін'юсті 27 березня 2018 р. за № 366/31818;

наказом Мінагрополітики від 04 грудня 2017 р. № 642 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби та Порядку оформлення і видачі паспорта великої рогатої худоби», зареєстрованим у Мін'юсті 13 лютого 2018 р. за № 166/31618, (із змінами);

наказом Мінагрополітики від 31 грудня 2004 р. № 496 «Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней», зареєстрованим у Мін'юсті 06 квітня 2005 р. за № 362/10642, (із змінами);

наказом Мінагрополітики від 01 грудня 2017 р. № 639 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації свиней», зареєстрованим у Мін'юсті 07 лютого 2018 р. за № 154/31606, (із змінами);

наказом Мінагрополітики від 16 січня 2018 р. № 20 «Про затвердження Порядку ідентифікації та реєстрації овець і кіз», зареєстрованим у Мін'юсті 07 лютого 2018 р. за № 155/31607, (із змінами);

наказом Мінагрополітики від 25 вересня 2012 р. № 578 «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр тварин», зареєстрованим у Мін'юсті 10 жовтня 2012 р. за № 1713/22025, (із змінами).

Законодавство з ідентифікації та реєстрації тварин розроблене з урахуванням вимог законодавства Європейського Союзу, передбаченого пунктами 52–55 Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р.

11.4.1. Опис систем ідентифікації, реєстрації та відстеження тварин

Відповідно до вимог статті 5 Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» визначені основні принципи ідентифікації та реєстрації тварин, права та обов'язки юридичних, фізичних осіб та Адміністратора Єдиного державного реєстру тварин, а саме:

юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність з розведення та утримання тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про ідентифікованих тварин, господарства їх розведення та утримання, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж тварин;

ідентифікувати усіх тварин у господарстві;

вести облік усіх тварин у господарстві, в тому числі щодо їх народження, ідентифікаційних номерів, усіх переміщень тварин між господарствами, а також про забій, утилізацію та падіж тварин;

зберігати відомості про тварину протягом трьох років після її смерті (забій, падіж, утилізація) або переміщення її з господарства;

здійснювати переміщення тварин з ідентифікаційними документами;

подавати дані до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, про усі переміщення тварин, надходження нових тварин у господарство, а також забій, утилізацію, падіж тварин протягом 5 робочих днів з дати таких дій або подій;

проводити забій, утилізацію лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин.

юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність із забою та утилізації тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про забій, утилізацію тварин, а також дані про господарства, що здійснюють такий забій та утилізацію;

вести облік забитих, утилізованих тварин;

проводити забій, утилізацію лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин.

юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність з продажу тварин, надання послуг зі штучного осіменіння та організовують виставки тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про господарства, що займаються продажем тварин, наданням послуг зі штучного осіменіння та організацією виставок тварин;

вести облік тварин;

здійснювати продаж, проводити виставки і штучне осіменіння лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин.

Переміщення юридичними та фізичними особами тварин, які не відповідають вимогам законодавства про ідентифікацію та реєстрацію тварин, забороняється.

Юридичні та фізичні особи мають право:

обирати електронну або паперову форму ведення обліку тварин та подачі даних, встановлених цим Законом;

уповноважити третіх осіб на виконання обов'язків, встановлених цією статтею.

Адміністратор Єдиного державного реєстру тварин має право надіслати запит до власника або утримувача тварини про інформацію про походження, ідентифікацію, пункт призначення тварини, власником або утримувачем якої він є, а власник або утримувач тварини зобов'язаний надати таку інформацію за запитом Адміністратора Єдиного державного реєстру тварин протягом 10 робочих днів з моменту отримання такого запиту.

Адміністратор Єдиного державного реєстру тварин зобов'язаний:

вносити до Єдиного державного реєстру тварин дані, встановлені цим Законом, зокрема, щодо ідентифікації, реєстрації та обліку тварин, а також щодо здійснених стосовно них ветеринарно-санітарних заходів, протягом 10 робочих днів з дня їх отримання від юридичних і фізичних осіб, а щодо коней - протягом 25 робочих днів;

протягом 5 робочих днів з дня отримання даних щодо реєстрації тварини оформляти ідентифікаційні документи;

видавати оформлені ідентифікаційні документи за вимогою власника/утримувача тварини або його довіреної особи.

Ідентифікація та реєстрація тварин включає такі процеси:

реєстрацію господарства та отримання (за потреби) власником доступу до Реєстру тварин;

оформлення замовлення на проведення ідентифікації та реєстрації тварин;

ідентифікацію тварин;

облік ідентифікованих тварин у господарстві;

реєстрацію ідентифікованих тварин у Єдиному державному реєстрі тварин (далі – Реєстр тварин);

оформлення і видачу ідентифікаційного документа;

реєстрацію в Реєстрі тварин інформації щодо племінних та продуктивних якостей тварини, видачі сертифіката племінних (генетичних) ресурсів (за наявності таких даних);

реєстрацію в Реєстрі тварин інформації про переміщення, загибель (падій), забій, утилізацію тварин тощо.

Дотримання вимог законодавства та вчасне подання даних до Реєстру тварин, забезпечує ефективний контроль та простежуваність за обігом тварин в країні (Рис.3).

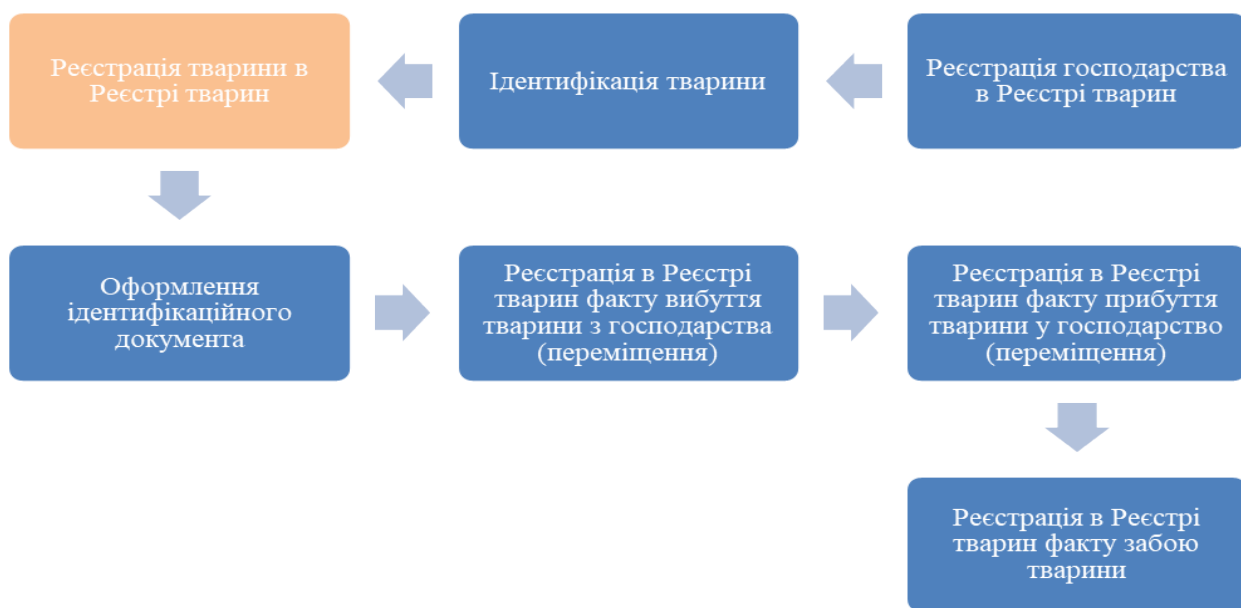

Рис. 3. Структура процесу, що забезпечує простежуваність за обігом тварин

Строки ідентифікації та реєстрації тварин наведено в таблиці:

Вид тварин	Строк та метод ідентифікації	Строк реєстрації в Реєстрі тварин	Ідентифікаційний документ
велика рогата	двома бирками протягом 7 днів з	протягом 10 робочих днів з дати отримання	паспорт великої рогатої худоби

худоба	дати народження	реєстраційної картки	
вівці і кози	однією биркою протягом 7 днів з дати народження	протягом 10 робочих днів з дати отримання реєстраційної картки	реєстраційне свідоцтво овець/кіз
коні	перед відлученням від матері, але не пізніше одного року після народження	протягом 25 робочих днів з дати надходження реєстраційної картки	паспорт коня, паспорт віслюка/мула/лошака

Строки ідентифікації та реєстрації свиней наведено в таблиці:

	Об'єкт ідентифікації	Метод ідентифікації	Строк ідентифікації	Ідентифікаційний документ
Юридичні особи	Племінні свині	прикріплення двох бирок з індивідуальним ідентифікаційним номером (13 знаків)	не пізніше 60 днів від моменту народження тварини, але раніше, ніж вона залишить господарство	Реєстраційне свідоцтво свиней
	Товарні свині	прикріплення однієї бирки з груповим ідентифікаційним номером (10 знаків)	для тварин до чотирьох місяців перед вибуттям до іншої юридичної особи або на забій	Відомість переміщення тварин
		нанесення татуювання групового ідентифікаційного номера (10 знаків)	для тварин до чотирьох місяців перед вибуттям до іншої юридичної особи або на забій	Відомість переміщення тварин
		прикріплення однієї бирки з індивідуальним ідентифікаційним номером (9 знаків)	перед вибуттям до фізичної особи	Реєстраційне свідоцтво товарної свині з індивідуальним ідентифікаційним номером
Фізичні особи	Товарні свині	прикріплення однієї бирки з індивідуальним ідентифікаційним номером (9 знаків)	не пізніше 60 днів від моменту народження тварини, але раніше, ніж вона залишить господарство	Реєстраційне свідоцтво товарної свині з індивідуальним ідентифікаційним номером

Система контролю за обігом тварин здійснюється відповідно до встановлених та затверджених порядків з ідентифікації та реєстрації тварин за видами.

Будь-який власник/утримувач має право на переміщення тварини лише у разі, якщо тварину ідентифіковано, зареєстровано в Єдиному державному реєстрі тварин і на неї видано ідентифікаційний та відповідний ветеринарний документ.

Основні дії власника тварин згідно встановлених вимог законодавства:

У разі вибуття тварини з господарства власник/утримувач зобов'язаний:

1) внести дані про вибуття з господарства до паперової форми книги обліку тварин, заповнити зворотний бік ідентифікаційного документа на тварину та два примірники відомості переміщення тварин;

2) разом з ідентифікаційним документом тварини та заповненими примірниками відомості переміщення тварин звернутися до державної установи (закладу) ветеринарної медицини для отримання в установленому порядку відповідних ветеринарних документів;

3) у момент вибуття тварини з господарства перевірити наявність прикріплених на тварині бирок, відповідність ідентифікаційних номерів на бирках даним ідентифікаційним документів і передати фізичній чи юридичній особі, до господарства якої вибуває тварина, або перевізнику ідентифікаційний документ та другий примірник відомості переміщення тварин.

У разі звернення власника/утримувача спеціаліст державної установи (закладу) ветеринарної медицини вносить до паспорта тварини дані про проведення ветеринарних досліджень, вакцинацій, обробок, благополуччя господарства і засвідчує їх та дані про переміщення підписом і печаткою. Паперову відомість переміщення тварин спеціаліст державної установи (закладу) ветеринарної медицини засвідчує підписом та печаткою.

Власник/утримувач повідомляє Адміністратора Реєстру тварин про вибуття тварини з господарства шляхом надсилання першого примірника відомості переміщення тварин протягом п'яти робочих днів від дати вибуття.

Юридична або фізична особа, до господарства яких прибула тварина, зобов'язані:

1) у момент прибуття тварини до господарства перевірити наявність прикріплених на тварині бирок, відповідність ідентифікаційних номерів на бирках даним ідентифікаційного документа тварини;

2) внести дані про прибуття до господарства до паперової форми книги обліку тварин та ідентифікаційного документа тварини, засвідчивши в ньому дані про прибуття у спеціаліста державної установи (закладу) ветеринарної медицини;

3) внести дані про прибуття тварини до другого примірника відомості переміщення тварин, засвідчити їх підписом та печаткою спеціаліста державної установи (закладу) ветеринарної медицини і протягом п'яти робочих днів від дати прибуття тварини до господарства надіслати його Адміністратору Реєстру тварин.

11.5. Планування заходів державного контролю

Процедуру визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю у формі інспектування та аудиту відповідності діяльності операторів ринку (потужностей) вимогам законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, які здійснюються Держпродспоживслужбою, встановлено Порядком визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю відповідності діяльності операторів ринку (потужностей) вимогам законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, які здійснюються Держпродспоживслужбою, та критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від її провадження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896.

Основними критеріями оцінки системи ідентифікації та реєстрації тварин в Україні є:

вчасне отримання даних, протягом п'яти днів про ідентифікованих тварин, господарства їх розведення та утримання, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж тварин;

ідентифікація усіх тварин у господарстві;

проведення щорічної інвентаризації поголів'я великої рогатої худоби в господарстві у розрізі статево-вікових і виробничих груп для приведення у відповідність даних Єдиного державного реєстру тварин до фактично наявного поголів'я тварин, що утримується та розводиться у господарстві, і залишків бирок, за участю спеціаліста державної установи (закладу) ветеринарної медицини;

належний облік усіх тварин у господарстві, в тому числі щодо їх народження, ідентифікаційних номерів, усіх переміщень тварин між господарствами, а також про забій, утилізацію та падіж тварин;

здійснення переміщення тварин з ідентифікаційними та відповідними ветеринарними документами;

проведення забою, утилізацію лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин;

ведення обліку забитих, утилізованих тварин.

Перше інспектування господарства, яке введено в експлуатацію в поточному році, здійснюється не пізніше:

трьох місяців з дня видачі експлуатаційного дозволу на потужність;

шести місяців з дня державної реєстрації потужності.

11.6. Документація та звітування

Перелік питань щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ідентифікації та реєстрації за видами тварин затверджені у додатках до уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини, затвердженого наказом Мінагрополітики від 07 березня 2018 р. № 130, зареєстрованим у Мін'юсті 27 березня 2018 р. за № 366/31818:

додаток 4 – Перелік питань щодо проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини суб'єктом господарювання, який провадить діяльність з розведення, вирощування, утримання та/або обігу дрібної рогатої худоби (овець, кіз тощо);

додаток 5 – Перелік питань щодо проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини суб'єктом господарювання, який провадить діяльність з розведення, вирощування, утримання та/або обігу свиней;

додаток 6 – Перелік питань щодо проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини суб'єктом господарювання, який провадить діяльність з розведення, вирощування, утримання та/або переміщення великої рогатої худоби;

додаток 8 – Перелік питань щодо проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини суб'єктом господарювання, який провадить

діяльність з розведення, вирощування, утримання та/або обігу коней, віслюків, мулів, лошаків, верблюдів.

Порядок здійснення ідентифікації та реєстрації тварин, реєстрації господарства, переміщення, забою тварин, визначені у технологічних процесах для внутрішнього використання з врахуванням всіх строків та вимог законодавства:

Технологічний процес ідентифікації та реєстрації свиней, затверджений наказом Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» від 12 березня 2018 р. № 32;

Технологічний процес ідентифікації та реєстрації овець і кіз, затверджений наказом Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» від 13 квітня 2020 р. № 24;

Технологічний процес ідентифікації та реєстрації великої рогатої худоби, затверджений наказом Державного підприємства «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» від 14 березня 2018 р. № 34 (із змінами).

11.7. Інформаційні системи та бази даних

Дані про ідентифікованих тварин, їх переміщення, юридичних і фізичних осіб, що займаються розведенням та утриманням тварин, проводять їх продаж, забій, утилізацію, надають послуги зі штучного осіменіння та організовують виставки тварин, реєструються в Реєстрі тварин.

Склад інформації, що подається для внесення до Реєстру тварин, порядок ведення Реєстру тварин та користування його даними, порядок подачі даних для внесення до Реєстру тварин визначено Положенням про Єдиний державний реєстр тварин, затвердженим наказом Мінагрополітики від 25 вересня 2012 р. № 578, зареєстрованим у Мін'юсті 10 жовтня 2012 р. за № 1713/22025, (із змінами) (далі – Положення).

Згідно з Положенням адміністратором Реєстру тварин, є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ідентифікації та реєстрації тварин, організовує проведення в установленому порядку ідентифікації та реєстрації тварин, здійснює оформлення та видачу ідентифікаційних документів, виконує інші функції, передбачені законодавством.

Держателем Реєстру тварин визначено Мінагрополітики.

Реєстр тварин містить таку інформацію:

про ідентифікованих тварин:

дані про власника або утримувача тварини;

дані про господарство, в якому тварину було ідентифіковано;

ідентифікаційний номер тварини;

кличка (за наявності);

породна належність, племінні і продуктивні якості тварин (за наявності);

стать;

дата народження тварини;

походження тварини;

стан здоров'я тварини та епізоотичний стан господарства, в якому утримується тварина;

дані ідентифікаційних документів на тварину: серія, номер, дата оформлення;

дата заповнення реєстраційного документа на ідентифіковану тварину;

дані про загибель, падіж, забій, утилізацію: дата, причина, реєстраційний номер, найменування та адреса місця розташування господарства, де тварина загинула, пала, була забита чи утилізована тощо;

про переміщення тварин:

ідентифікаційний номер тварини;

дані про господарство, з якого тварина вибуває, та господарство, в яке тварина прибуває (реєстраційний номер господарства, адреса місця розташування господарства);

дані про власника тварини, з господарства якого тварина вибуває, та господарство, в яке тварина прибуває (про суб'єкта господарювання - юридичну особу - найменування та код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України);

дані про перевізника (найменування);

дата та причина вибуття/прибуття тварини з/в господарства(о);

дата заповнення відомості переміщення;

код та назва країни, до якої експортується тварина (у разі експорту);

код та назва країни, з якої імпортовано тварину (у разі імпорту).

Додатково вноситься така інформація про коней:

номер за державною книгою племінних коней (у разі наявності);

масть;

дані про місце народження тварини;

дані про зміну ідентифікаційних ознак;

дані графічного та письмового опису відмітин та прикмет тварини;

дані щодо вакцинацій, лабораторних досліджень, застосування ветеринарних лікарських препаратів.

11.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Державне підприємство «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» співпрацює з Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінфіном, Мін'юстом, Держпродспоживслужбою, ДРС у напрямку отримання пропозицій, погодження та здійснення державної реєстрації змін до законодавства з ідентифікації та реєстрації тварин.

Співробітництво з Асоціацією виробників молока (АВМ), Українською галузевою виробничо-науковою асоціацією «М'ясне скотарство», Асоціацією свинарів України (АСУ), Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН, Інститутом тваринництва степових районів «Асканія-Нова», Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація вівчарів і козівників України», Всеукраїнською Федерацією кінного спорту, Громадською організацією «Асоціація кіннозаводчиків України», Інститутом тваринництва Національної академії аграрних наук України (м. Харків), Національним університетом біоресурсів і природокористування України дає змогу дослідити та підготувати пропозиції з оптимізації процесів системи ідентифікації та реєстрації тварин за видами.

11.9. Пріоритети заходів державного контролю та стратегічні цілі у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Основним пріоритетом є створення юридичного підґрунтя для ведення обліку тварин у господарствах юридичними особами та фізичними особами-підприємцями в електронному вигляді, здійснення реєстрації тварин та будь-яких дій або подій стосовно тварини дистанційно та безпосередньо в Реєстрі тварин.

Вчасна реєстрація дій або подій, які відбулися з твариною у встановлені строки, можлива за рахунок електронного документообігу, що зменшить

витрати часу та коштів власника та підвищить достовірність і актуальність інформації Реєстру тварин.

Отримання та реєстрація повної та достовірної інформації щодо наявного поголів'я тварин в господарствах шляхом подання даних за допомогою електронних засобів зв'язку:

забезпечить актуальність інформації у витязі з Реєстру тварин для отримання коштів з державного бюджету за програмою «Державна підтримка галузі тваринництва»;

зменшить ризики порушення законодавства з ідентифікації та реєстрації тварин власником.

Враховуючи, що Реєстр тварин взаємодіє з іншими інформаційно-телекомунікаційними системами Держпродспоживслужби, доповнення його додатковою інформацією про ідентифікованих тварин забезпечить високий рівень достовірності інформації, що забезпечить споживачів тваринницької продукції оперативною і достовірною інформацією щодо походження продукції тваринництва, її якості та безпеки.

Підвищення ефективності та дієвості системи ідентифікації та реєстрації тварин в країні можливе за рахунок внесення відповідних змін до Положення про Єдиний державний реєстр тварин із врахуванням сучасних можливостей у цифровізації та цифровій трансформації щодо роботи з базами даних.

12. Система контролю у сфері безпеки харчових продуктів

12.1. Загально-національні стратегічні цілі

Комплексна система державного контролю за харчовими продуктами є ключовим елементом охорони громадського здоров'я, скорочення рівня харчових отруєнь та захворювань, що передаються харчовими продуктами, а також хвороб, які передаються від тварин людині, забезпечення безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів, розбудови потужностей орієнтованих на експорт.

Основне регулювання у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів забезпечується Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів», а також законами України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» та іншими актами, виданими відповідно до зазначених нормативно-правових актів.

Держпродспоживслужба є компетентним органом державного контролю у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

Система державного контролю за харчовими продуктами є ключовим елементом забезпечення безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

Здійснення систематичних заходів державного контролю у формі аудиту, інспектування, передзабійного та післязабійного огляду, відбору зразків, лабораторного дослідження (випробування), документальної перевірки,

перевірки відповідності, фізичної перевірки являються превентивним засобом у забезпеченні безпечного обігу харчових продуктів на всій території України та недопущення харчових продуктів, які справляють шкідливий вплив на здоров'я людини при їх споживанні, та забезпечують охорону громадського здоров'я.

Такий підхід враховує вимоги європейського законодавства та забезпечує належний захист здоров'я та життя населення, тварин; інтересів споживачів; прозорих і чітких механізмів здійснення державного контролю.

12.2. Організація та структура

Центральний рівень

Повноваження щодо організації та здійснення державного контролю за безпечністю харчових продуктів покладено на Департамент безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби.

До складу Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби входять:

Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва;

Управління державного контролю;

Управління здоров'я та благополуччя тварин;

Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення, методології та цифрової трансформації у сфері ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів.

До складу Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва входять:

Відділ безпечності харчових продуктів;

Відділ безпечності кормів;

Відділ з контролю та моніторингу у сфері органічного виробництва;

Сектор державного моніторингу.

Основними завданнями Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва є:

участь у забезпеченні реалізації державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, галузі ветеринарної медицини щодо кормових добавок, преміксів та кормів;

організація та здійснення, у межах повноважень, передбачених законодавством, державного контролю щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів;

організація виконання державного моніторингу щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, у тому числі державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, харчових продуктах тваринного та рослинного походження і кормах;

спрямування та координація діяльності територіальних органів Держпродспоживслужби із забезпечення виконання санітарних і ветеринарно-санітарних заходів, додержання порядку здійснення державного контролю;

участь у розробленні та виконанні в межах своїх повноважень санітарних і ветеринарно-санітарних заходів.

Регіональний/місцевий рівень

Забезпечення проведення державного контролю за безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів на регіональному/місцевому рівнях здійснюють

територіальні органи Держпродспоживслужби – Головні управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві.

Головне управління відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію державної політики, зокрема, у галузі ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів (згідно з пунктом 5.1 розділу 5).

12.3. Система навчання

Відповідно до статті 12 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» посадові особи компетентного органу та його територіальні органи, які здійснюють заходи державного контролю, зобов'язані регулярно підвищувати кваліфікацію в порядку, визначеному Законом України «Про державну службу». Компетентний орган затверджує щорічний план підвищення кваліфікації посадових осіб, які здійснюють заходи державного контролю, і не пізніше 01 квітня наступного року готує та оприлюднює звіт про його виконання на своєму офіційному вебсайті.

Компетентний орган зобов'язаний гарантувати, що посадові особи компетентного органу та його територіальних органів, які здійснюють заходи державного контролю, зокрема проходять підвищення кваліфікації, передбачене частиною другою статті 12 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», відповідно до сфери своєї компетенції з таких питань, зокрема:

заходи державного контролю: інспектування, аудит і відбір зразків, та порядок їх здійснення;

невідповідність та обґрунтована підозра щодо невідповідності;

небезпечні фактори при виробництві кормів і харчових продуктів;

аудит постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР;

системи управління, що використовуються операторами ринку, які здійснюють виробництво та/або обіг харчових продуктів та/або кормів, та оцінка відповідності таких систем законодавству про харчові продукти та корми;

заходи за надзвичайних обставин;

правові наслідки заходів державного контролю та порядок притягнення операторів ринку до відповідальності;

перевірка записів, документів, включаючи ті, що стосуються участі у програмах професійного тестування лабораторій та їх акредитації, проведення оцінки ризику;

з інших питань, необхідних для здійснення державного контролю відповідно до вимог цього Закону;

Система навчання забезпечує:

проходження відповідного навчання в рамках компетенції, забезпечуючи можливість компетентного виконання службових обов'язків, та здійснення державного контролю;

постійне оновлення знань в області відповідної компетенції та отримання за необхідності, додаткового навчання.

Працівники Держпродспоживслужби мають можливість проходити навчальні курси за рахунок зовнішнього фінансування, наприклад, у рамках міжнародної технічної допомоги чи інших програм навчань, які фінансуються Європейський Союзом.

12.4. Заходи державного контролю

Загальні вимоги до організації державного контролю описано в пункті 5.3 розділу 5.

Заходи державного контролю здійснюються у формі аудиту, інспектування, передзабійного та післязабійного огляду, відбору зразків, лабораторного дослідження (випробування), клінічного огляду тварин, перевірки придатності тварин до транспортування, документальної перевірки, перевірки відповідності, фізичної перевірки. У межах заходів державного контролю здійснюється державний моніторинг.

Державний моніторинг проводиться компетентним органом з метою:

розроблення заходів з недопущення обігу небезпечних харчових продуктів та кормів;

визначення загального рівня забруднення харчових продуктів та кормів залишками пестицидів та ветеринарних препаратів, іншими забруднюючими речовинами.

Щорічний план державного моніторингу повинен ґрунтуватися на ризик-орієнтованому підході та визначати кількість відборів зразків різних видів харчових продуктів і кормів та їх лабораторних досліджень (випробувань) за визначеними показниками відповідно до методик, встановлених довгостроковим планом державного контролю.

Аудит постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР, та постійно діючих процедур, розроблених оператором ринку з метою дотримання гігієнічних вимог, повинен передбачати перевірку безперервності та ефективності їх застосування, у тому числі:

- 1) документації;
- 2) ведення записів;
- 3) процесів, що впливають на безпечність харчових продуктів та/або кормів;
- 4) системи внутрішнього контролю оператора ринку;

5) коригувальних дій, вжитих оператором ринку внаслідок аналізу виявлених невідповідностей;

6) кваліфікації персоналу.

Результати аудиту обов'язково враховуються під час визначення ступеня ризику діяльності оператора ринку (потужності) та періодичності здійснення планових заходів державного контролю.

Одна й та сама особа не має права двічі поспіль здійснювати аудит на одній і тій самій потужності.

Інспектування передбачає перевірку дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин, а також відповідності їх діяльності вимогам щодо:

- 1) гігієни;
- 2) плану коригувальних дій, розробленого та впровадженого оператором ринку за результатами попередніх перевірок;
- 3) інцидентів, пов'язаних з безпечністю харчових продуктів та/або кормів.

Особа, яка здійснює інспектування або аудит, має право проводити прості дослідження (випробування) у разі появи у неї обґрунтованої підозри щодо невідповідності або якщо такі дослідження передбачені щорічним планом державного контролю.

Компетентний орган забезпечує присутність державного ветеринарного інспектора:

- 1) на бійні під час передзабійного та післязабійного огляду;
- 2) на потужностях з переробки диких тварин під час післязабійного огляду.

На потужностях з розбирання та обвалювання м'яса компетентний орган забезпечує присутність державного ветеринарного інспектора або помічника державного ветеринарного інспектора під час розбирання та обвалювання м'яса з періодичністю, що гарантує безпечність м'яса.

Під час здійснення державного контролю свіжого м'яса державний ветеринарний інспектор у межах аудиту постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР, перевіряє також ефективність процедур, розроблених оператором ринку для дотримання вимог щодо:

- 1) забезпечення відсутності у свіжому м'ясі будь-якого забруднення та ознак патофізіологічних аномалій або змін;
- 2) забезпечення відсутності у свіжому м'ясі ризикового матеріалу, крім випадків, передбачених законодавством;
- 3) виробництва свіжого м'яса з дотриманням законодавства щодо трансмісивної губчастоподібної енцефалопатії.

Під час здійснення державного контролю свіжого м'яса державний ветеринарний інспектор у межах аудиту постійно діючих процедур, розроблених оператором ринку з метою дотримання гігієнічних вимог, перевіряє також безперервність дотримання оператором ринку його власних процедур у частині практики збирання, транспортування, зберігання, поводження, переробки, використання та знищення побічних продуктів тваринного походження, у тому числі ризикового матеріалу.

Державний контроль на бійнях, потужностях з переробки диких тварин та потужностях з розбирання та обвалювання м'яса може включати:

перевірку інформації про харчовий ланцюг щодо тварин, призначених для забою;

передзабійний огляд;

післязабійний огляд;

перевірку процедур, що запобігають забрудненню м'яса ризиковим матеріалом;

відбір зразків для лабораторних досліджень (випробувань).

Перевірка державним ветеринарним інспектором інформації про харчовий ланцюг включає аналіз:

1) інформації, отриманої з господарства походження, про тварину, призначену для забою, у тому числі про стан її здоров'я, лікування та застосування ветеринарних препаратів;

2) інформації, що міститься у ветеринарних та інших документах, які супроводжують тварину.

Безпосередньо після забою державний ветеринарний інспектор здійснює післязабійний огляд усіх зовнішніх поверхонь туші та нутрощів з цієї туші, звертаючи особливу увагу на виявлення ознак інфекційних захворювань. У разі виявлення невідповідності або появи обґрунтованої підозри щодо невідповідності державний ветеринарний інспектор здійснює заходи з метою встановлення (перевірки):

1) остаточного діагнозу;

2) наявності інфекційних захворювань;

3) перевищення встановлених законодавством максимальних меж залишків (рівнів) забруднюючих та інших речовин;

4) відповідності мікробіологічним критеріям;

5) наявності інших факторів, через які м'ясо визнається не придатним для споживання людиною або підлягає використанню з відповідними обмеженнями.

Правила передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів, затверджено наказом Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики від 07 червня 2002 р. № 28, зареєстрованим в Мін'юсті 21 червня 2002 р. за № 524/6812.

Державний ветеринарний інспектор під час здійснення державного контролю свіжого м'яса зобов'язаний перевірити наявність та ефективність виконання процедур, що запобігають забрудненню м'яса ризиковим матеріалом, чи видалено такий матеріал та побічні продукти тваринного походження, а також за потреби перевірити їх маркування.

Державний ветеринарний інспектор з урахуванням передбачених Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» загальних принципів здійснення державного контролю та вимог до лабораторних досліджень (випробувань) повинен забезпечити відбір зразків, їх маркування та відправлення до уповноваженої лабораторії з метою:

- 1) виконання щорічного плану державного моніторингу та/або щорічного плану державного контролю;
- 2) виявлення трансмісивної губчастоподібної енцефалопатії;
- 3) виявлення заборонених законодавством речовин та/або контролю за речовинами в рамках виконання щорічного плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, кормах та харчових продуктах;
- 4) виявлення інфекційних захворювань, контролю зоонозів та їх збудників.

Методи (методики) відбору зразків

Для цілей державного контролю використовуються методи (методики) відбору зразків та їх простих та/або лабораторних досліджень (випробувань), встановлені нормативно-правовими актами, а в разі їх відсутності – національними стандартами України або методи, встановлені відповідними міжнародними організаціями, членом яких є Україна, або Європейським Союзом.

Дозволяється використовувати методи (методики) лабораторних досліджень (випробувань), валідовані уповноваженою лабораторією.

Відбір зразків здійснюється у порядку:

1) планового відбору – для виконання щорічного плану державного контролю та/або щорічного плану державного моніторингу;

2) позапланового відбору – якщо під час здійснення державного контролю виникла обґрунтована підозра щодо невідповідності або існують інші підстави для відбору зразків, встановлені Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Відбір зразків полягає у відборі двох юридично та аналітично ідентичних зразків (крім випадків, коли це неможливо здійснити через недостатню кількість відповідного матеріалу або внаслідок того, що харчові продукти є швидкопсувними), один з яких направляється компетентним органом до уповноваженої лабораторії для проведення основного лабораторного дослідження (випробування), а другий вручається оператору ринку і зберігається ним на випадок проведення арбітражного лабораторного дослідження (випробування). На вимогу та за рахунок оператора ринку здійснюється відбір додаткових юридично та аналітично ідентичних зразків, які

передаються оператору ринку та можуть бути використані ним для проведення альтернативних лабораторних досліджень (випробувань).

Відбір зразків здійснюється в межах граничних норм, встановлених відповідними нормативно-правовими актами або національними стандартами України.

Відбір зразків здійснюється на підставі акта відбору зразків, що складається у двох примірниках, один з яких видається оператору ринку. В акті відбору зразків зазначається перелік показників, за якими має бути проведено відповідне лабораторне дослідження (випробування), а також застосований метод (методика) відбору зразків (за наявності). У разі відбору зразків в межах фізичної перевірки вантажу, що ввозиться (пересилається) на митну територію України, в акті відбору зразків зазначається відповідний пункт частини першої статті 45 цього Закону, який є підставою для здійснення такого відбору.

Компетентний орган зобов'язаний забезпечити відбір зразків, їх маркування, опломбування та поводження з ними у спосіб, що гарантує їх юридичну та аналітичну ідентичність, а також можливість проведення арбітражного лабораторного дослідження (випробування).

Проведення відбору зразків для цілей державного контролю врегульовано нормативно-правові документами, а саме:

наказ Мінагрополітики від 11 жовтня 2018 р. № 490 «Про затвердження Порядку відбору зразків та їх перевезення (пересилання) до уповноважених лабораторій для цілей державного контролю та Форми акта відбору зразків», зареєстрований у Мін'юсті 26 грудня 2018 р. за № 1464/32916;

наказ Мінагрополітики від 25 червня 2018 р. № 288 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів певних забруднюючих речовин у харчових продуктах для цілей державного контролю», зареєстрований у Мін'юсті 11 вересня 2018 р. за № 1039/32491;

наказ Мінагрополітики від 25 червня 2018 р. № 289 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів залишків пестицидів у продуктах рослинного та тваринного походження для цілей державного контролю», зареєстрований у Мін'юсті 23 липня 2018 р. за № 857/32309;

наказ Мінагрополітики від 05 лютого 2019 р. № 34 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів нітратів у деяких харчових продуктах для цілей державного контролю», зареєстрований у Мін'юсті 28 лютого 2019 р. за № 207/33178;

наказ Мінагрополітики від 22 травня 2019 р. № 264 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів мікотоксинів у харчових продуктах для цілей державного контролю», зареєстрований у Мін'юсті 12 червня 2019 р. за № 608/33579.

наказ МОЗ від 13 травня 2013 р. № 368 «Про затвердження Державних гігієнічних правил і норм «Регламент максимальних рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах», зареєстрований у Мін'юсті 18 травня 2013 р. за № 774/23306;

наказ МОЗ від 02 лютого 2016 р. № 55 «Про затвердження Гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів», зареєстрований у Мін'юсті 10 лютого 2016 р. за № 207/28337;

наказ Мінекономіки від 24 вересня 2021 р. № 610-21 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів діоксинів, діоксиноподібних поліхлорованих біфенілів та недіоксиноподібних поліхлорованих біфенілів у деяких харчових продуктах для цілей державного контролю», зареєстрований у Мін'юсті 11 листопада 2021 р. за № 1480/37102;

Державні санітарні правила та норми ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001 Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у

сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України 20 вересня 2001 р. № 137.

Також державні інспектори здійснюють відбір зразків на виконання щорічного Плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження відповідно до Методичних рекомендацій щодо процедур здійснення відбору зразків на виконання Плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження, затверджених наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 09 лютого 2017 р. № 7 (із змінами).

Заходи державного контролю можуть здійснюватися позапланово у разі виявлення невідповідності або появи обґрунтованої підозри щодо невідповідності, а також у випадках, передбачених статтею 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

12.5. Планування заходів контролю

Відповідно до частини четвертої статті 7 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» компетентний орган у сфері державного контролю затверджує щорічний план державного контролю та щорічний план державного моніторингу.

Планові заходи державного контролю здійснюються відповідно до щорічного плану державного контролю.

Щорічний план державного контролю на наступний рік розробляється та затверджується компетентним органом до 01 грудня поточного року.

Щорічний план державного контролю має ґрунтуватися на ризик-орієнтованому підході та визначати кількість відборів зразків різних видів харчових продуктів і кормів та їх лабораторних досліджень (випробувань) за визначеними показниками.

Також щорічно затверджується План державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження (далі – План державного моніторингу) та оприлюднюється на офіційному вебсайті Держпродспоживслужби.

Кількість зразків визначається на підставі даних щодо національного виробництва по видам тварин та продуктів тваринного походження.

Щорічний План державного моніторингу розробляються відповідно до вимог Регламенту (ЄС) № 2017/625.

При цьому враховуються наявні можливості проведення необхідних досліджень, у тому числі забезпечення методиками, відповідним обладнанням тощо, з перспективою поетапного впровадження дослідження всіх показників за групами залишків забруднювачів, які необхідно виявляти у різних видах тварин.

Вимоги щодо планування та організації виконання Плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах визначено Методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 18 липня 2014 р. № 88.

План державного моніторингу розробляється та затверджується відповідно до встановленої для третіх країн форми, яка оприлюднена на офіційному вебсайті Європейського Союзу .

На виконання Плану державного моніторингу розпорядженням Головного державного ветеринарного інспектора України затверджуються зразки, які необхідно відібрати державними ветеринарними інспекторами територіальних органів Держпродспоживслужби для проведення моніторингових досліджень на поточний рік.

Під час планування відбору зразків на виконання Плану державного моніторингу на територіальному рівні державний інспектор визначає відповідну кількість ферм, де буде здійснюватися відбір зразків з урахуванням:

напрямку діяльності господарства (виращування, відгодівля на забій);

вид/породу, вік і стать тварин;

обсягів виробництва;

технологія утримання та виращування тварин;

фактів недотримання вимог у минулому, в тому числі отримання невідповідних результатів лабораторних досліджень (випробувань), порушення вимог законодавства при здійсненні попереднього планового або позапланового заходу державного контролю; застосування ветеринарних препаратів та лікувальних кормів, недотримання періодів виведення (каренції) тощо.

Також щорічно розробляється та затверджується План державного моніторингу харчових продуктів рослинного походження та оприлюднюється на офіційному вебсайті Держпродспоживслужби.

На виконання Плану державного моніторингу харчових продуктів рослинного походження наказом Держпродспоживслужби затверджуються зразки, які необхідно відібрати державними ветеринарними інспекторами територіальних органів Держпродспоживслужби для проведення моніторингових досліджень на поточний рік.

12.6. Документація та звітування

Відповідно до статті 7 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» компетентний орган щороку звітує перед Кабінетом Міністрів України про стан виконання довгострокового та щорічного планів державного контролю за попередній рік та оприлюднює звіт на своєму офіційному вебсайті не пізніше 1 березня наступного за звітним року.

Щорічний звіт містить інформацію про:

- 1) зміни, внесені до довгострокового плану державного контролю протягом звітного року, їх причини та обґрунтування;
- 2) загальний аналіз результатів державного контролю та внутрішнього аудиту компетентного органу, проведених протягом звітного року;
- 3) характер та кількість встановлених випадків невідповідності;
- 4) заходи, у тому числі примусові, вжиті для виконання довгострокового плану державного контролю, та їх результати;
- 5) заходи, вжиті у разі виявлення невідповідності або появи обґрунтованої підозри щодо невідповідності.

Також компетентний орган подає до 31 березня поточного року на розгляд Європейській Комісії звіт щодо виконання Плану державного моніторингу за минулий рік, згідно з формою, що оприлюднена на вебсайті Європейської Комісії.

З метою перевірки відповідності харчових продуктів рослинного походження територіальними органами подаються Держпродспоживслужбі звіти про проведення відбору зразків та відповідних лабораторних досліджень щокварталу до 05 числа місяця, що настає за звітним періодом (з наростаючим).

12.7. Інформаційні системи та бази даних

У рамках проекту «Удосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» було розроблено інформаційну систему Держпродспоживслужби. Більшість модулів визначаються за проектними завданнями у сфері ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів.

Інформаційна система Держпродспоживслужби використовуватиметься в якості відповідного заходу для збирання та обробки даних, отриманих у результаті здійснення державного контролю та державних програм моніторингу, а також може передбачати розробку орієнтованого на ризик підходу в частині планування проведення перевірок.

На офіційному вебсайті Держпродспоживслужби в розділі «Діяльність» розміщено рубрику «Реєстри» (<https://cutt.ly/oY0C5Ph>), яка містить, серед іншого, наступну інформацію відкритих даних:

Реєстр потужностей операторів ринку, на які видано експлуатаційні дозволи;

Державний реєстр потужностей операторів ринку;

Реєстр затверджених експортних потужностей (харчові продукти) та ін.

12.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Держпродспоживслужба співпрацює:

з іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування та іншими організаціями з основних профільних напрямків;

розширює міжнародне співробітництво у галузях та сферах діяльності служби.

Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва Департаменту безпечності харчових продуктів,

ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби здійснює координацію обміну інформацією із Системою швидкого оповіщення про харчові продукти (система RASFF) в Україні та з еквівалентними системами інших країн шляхом:

отримання повідомлень системи RASFF та інформації про небезпечні фактори, пов'язані із харчовими продуктами;

інформування про повідомлення системи RASFF та ризики, які прямо та/або опосередковано мають вплив на здоров'я людей та тварин та виникають у зв'язку з харчовими продуктами, предметами та матеріалами, що контактують з харчовими продуктами та кормами, заінтересованих державних органів та установ (територіальні органи Держпродспоживслужби в областях та м. Києві, міжрегіональні територіальні органи Держпродспоживслужби, ДФС, МОЗ тощо);

інформування Управління з кризових питань серед харчових продуктів тваринного і рослинного походження Генерального Директорату Європейської Комісії з питань охорони здоров'я та безпеки харчових продуктів Європейської Комісії про вжиті заходи або заплановані превентивні заходи для ліквідації чи зменшення рівня ризику.

12.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері безпеки харчових продуктів

Одними з пріоритетів роботи Держпродспоживслужби є здійснення заходів державного контролю:

щодо відповідності діяльності операторів ринку вимогам законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин;

за операторами ринку та органами з оцінки у сфері виноградарства та виноробства, обігу та маркування продуктів виноградарства і виноробства, ароматизованих винних продуктів та інших продуктів виноробства;

за дотриманням операторами ринку законодавства про географічні зазначення, традиційні гарантовані особливості, особливі показники якості;

за діяльністю операторів ринку при виробництві, обігу та маркування бутильованих природних мінеральних, столових і джерельних вод;

для проведення активного моніторингу за антибіотикорезистентністю мікроорганізмів до антибактеріальних препаратів в Україні.

13. Система контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції

13.1. Загально-національні стратегічні цілі

Основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, а також сертифікації та контролю визначено Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та підзаконними нормативно-правовими актами. Національне законодавство в сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції гармонізоване з Регламентом Ради (ЄС) від 28 червня 2007 р. № 834/2007 про органічне виробництво та маркування органічних продуктів та скасування Регламенту (ЄЕС) № 2092/91, а також Регламентами Комісії (ЄС) від 05 вересня 2008 р. № 889/2008 встановлення детальних правил для імплементації Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 про органічне виробництво та маркування органічних продуктів щодо органічного виробництва, маркування та контролю, від 08 грудня 2008 р. № 1235/2008 встановлення детальних правил для імплементації Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 щодо порядку імпорту органічної продукції з третіх країн.

Слід зазначити, що наразі законодавство у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції повністю прийнято, але ще не запрацювало. Причина полягає у відсутності органів сертифікації, які мають право здійснювати сертифікацію органічного виробництва відповідно до законодавства України. Наразі органи сертифікації перебувають в процесі виконання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», які є необхідними для подальшого їх уповноваження Мінекономіки на виконання функцій із сертифікації в Україні шляхом внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції. Відтак, далі описано як планується реалізувати систему контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції відповідно до чинного законодавства.

Але вже зараз, підтримуючи світову тенденцію щодо розвитку органічного виробництва, Національною економічною стратегією на період до 2030 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року», визначено цільові індикатори до 2030 року, зокрема:

збільшення площі земель з органічним статусом до не менш як 3 відсотки загальної площі сільськогосподарських угідь;

збільшення експорту органічної продукції до 1 млрд. доларів США.

Окрім цього, визначені Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» загальні засади державного регулювання у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції передбачають розвиток внутрішнього ринку, збільшення експорту, популяризацію органічної продукції, створення єдиної системи державного контролю органічного виробництва, обігу та

маркування органічної продукції. Остання, зокрема, поряд із належною законодавчою базою є ключовим елементом досягнення зазначених вище цілей.

При цьому, для забезпечення ефективного, орієнтованого на ризик контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції мають бути затверджені критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності органами сертифікації та операторами, а також форми актів контролю.

Відтак, стратегічною ціллю є реалізація законодавства у сфері органічного виробництва, а також розробка та прийняття відповідних нормативно-правових актів щодо забезпечення здійснення Держпродспоживслужбою державного контролю у цій сфері.

13.2. Організація та структура

Мінекономіки та Держпродспоживслужба реалізують покладені на них функції відповідно до законодавства в сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

У Мінекономіки в складі директорату державної політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів працює відділ державної політики у сфері органічного виробництва, основним завданням якого є забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, в тому числі і розробка нормативно-правової бази у цій сфері. Також передбачається, що відділ буде вести три реєстри, передбачені Законом:

Державний реєстр органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції,

Державний реєстр операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, та

Державний реєстр органічного насіння і садивного матеріалу.

Крім того, відділ державної політики у сфері органічного виробництва забезпечуватиме підтвердження спеціальних знань інспекторів з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва.

Держпродспоживслужба є компетентним органом в сфері органічного виробництва та відповідно до законодавства уповноважена здійснювати державний контроль (нагляд) у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції за діяльністю операторів та за діяльністю органів сертифікації. Так, Департамент безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби відповідальний за розробку та забезпечення роботи системи нагляду та державного контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Передбачається, що державний контроль за дотриманням операторами та органами сертифікації вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції проводитиметься шляхом здійснення планових/позапланових заходів державного контролю державними інспекторами Держпродспоживслужби та її територіальних органів.

Структура контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції показана на Рис. 4.

Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» проведення сертифікації органічного виробництва делеговано органам сертифікації, акредитованим Національним агентством з акредитації України та внесеним до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції.

Рис. 4. Структура контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції

13.3. Система навчання

Ключову роль у забезпеченні ефективного процесу перевірки в рамках проведення сертифікації органічного виробництва відіграє інспектор з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, який є посадовою особою органу сертифікації та повинен бути компетентним для виконання перевірок. Відповідно до національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 (EN ISO/IEC 17065:2012, IDT; ISO/IEC 17065:2012, IDT) «Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг», який органи сертифікації повинні впроваджувати внутрішньо та відповідно до якого бути акредитованими, органи сертифікації мають встановлювати, впроваджувати та підтримувати процедуру управління навичками персоналу, який бере участь у процесі сертифікації, в тому числі інспекторів. Виконання

цієї вимоги перевіряє Національне агентство з акредитації України під час здійснення акредитації.

Водночас і законодавство України у сфері органічного виробництва також встановлює вимогу до інспекторів мати спеціальні знання у сфері органічного виробництва, які отримують шляхом проходження навчання з питань органічного виробництва, обігу, маркування органічної продукції та сертифікації в цій сфері з подальшим підтвердженням таких знань шляхом складання кваліфікаційного іспиту в Мінекономіки відповідно до Порядку підтвердження спеціальних знань інспектора з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва, затвердженого наказом Мінекономіки від 11 жовтня 2021 р. № 723, що зареєстровано у Мін'юсті 28 жовтня 2021 р. за № 1393/37015.

Наразі кілька закладів вищої освіти готуються до впровадження надання послуги з навчань у цій сфері. Передбачається, що це будуть 5-денні онлайн-курси, під час яких майбутні інспектори зможуть отримати знання щодо вимог до органічного виробництва, а також законодавчого регулювання цієї сфери в Україні.

Крім того, за підтримки проектів міжнародної технічної допомоги проведена робота із навчання спеціалістів Держпродспоживслужби (центрального апарату та територіальних управлінь) з проведення майбутніх перевірок операторів. Для забезпечення здійснення належного контролю у цій сфері пріоритетним є продовження проведення тренінгів у цьому напрямку, а також навчань щодо перевірок органів сертифікації.

13.4. Заходи державного контролю

Статтею 38 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» передбачено, що державний контроль (нагляд) у сфері органічного

виробництва, обігу та маркування органічної продукції здійснюється Держпродспоживслужбою:

за діяльністю операторів відповідно до Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» з урахуванням положень Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»;

за діяльністю органів сертифікації відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» з урахуванням положень Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

Цим же законом встановлено, що державний контроль (нагляд) у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції здійснюється шляхом проведення планових та позапланових заходів, зокрема:

моніторингу органічної продукції на ринку з метою запобігання потраплянню на ринок неорганічної продукції, маркованої як органічна;

перевірки діяльності органів сертифікації;

вибіркової перевірки діяльності операторів ринку.

З метою реалізації Держпродспоживслужбою повноважень контролю (нагляду) у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 р. № 1005 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження органом сертифікації господарської діяльності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів». Також розроблено та невдовзі будуть прийняті

документи, якими передбачається затвердити критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності операторами, а також форми актів контролю.

Крім того, відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» органи сертифікації та оператори повинні бути внесені до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції та Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, відповідно. Ведення реєстрів здійснюватиме Мінекономіки відповідно до Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 87.

Інформація, в тому числі і будь-які зміни, до обох реєстрів повинна надаватися органом сертифікації. При включенні Мінекономіки органу сертифікації до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції йому присвоюватиметься реєстраційний код.

Також Мінекономіки вестиме Державний реєстр органічного насіння і садивного матеріалу, інформацію до якого можуть подавати оператори, які мають відповідне насіння або садивний матеріал.

Щодо сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, то Законом України «Про основні принципи та вимоги до

органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» та Порядком сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1032 «Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970», передбачено, що ця процедура повинна проводитися щорічно із щонайменше однією обов'язковою виїзною перевіркою. Крім того, у разі необхідності можуть бути проведені додаткові перевірки: позапланові перевірки (для перевірки усунення раніше виявлених невідповідностей, у разі отримання повідомлення про порушення або ж за зверненням оператора) та додаткові вибіркові перевірки, яким підлягають оператори, визначені за результатами проведення загальної оцінки ризиків.

13.5. Планування заходів контролю

Відповідно до статті 18 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» періодичність здійснення планових заходів державного контролю визначається на підставі ризик-орієнтованого підходу. З метою впровадження ефективного та орієнтованого на ризик державного контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції наразі прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 р. № 1005 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності органом сертифікації із сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів». Також розробляється документ, яким передбачається затвердити критерії, за якими оцінюється ступінь ризику

від провадження господарської діяльності операторами і визначається періодичність контролю Держпродспоживслужбою. Після його прийняття, а також встановлення форм актів контролю Держпродспоживслужба зможе планувати заходи контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Щодо планування заходів контролю органами сертифікації, то Порядком сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1032, передбачено, що орган сертифікації повинен включити кожного оператора, з яким у нього укладено договір, до річного плану перевірок, встановивши для нього строки і форму проведення перевірки.

13.6. Документація та звітування

Органи сертифікації повинні звітувати Мінекономіки і Держпродспоживслужбі про видані сертифікати та обсяги продукції, яка введена в обіг операторами, діяльність яких вони сертифікують. Процедура та форми звітів встановлені наказом Мінекономіки від 31 грудня 2020 р. № 2834 «Деякі питання звітності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», що зареєстровано в Мін'юсті 17 лютого 2021 р. за № 200/35822.

Інформацію про органи іноземної сертифікації, які видають сертифікати, що засвідчують органічне виробництво та/або обіг органічної продукції згідно із законодавством іншим, ніж законодавство України, подають імпортери та експортери Держпродспоживслужбі відповідно до Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації, затвердженого наказом Мінекономіки від 26 травня 2020 р. № 985 «Про затвердження Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації», що зареєстровано в Мін'юсті 11 червня 2020 р. за № 506/34789.

13.7. Інформаційні системи та бази даних

Після виконання потенційними органами сертифікації вимог статті 28 Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» Мінекономіки зможе запустити ведення Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, а далі і Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, та Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу. Перелік інформації, яка в них буде міститися, порядок її подання операторами і органами сертифікації міністерству та внесення до реєстрів, встановлено Порядком ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 87. Відповідно до цього Порядку органи сертифікації мають подавати Мінекономіки інформацію:

- про себе для внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції;
- про операторів, діяльність яких вони сертифікують, для внесення її до Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Оператори мають подавати інформацію для внесення до Реєстру органічного насіння і садивного матеріалу.

Після запуску ведення цих реєстрів Мінекономіки вони будуть доступні на офіційному вебсайті міністерства.

З метою визнання сертифікатів, що засвідчують органічне виробництво та/або обіг органічної продукції згідно із законодавством іншим, ніж законодавство України, Держпродспоживслужба веде Перелік органів іноземної сертифікації, який опублікований на офіційному вебсайті Держпродспоживслужби. Відповідно до Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації, затвердженого наказом Мінекономіки від 26 травня 2020 р. № 985 «Про затвердження Порядку ведення Переліку органів іноземної сертифікації», що зареєстровано в Мін'юсті 11 червня 2020 р за № 506/34789, імпортери та експортери у разі відсутності у зазначеному переліку органу іноземної сертифікації, який видав сертифікат на продукцію, що вони імпортують або експортують, подають до Держпродспоживслужби заявку. Заявка розглядається на предмет достовірності та повноти поданої інформації експертною комісією Держпродспоживслужби стосовно внесення, відмови у внесенні органів іноземної сертифікації до Переліку органів іноземної сертифікації, внесення змін та виключення з нього.

13.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Як було зазначено вище державний контроль за діяльністю органів сертифікації у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції буде здійснюватися Держпродспоживслужбою. Водночас, оскільки такі органи повинні бути акредитовані відповідно до Закону України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності», то у цій сфері їх контролюватиме Національне агентство з акредитації України.

Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» Мінекономіки у разі встановлення фактів порушень органом сертифікації має повноваження звертатися до Національного агентства з акредитації України з метою вжиття цим органом відповідних заходів, передбачених законодавством України у сфері акредитації.

13.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері органічного виробництва

Органічне виробництво являє собою окремий комплексний сектор економіки, оскільки охоплює увесь ланцюг – виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, пакування, транспортування, зберігання та продаж готових органічних продуктів. На кожному етапі просування продукції від виробника до споживача існують відповідні вимоги, дотримання яких та проходження сертифікації дає змогу виробникові маркувати свою продукцію як органічну.

В Україні створено законодавчу базу у сфері органічного виробництва. Запуск її роботи, подальше удосконалення, а також забезпечення здійснення Держпродспоживслужбою дієвого державного контролю у цій сфері наразі є стратегічною ціллю, над виконанням якої спільно працюють Мінекономіки та Держпродспоживслужба. Основні напрямки роботи наведено в таблиці:

№	Тема	Діяльність	Орієнтовний термін виконання
1	Інспектори з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції	Забезпечення навчання кандидатів, що мають намір стати інспекторами з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, з питань органічного виробництва, обігу, маркування органічної продукції	2021-2022

		та сертифікації в цій сфері з подальшим підтвердженням набутих знань шляхом складання кваліфікаційного іспиту	
2	Реєстри у сфері органічного виробництва	Запуск ведення: – Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції; – Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції; – Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу	2022
3	Державний контроль (нагляд) у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції	Розробка та затвердження: 1) постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю відповідності діяльності операторів (потужностей) вимогам законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, які здійснюються Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, та критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від її провадження»; 2) наказу Мінекономіки «Про затвердження форми акта, складеного за результатами	2022

		проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) стосовно додержання органами сертифікації вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»; 3) наказу Мінекономіки «Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) стосовно додержання операторами вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».	
--	--	---	--

14. Система контролю у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною

14.1. Загально-національні стратегічні цілі

Побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною, є потенційним джерелом ризику для здоров'я населення та тварин. Минулі світові кризи, пов'язані із спалахами ящуру, поширенням трансмісивної губчастоподібної енцефалопатії, появою діоксинів у кормах тощо показали наслідки неналежного використання побічних продуктів тваринного походження, що в свою чергу створює загрози для населення та здоров'я тварин, негативно впливає на безпеку харчового та кормового ланцюга, ускладнює здійснення заходів по відкриттю міжнародних ринків збуту продукції тваринництва. Такі кризи можуть також мати більш широкий несприятливий вплив на суспільство в цілому через їх вплив на соціально-економічну ситуацію у тваринництві та відповідних галузях промисловості та на впевненість споживачів у безпеці продуктів тваринного походження. Крім того, неналежна утилізація та/або видалення побічних продуктів може мати негативні наслідки для навколишнього середовища.

Побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною виникають головним чином під час забою тварин для споживання людиною, під час виробництва продуктів тваринного походження, в т.ч таких як молочні продукти, а також під час утилізації або видалення загиблих тварин у господарствах та під час заходів боротьби із захворюваннями. Незалежно від джерела, вони становлять потенційний ризик для здоров'я населення та тварин та навколишнього середовища. Цей ризик необхідно адекватно контролювати, або направляючи такі продукти на безпечні способи утилізації та/або видалення, або використовуючи їх для різних цілей, за умови застосування суворих умов, що мінімізують ризики для здоров'я.

Видалення (знищення) шляхом спалення всіх побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною, є неоптимальним варіантом, оскільки це призведе до значних витрат операторів ринка та підвищить ризик для навколишнього середовища. І навпаки, існує чіткий інтерес для всіх громадян, що за умови мінімізації ризиків для здоров'я широкий спектр побічних продуктів тваринного походження безпечно використовується для різних застосувань стійким способом. Широкий асортимент побічних продуктів тваринного походження дійсно широко використовується у важливих виробничих галузях, таких як фармацевтична, кормова та шкіряна промисловість.

Сучасні технології розширили можливе використання побічних продуктів тваринного походження або похідних продуктів до великої кількості виробничих галузей, зокрема для виробництва енергії. Однак використання цих нових технологій може становити ризик для здоров'я, який також слід мінімізувати.

В Україні загально-національною стратегічною цілю є створення відповідно до міжнародних стандартів системи контролю та поводження з побічними продуктами тваринного походження на всіх етапах ланцюга від збору до їх використання або видалення. Така система повинна базуватись на пропорційності ризику, який становлять побічні продукти тваринного походження для суспільства, здоров'я тварин, навколишнього середовища.

14.2. Організація та структура

Державне управління у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження здійснюють:

Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ветеринарної медицини, компетентний орган, місцеві державні адміністрації.

Держпродспоживслужба України є компетентним органом у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження.

Згідно з Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» до повноважень Держпродспоживслужби належить, зокрема, здійснення державного контролю за діяльністю операторів ринку, які здійснюють обіг побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення, переробки.

Заходи державного контролю за діяльністю операторів ринку, які здійснюють обіг побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення, реалізуються за допомогою трьохрівневої вертикальної структури виконання завдань.

Центральний рівень

В структурі центрального апарату Держпродспоживслужби головним структурним підрозділом відповідальним за організацію та виконання заходів державного контролю є Департамент безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва. Загальна структура згідно з пунктом 5.1 розділу 5.

Основними функціями Департаменту в цьому напрямку є організація та контроль за виконанням заходів державного контролю. Виконання заходів державного контролю Департамент здійснює через територіальні органи Держпродспоживслужби.

Регіональний рівень

Головні управління Держпродспоживслужби в областях, місті Києві здійснюють організацію та забезпечують виконання заходів державного контролю в області.

Місцевий рівень

Відділи Головних управлінь Держпродспоживслужби в областях забезпечують виконання заходів державного контролю в районі.

14.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, задіяних до системи контролю у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

Система навчання, зокрема, базується на проведенні тренінгів, семінарів, нарад, що організовуються Держпродспоживслужбою, та направлена на підвищення обізнаності серед інспекторів Держпродспоживслужби та операторів ринку, які здійснюють поводження з побічними продуктами тваринного походження під час збирання, транспортування, обробки, перетворення, переробки, зберігання, розміщення на ринку, розповсюдження, утилізації або видалення побічних продуктів тваринного походження.

14.4. Заходи державного контролю

Заходи державного контролю здійснюються у формі планових та позапланових заходів державного контролю, шляхом інспектування або аудитів відповідно до затверджених переліків питань.

Окремо планові заходи державного контролю за поводженням з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, на сьогодні не застосовуються. Такі заходи здійснюються під час здійснення планових заходів державного контролю за дотриманням операторами ринку законодавства щодо безпечності харчових продуктів або здоров'я тварин.

Кратність здійснення планових заходів державного контролю визначається за допомогою ризик орієнованого-підходу, що застосовують при розробленні щорічного плану державного контролю.

Державному контролю підлягають оператори ринку, які здійснюють обіг побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення, переробки, тобто оператори ринку, які здійснюють діяльність пов'язану з збиранням, транспортуванням, обробкою, переробкою, зберіганням, розміщення на ринку, розповсюдженням, утилізацію та/або видалення побічних продуктів тваринного походження.

14.5. Планування заходів контролю

Планові заходи державного контролю здійснюються відповідно до щорічного плану державного контролю. Щорічний план державного контролю на наступний рік розробляється та затверджується компетентним органом до 01 грудня поточного року.

Окреме планування заходів державного контролю за діяльністю операторів ринку, які здійснюють обіг побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення не здійснюється.

14.6. Документація та звітування

Звітування про виконання планових та позапланових заходів здійснюється вертикально з низу до гори: відділи Головних управлінь Держпродспоживслужби в областях надають інформацію Головним управлінням Держпродспоживслужби в областях, які узагальнюють інформацію та аналізують та звітують центральному апарату Держпродспоживслужби в установленому порядку.

Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» зобов'язано операторів ринку надавати інформацію Держпродспоживслужбі про кількість і якість утворюваних

побічних продуктів тваринного походження. Головні управління Держпродспоживслужби в областях щорічно проводять збір, узагальнення та аналіз інформації про утворенні побічні продукти тваринного походження в області.

Нормативно-правові акти України, якими регулюється діяльність, пов'язана з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною:

Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»:

визначає організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, переробкою, утилізацією, видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених або визнаних непридатними для споживання людиною, продуктів оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною;

встановлює основні принципи, пріоритети та ключові завдання формування збалансованої державної політики у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, визначення основних вимог для зменшення ризиків для здоров'я людей і тварин, які становлять побічні продукти тваринного походження, на різних етапах - від утворення та збору до використання, утилізації або видалення таких продуктів;

передбачає, що залежно від ступеня ризику для здоров'я людини та тварини, побічні продукти тваринного походження відносяться до I - III категорій (різні категорії побічних продуктів тваринного походження потребують спеціального поводження з ними);

запроваджує категоризацію і врегульовує питання відповідальності за протизаконне поводження із побічними продуктами тваринного походження, які можуть становити небезпеку для людей та тварин.

Згідно зі статтею 20 Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» оператори ринку у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження зобов'язані:

направляти утворені на їхніх потужностях побічні продукти тваринного походження на оброблення, переробку з метою подальшої утилізації або для здійснення операцій з видалення;

розробляти, вводити в дію та застосовувати постійно діючі процедури, засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках, а також забезпечувати належну підготовку осіб, відповідальних за постійно діючі процедури під час оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження;

залучати спеціалістів ветеринарної медицини для визначення категорій, до яких належать побічні продукти тваринного походження, що утворюються на їх потужностях (об'єктах) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, відповідно до цього Закону;

відшкодовувати шкоду, завдану юридичній чи фізичній особі внаслідок порушення встановлених правил поводження з побічними продуктами тваринного походження, відповідно до закону;

забезпечувати:

безперешкодний доступ державних інспекторів, які здійснюють державний контроль, до потужностей (об'єктів) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження та відбір зразків побічних продуктів тваринного походження та продуктів оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження на зазначених потужностях

(об'єктах), а також надавати на вимогу державних інспекторів документи, необхідні для здійснення державного контролю;

фіксацію факту виконаних робіт з оброблення, переробки, утилізації побічних продуктів тваринного походження на власних потужностях (об'єктах) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження із складенням акта виконаних робіт;

складення акта приймання-передачі та акта виконаних робіт у разі надання послуг з оброблення, переробки, утилізації чи видалення відповідно до договору про надання послуг з оброблення, переробки, утилізації чи видалення побічних продуктів тваринного походження;

створення належних санітарних умов на потужностях (об'єктах) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження під час поводження з такими продуктами та роздільне збирання даних продуктів;

ведення обліку та надання центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, інформації про кількість і якість утворюваних побічних продуктів тваринного походження;

ведення обліку руху побічних продуктів тваринного походження відповідно до їх категорій та надання центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, відповідної інформації;

якість продукції та достовірність інформації, що надається споживачу, а також відповідність такої інформації вимогам законодавства;

вживати заходів для забезпечення належного поводження з небезпечними побічними продуктами тваринного походження, що не підлягають утилізації, відповідно до цього Закону;

дотримуватися інших вимог законодавства щодо поводження з побічними продуктами тваринного походження.

Якщо оператор ринку має підстави вважати, що продукти оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, які він ввів в обіг, можуть становити небезпеку для здоров'я людини та тварини, він протягом дня письмово, а також за допомогою телекомунікаційних та електронних засобів зв'язку інформує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, органи місцевого самоврядування про це, а також про заходи, вжиті для запобігання виникненню ризиків для людини та тварини.

Оператор ринку щомісяця звітує центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, про свою діяльність для запобігання виникненню або зменшення ризиків, що становлять побічні продукти тваринного походження та продукти оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, які він ввів або вводить в обіг.

Згідно зі статтею 25 Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» оператори ринку за порушення законодавства про побічні продукти тваринного походження несуть відповідальність.

14.7. Інформаційні системи та бази даних

Інформаційні системи та бази даних у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною, відсутні.

14.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Здійснюється в межах Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною».

14.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначеними для споживання людиною.

В рамках виконання національних стратегічних цілей щодо поводження з побічними продуктами тваринного походження пріоритетами є :

1) розробка та прийняття нормативно правових актів передбачених Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною», зокрема:

а) порядку поводження з побічними продуктами тваринного походження, що належать до категорій I-III;

б) ветеринарно-санітарних вимог до потужностей (об'єктів) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження;

в) порядку ведення Державного реєстру потужностей (об'єктів) з обігу побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення, переробки;

2) впровадження до виконання вищезазначених нормативно правових актів;

3) розроблення та затвердження чек-листів перевірок операторів ринку, які здійснюють обіг побічних продуктів тваринного походження та продуктів їх оброблення, переробки;

4) проведення навчань направлених на підвищення обізнаності серед інспекторів Держпродспоживслужби та операторів ринку, які здійснюють поводження з побічними продуктами тваринного походження під час збирання, транспортування, обробки, перетворення, переробки, зберігання, розміщення на ринку, розповсюдження, утилізації або видалення побічних продуктів тваринного походження.

15. Система контролю у сфері безпечності кормів

15.1. Загально-національні стратегічні цілі

Виробництво та /або обіг кормів та кормових добавок регулюється:

Законами України:

«Про ветеринарну медицину»;

«Про безпечність та гігієну кормів»;

«Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

Постановами Кабінету Міністрів України:

від 03 березня 2020 р. № 210 «Про затвердження Положення про державну реєстрацію кормових добавок»;

від 18 серпня 2021 р. № 884 Деякі питання реалізації Закону України «Про безпечність та гігієну кормів».

Наказами Мінагрополітики:

від 19 березня 2012 р. № 131 «Про затвердження Переліку максимально допустимих рівнів небажаних речовин у кормах та кормовій сировині для тварин», зареєстрований у Мін'юсті 05 квітня 2012 р. за № 503/20816 (у редакції наказу Мінагрополітики від 11 жовтня 2017 р. № 550, що зареєстрований у Мін'юсті 02 липня 2017 р. за № 1337/31205);

від 06 травня 2019 р. № 241 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів щодо безпечності та гігієни кормів», зареєстрований у Мін'юсті 19 липня 2019 р. за № 800/33771.

Наказами Мінекономіки:

від 13 квітня 2020 р. № 689 «Про затвердження Порядку знищення, утилізації кормів, повернення їх в обіг для годівлі тварин або для інших, ніж годівля тварин, цілей», зареєстрований у Мін'юсті 12 червня 2020 р. за № 519/34802;

від 24 квітня 2020 р. № 784 «Про затвердження Правил застосування спрощеного підходу до розроблення, запровадження та використання постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР)», зареєстрований у Мін'юсті 08 травня 2020 р. за № 427/34710;

від 08 липня 2020 р. № 1301 «Про затвердження Методики розрахунку вартості послуг з наукової оцінки (експертизи) кормових добавок та послуг референс-лабораторії» зареєстрований у Мін'юсті 10 вересня 2020 р. за № 867/35150;

від 23 березня 2021 р. № 597 «Про затвердження Порядку внесення змін до реєстраційних посвідчень», зареєстрований у Мін'юсті 03 червня 2021 р. за № 744/36366;

від 12 квітня 2021 р. № 749 «Про затвердження Граничних обсягів прямих поставок виробниками кормів первинного виробництва місцевим сільськогосподарським виробникам або населенню для їх безпосереднього використання при відгодівлі тварин», зареєстрований у Мін'юсті 27 квітня 2021 р. за № 564/36186;

від 26 липня 2021 р. № 307 «Про затвердження Порядку формування реєстраційного досьє». зареєстрований у Мін'юсті 30 серпня 2021 р. за № 1136/36758.

До повноважень Мінекономіки у сфері безпечності кормів належать:

1) затвердження:

правил застосування спрощеного підходу до розроблення, запровадження та використання постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР);

порядку формування та ведення Державного реєстру потужностей з виробництва та обігу кормів;

методичних настанов;

переліку матеріалів, реалізація та використання яких для потреб годівлі тварин є обмеженими чи забороненими;

переліку речовин, наявність яких у кормах є обмеженою або забороненою, та порядку здійснення операторами ринку періодичних досліджень (випробувань) на предмет вмісту таких речовин у кормах;

методики розрахунку вартості послуг з наукової оцінки (експертизи) кормових добавок та послуг референс-лабораторії;

2) формування та ведення:

Державного каталогу кормових матеріалів;

Державного реєстру тверджень про властивості кормів для особливих поживних цілей;

3) здійснення інших повноважень, передбачених законом.

Держпродспоживслужба є уповноваженою здійснювати:

організацію та здійснення державного контролю, пов'язаного з безпекою кормів, в тому числі на державному кордоні;

у межах заходів державного контролю державний моніторинг кормів, кормових добавок, кормових матеріалів;

державну реєстрацію кормових добавок та ведення Державного реєстру кормових добавок;

видачу експлуатаційних дозволів на потужності, державну реєстрацію потужностей та ведення Державного реєстру потужностей з виробництва та обігу кормів.

Державні інспектори Держпродспоживслужби мають передбачені законом повноваження діяти у випадку підозри: заборонити виробництво, розміщення на ринку і використання корму, заборонити розвантаження, перевантаження або завантаження корму, переробку або розміщення корму на ринку.

З метою забезпечення ефективного контролю безпечності кормів на основі ризиків встановлено наступні цілі:

вдосконалення законодавства та системи державного контролю у сфері безпечності та гігієни кормів;

попередження, недопущення або зниження до мінімально можливого рівню ризиків для безпеки людей і тварин, пов'язаних з кормами безпосередньо або через навколишнє середовище, або підприємствами з переробки, виготовлення кормів, використанням кормів будь-яким процесом, матеріалом, субстанцією, діяльністю або операцією, що може впливати на безпечність корму, здоров'я тварини або благополуччя тварин.

15.2. Організація та структура

15.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Держпродспоживслужба має повноваження щодо забезпечення контролю у сфері безпечності та гігієни кормів.

На центральному рівні з метою запровадження системи нагляду за безпечністю кормів в межах Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва Держпродспоживслужби у складі Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва функціонує Відділ безпечності кормів.

Загалом, до компетенції Відділу безпечності кормів належить:

участь у розробці законів і підзаконних актів, програм та інших нормативних документів, які стосуються безпечності кормів;

координація роботи на центральному і регіональному рівні державних установ у проведенні заходів державного контролю та державного моніторингу безпечності кормів;

організація і реалізація співпраці з іншими компетентними органами та департаментами, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних з безпечністю кормів;

підготовка інформаційних та аналітичних даних;

здійснення діяльності стосовно повідомлення про ризики системи RASFF.

Однак, станом на сьогодні відсутня затверджена форма акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно додержання операторами ринку вимог законодавства про корми, що унеможливилює проведення заходів державного контролю.

На регіональному рівні забезпечення проведення державного контролю за безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів здійснюють територіальні органи Держпродспоживслужби – Головні управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві.

15.2.2. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої

влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Управління безпечності харчових продуктів, кормів та контролю у сфері органічного виробництва (18 штатних одиниць) входять:

Відділ безпечності харчових продуктів (6 штатних одиниць);

Відділ безпечності кормів (5 штатних одиниць);

Відділ з контролю та моніторингу у сфері органічного виробництва (4 штатні одиниці);

Сектор державного моніторингу (2 штатні одиниці).

15.2.3. Матеріальні ресурси / технічне обладнання

Персонал Держпродспоживслужби, включаючи персонал на регіональному і місцевому рівнях, має в своєму розпорядженні задовільні матеріальні ресурси: оснащені приміщення, включаючи прямі телефонні лінії; інформаційно-технологічне обладнання, включаючи з'єднання з мережею Інтернет; системи програмного забезпечення; інформаційні системи; автотранспортні засоби і професійне робоче обладнання.

15.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, задіяних до системи контролю у сфері безпечності кормів, здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

15.4. Заходи державного контролю

Загальна схема системи контролю кормів

Заходи державного контролю здійснюються у формі аудиту, інспектування, відбору зразків, лабораторного дослідження (випробування), документальної перевірки, перевірки відповідності, фізичної перевірки.

У межах заходів державного контролю також здійснюється державний моніторинг. За участі Відділу безпечності кормів розробляється щорічний план проведення державного моніторингу кормів, кормових добавок та кормових матеріалів, який доводиться до відома та виконання на регіональний рівень. Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок та Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи у разі необхідності проводять арбітражні дослідження.

Державний моніторинг – здійснення послідовності спостережень та/або досліджень (випробувань) відповідно до плану з метою отримання загального уявлення про стан справ стосовно виконання законодавства про безпечність та якість кормів, а також здоров'я і благополуччя тварин. На відміну від інших видів державного контролю державний моніторинг не має за головну мету перевірку виконання законодавства про безпечність кормів окремими операторами ринку.

Завданням моніторингу є отримання загальної оцінки стану дотримання законодавства України стосовно безпечності та якості кормів, кормових добавок, преміксів. Одним з основних завдань державного моніторингу є збір даних про загальнонаціональний стан справ щодо залишкових кількостей ветеринарних препаратів, вмісту забруднюючих речовин, пестицидів в кормах для прийняття на їх основі рішень та вжиття заходів з метою підвищення рівня захисту здоров'я споживачів.

План державного моніторингу кормів, кормових добавок та кормових матеріалів (далі - План моніторингу) щорічно розробляється відповідно до

Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» з врахуванням вимог Регламенту (ЄС) № 2017/625. При розробці Плану моніторингу враховується вимога, згідно з якою усі корми, кормові добавки та кормові матеріали, що перебувають в обігу в Україні, підлягають контролю відповідно до державної програми моніторингу та спостереження, що розроблена і діє на засадах оцінки ризику та здійснюється державною службою ветеринарної медицини з метою моніторингу придатності та дотримання відповідних технічних регламентів.

Процедури стосовно проведення моніторингу кормів, кормових добавок та відбору зразків

Проведення моніторингу здійснюється відповідно до положень Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» в рамках державного контролю.

Посадовими особами, які здійснюють відбір зразків для проведення моніторингу в рамках державного контролю, є державні інспектори ветеринарної медицини.

Відбір зразків для проведення державного контролю якості та безпечності кормів, кормових добавок та кормових матеріалів проводиться відповідно до Порядку відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного походження для проведення досліджень та згідно з ДСТУ ISO 6497:2005 «Корми для тварин. Методи відбирання проб».

15.5. Планування заходів контролю

Щороку кожний регіональний/місцевий рівень отримує до виконання План державного моніторингу кормів, який затверджується наказом Держпродспоживслужби і який поширюється на територіальні органи,

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, уповноважені державні лабораторії Держпродспоживслужби та Центральну випробувальну державну лабораторію Держпродспоживслужби в Київській області та м. Києві. В Державному плані моніторингу зазначено функції та завдання на кожний місяць, тип операторів ринку кормів, що підлягають контролю, тип контролю (перевірки, моніторингу).

Щорічний план державного моніторингу ґрунтується на ризик-орієнтованому підході та визначає кількість відборів зразків різних видів кормів, їх лабораторних досліджень (випробувань) за визначеними показниками відповідно до методик.

Для встановлення періодичності відбору зразків кормів для моніторингових досліджень у виробників використовуються такі критерії:

- аналіз ризику;
- обсяг виробництва;
- результати офіційного контролю в останні роки;
- підсумки офіційного моніторингу кормів за попередні роки;
- впровадження на підприємстві системи НАССР та інших систем якості, а також програм виробничого контролю;
- характер використовуваної сировини, кормових добавок;
- компетентність персоналу зайнятого у виробництві;
- кількість скарг та рекламаций, результати їх розслідування;
- об'єм обігу кормів.

15.6. Документація та звітування

За результатами перевірок (розслідувань) складаються звіти на регіональному/місцевому рівні і подаються до Департаменту безпеки харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного

виробництва. Звіти, які містять результати перевірки, під час якої були виявлені невідповідності, подаються негайно.

За результатами проведених моніторингових досліджень щоквартально подається до Управління безпеності харчових продуктів і кормів Департаменту безпеності харчових продуктів та ветеринарної медицини узагальнена звітність, підготовлена Державним науково-дослідним інститутом з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи.

15.7. Інформаційні системи та бази даних

Для цілей здійснення державного контролю в сфері виробництва та обігу кормів передбачено ведення таких реєстрів.

Мінекономіки забезпечує формування та ведення:

Державного каталогу кормових матеріалів;

Державного реєстру тверджень про властивості кормів, призначених для особливих поживних цілей.

Державний реєстр тверджень про властивості кормів, призначених для особливих поживних цілей, оприлюднено на офіційному вебсайті Мінекономіки (<https://cutt.ly/nYGXyCl>).

Завершується робота над формуванням Державного каталогу кормових матеріалів. Після завершення первинного наповнення Державного каталогу кормових матеріалів, Мінекономіки забезпечить відкритий та безоплатний доступ до нього шляхом його розміщення на офіційному вебсайті Мінекономіки.

На офіційному вебсайті Держпродспоживслужби в розділі «Діяльність» розміщено рубрику «Реєстри» (<https://cutt.ly/oY0C5Ph>), яка містить, серед іншого, наступну інформацію відкритих даних:

Державний реєстр потужностей з виробництва та обігу кормів;

Державний реєстр кормових добавок.

Державний реєстр кормових добавок розроблений відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 210 «Про затвердження Положення про державну реєстрацію кормових добавок».

Державний реєстр потужностей з виробництва та обігу кормів, згідно форми, затвердженої наказом Мінагрополітики від 06 квітня 2019 р. № 241 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів щодо безпечності та гігієни кормів», зареєстрованим у Мін'юсті 19 липня 2019 р. за № 800/33771.

15.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Держпродспоживслужба та Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів і кормових добавок співпрацюють з іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування та іншими організаціями, в тому числі міжнародними, у сфері безпечності та гігієни кормів.

15.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері безпечності кормів

1. Моніторинг та вдосконалення законодавства у сфері безпечності та гігієни кормів;
2. Ведення державних реєстрів відповідно до законодавства України;
3. Вдосконалення процедур відбору зразків кормів, методів аналізу кормів, реалізація офіційної програми відбору зразків кормів;
4. Затвердження методичних настанов відповідно до Закону України «Про безпечність та гігієну кормів»;
5. Розробка системи навчання державних інспекторів, яких залучено до заходів державного контролю виробництва та обігу кормів.

16. Система контролю у сфері ветеринарних препаратів

16.1. Загально-національні стратегічні цілі

Держпродспожислужба є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини та є компетентним органом у сфері державного контролю за ветеринарними препаратами. Одними з основних завдань Держпродспоживслужби є: забезпечення правильного, належного, ефективного і безпечного застосування ветеринарних препаратів; здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в процесі виробництва і обігу ветеринарних препаратів, субстанцій, штамів мікроорганізмів та здійснення державного ветеринарно-санітарного нагляду під час обігу засобів ветеринарної медицини та засобів догляду за тваринами; сприяння впровадженню у практику та широкому застосуванню досягнень наукової і практичної ветеринарної медицини.

З метою забезпечення ефективного здійснення державного контролю та нагляду за ветеринарними препаратами визначені такі цілі:

забезпечення нормативної бази шляхом розробки, оновлення та вдосконалення нормативно-правових документів;

вдосконалення нормативної бази з врахуванням усіх міжнародних стандартів;

вдосконалення системи контролю та підвищення ефективності проведення заходів контролю за обігом ветеринарних препаратів шляхом розробки та оновлення оперативної та нормативної бази у сфері контролю;

визначення можливості вдосконалення контролю за імпортом ветеринарних препаратів, особливо субстанцій;

впровадження програми фармаконагляду;

забезпечення достатніх фінансових та матеріальних ресурсів для забезпечення здійснення контролю;

забезпечення спеціалістами Відділ ліцензування та державного контролю за ветеринарними препаратами.

16.2. Організація та структура

Державний контроль за ветеринарними препаратами регулюється законодавством України. Зокрема, законами України «Про ветеринарну медицину», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Компетентний орган визначений органом ліцензування в сфері ветеринарної медицини, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2015 р. № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України». Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» компетентний орган провадить ліцензування господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів, здійснює контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов шляхом проведення планових та позапланових перевірок.

Відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» від 04 лютого 2021 р. № 1206-IX вид діяльності з ліцензування господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів з 2023 року буде змінено.

Центральний рівень

Керівництво Держпродспоживслужбою здійснює Голова, який як керівник органу ліцензування відповідно до Закону України «Про ліцензування

видів господарської діяльності» приймає рішення органу ліцензування, яке оформлюється організаційно-розпорядчими актами за його підписом.

Основним підрозділом Держпродспоживслужби, який несе відповідальність за контроль в сфері ветеринарних препаратів, є Відділ ліцензування та державного контролю за ветеринарними препаратами (далі – Відділ), який є структурним підрозділом Управління державного контролю Департаменту безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва (далі – Департамент) Держпродспоживслужби.

Відділ здійснює реалізацію державної політики в галузі ветеринарної медицини стосовно ліцензування господарської діяльності, державної реєстрації ветеринарних препаратів, засобів ветеринарної медицини, контролю якості та безпечності ветеринарних препаратів, здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за ветеринарними препаратами, субстанціями, штамами мікроорганізмів, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами, а також потужностями (об'єктами), які використовуються для виробництва, зберігання та обігу ветеринарних препаратів, застосуванням ветеринарних препаратів.

Відділ відповідає та здійснює планування, координацію та моніторинг діяльності головних управлінь Держпродспоживслужби у сфері контролю за ветеринарними препаратами, субстанціями, штамами мікроорганізмів, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами.

До основних обов'язків Відділу відноситься:

забезпечення здійснення ліцензування господарської діяльності з ветеринарної практики і виробництва ветеринарних препаратів (видачі, переоформлення, анулювання ліцензій, зупинення, відновлення дії ліцензії);

організація здійснення контролю за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов щодо виробництва ветеринарних препаратів, обігу та використання, застосування у ветеринарній практиці;

здійснення державної реєстрації ветеринарних препаратів та ведення державного реєстру ветеринарних препаратів;

організація здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за якістю та умовами виробництва та реалізації ветеринарних препаратів, засобів ветеринарної медицини;

організація здійснення інспектування та підготовка пропозицій у сфері підтвердження відповідності умов виробництва ветеринарних препаратів вимогам належної виробничої практики;

організація, здійснення у межах повноважень, передбачених законодавством, державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог належної виробничої практики ветеринарних препаратів;

розроблення, підготовка до затвердження відповідно до законодавства проектів нормативно-правових актів та нормативних документів з питань, що відносяться до компетенції відділу;

організація здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за об'єктами, потужностями (об'єктах), які використовуються для виробництва, зберігання та обігу ветеринарних препаратів, субстанцій;

здійснення організації державного контролю і нагляду за дотриманням вимог стандартів, фармакопейних статей, технічних умов, настанов, технологічних регламентів, ветеринарно-санітарних правил у процесі розроблення, виготовлення, випробування, зберігання, транспортування, реалізації і застосування ветеринарних медикаментів і препаратів;

організація та здійснення заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами, що здійснюють господарську діяльність з ветеринарної практики та з виробництва ветеринарних препаратів, вимог чинного законодавства.

Регіональний рівень

Держпродспоживслужба здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи, проте Держпродспоживслужба, як орган ліцензування в сфері ветеринарної медицини, не може делегувати повноваження органу ліцензування будь-яким органам, організаціям, суб'єктам господарювання чи особам (у тому числі утвореним органом ліцензування, чи які перебувають у сфері управління або підпорядкування органу ліцензування), тому видає ліцензії на право здійснення господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів та ветеринарної практики.

Для здійснення даної процедури Відділ отримує та розглядає заяву з документами, а також повідомлення, подання яких до органу ліцензування передбачено законом, і за результатом їх розгляду готує проекти рішень про:

залишення заяви без розгляду;

видачу ліцензії або відмову у видачі ліцензії;

переоформлення ліцензії;

зупинення дії ліцензії повністю або частково;

відновлення дії ліцензії повністю або частково;

анулювання ліцензії повністю або частково;

розширення або звуження провадження виду господарської діяльності ліцензіатом;

видачу інших документів, визначених законом, що стосуються повноважень органу ліцензування.

Рішення, прийняте Держпродспоживслужбою про видачу, переоформлення, відновлення дії ліцензії повністю або частково, розширення, звуження провадження господарської діяльності в сфері ветеринарної медицини вноситься до ліцензійного реєстру.

Держпродспоживслужба як орган ліцензування:

розробляє проекти ліцензійних умов і змін до них та подає їх в установленому порядку на затвердження Кабінету Міністрів України;

здійснює контроль за дотриманням ліцензіатами вимог ліцензійних умов;

формує та веде ліцензійний реєстр;

формує та веде ліцензійні справи, забезпечує їх зберігання, передачу та одержання у паперовій та/або електронній формі;

здійснює інформаційне та методичне супроводження ліцензування;

розміщує на своєму офіційному вебсайті рішення, прийняті ним відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» за відповідним видом господарської діяльності, не пізніше робочого дня, наступного за днем їх прийняття.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» рішенням органу ліцензування на його територіальні підрозділи можуть бути покладені обов'язки з виконання повноважень органу ліцензування щодо проведення перевірок дотримання ліцензіатами вимог ліцензійних умов та складання актів за результатом їх проведення.

Забороняється делегувати повноваження органу ліцензування будь-яким органам, організаціям, суб'єктам господарювання чи особам (у тому числі утвореним органом ліцензування, чи які перебувають у сфері управління або

підпорядкуванні органу ліцензування). Тобто територіальні органи Держпродспоживслужби мають право лише на проведення, за дорученням Держпродспоживслужби, перевірок додержання ліцензіатами вимог ліцензійних умов та складання актів за результатом їх проведення. Подальша процедура заходів контролю щодо дотримання вимог виробництва ветеринарних препаратів здійснюється Відділом.

Здійснення повноважень Держпродспоживслужби щодо державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за ветеринарними препаратами, субстанціями, штамами мікроорганізмів, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами, а також потужностями (об'єктами), які використовуються для виробництва, зберігання та обігу ветеринарних препаратів, відбувається Держпродспоживслужбою безпосередньо та через територіальні органи.

Територіальні органи Держпродспоживслужби здійснюють державний контроль та нагляд щодо безпечності і якості ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини. Такий контроль здійснюється спеціалістами державних установ ветеринарної медицини, уповноважених Департаментом, без попереднього повідомлення шляхом проведення позапланових перевірок або планових відповідно до програм інспектування, які складаються попередньо і в яких визначено частота інспектування і процедури, що застосовуються, включаючи підстави вірогідності того, що ветеринарні препарати, субстанції та засоби ветеринарної медицини не відповідають встановленим вимогам.

Загальні вимоги до організації державного контролю описано в пункті 5.3 розділу 5.

Державний контроль також включає дослідження безпечної залишкової кількості та побічних ефектів від застосування ветеринарних препаратів. Цю

роботу виконують національні референс-лабораторії з контролю залишкових кількостей ветеринарних препаратів та кормових добавок Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок і Державного науково-контрольного інституту біотехнології та штамів мікроорганізмів.

Проведення експертизи та/або ідентифікації ветеринарних препаратів з метою їх подальшої державної реєстрації здійснюють Агентство ветеринарних препаратів та кормових добавок, яке функціонує на базі Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок, а ветеринарних імунобіологічних препаратів - Агентство ветеринарних імунобіологічних препаратів, яке функціонує на базі Державного науково-контрольного інституту біотехнології та штамів мікроорганізмів. До цієї роботи можуть залучатися Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, інші науково-дослідні установи.

16.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців задіяних до системи контролю у сфері ветеринарних препаратів здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

16.4. Заходи державного контролю

Державний контроль та нагляд за ветеринарними препаратами, субстанціями та засобами ветеринарної медицини включає:

реєстрацію ветеринарних препаратів;

ліцензування та атестацію суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво ветеринарних препаратів;

інспектування суб'єктів ліцензування щодо дотримання ними ліцензійних вимог;

сертифікацію на відповідність вимогам належної виробничої практики, належної практики дистрибуції, належної лабораторної практики, перевірку якості, ефективності та безпечності ветеринарних препаратів та субстанцій під час реєстрації, виробництва, обігу та/або використання (застосування).

Метою державного контролю та нагляду за ветеринарними препаратами, субстанціями та засобами ветеринарної медицини є здійснення організаційних і правових заходів, спрямованих на забезпечення дотримання юридичними та фізичними особами вимог цього Закону і відповідних ветеринарно-санітарних заходів та технічних регламентів.

Правові засади

Основними законодавчими актами є:

Закон України «Про ветеринарну медицину»;

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»,

Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»;

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2015 р. № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»;

постанова Кабінету Міністрів України від 03 жовтня 2018 р. № 808 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів»;

постанова Кабінету Міністрів України від 06 червня 2007 р. № 807 «Про затвердження Положення про Державну фармакологічну комісію ветеринарної медицини»;

постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. № 1349 «Про затвердження положень про державну реєстрацію ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів та готових кормів»;

постанова Кабінету Міністрів України від 04 листопада 2015 р. № 896 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з ветеринарної практики»;

постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 648 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері ветеринарної практики та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 908 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з виробництва ветеринарних препаратів та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

наказ Державного комітету ветеринарної медицини України від 14 липня 2008 р. № 133 «Про затвердження форм заяв, текстової інформації на пакуванні

(маркування), переліку матеріалів реєстраційного досьє та порядку його формування», зареєстрований у Мін'юсті 07 серпня 2008 р. за № 727/15418;

наказ Мінагрополітики від 10 листопада 2017 р. № 606 «Про затвердження Положення про основні вимоги до виробництва ветеринарних препаратів та Правил належної виробничої практики ветеринарних препаратів», зареєстрований у Мін'юсті 24 січня 2018 р. за № 106/31558;

наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики від 13 серпня 2002 р. № 44 «Про затвердження Правил транспортування та зберігання ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та засобів ветеринарної медицини у ветеринарних аптеках, їх структурних підрозділах, на базах, складах тощо», зареєстрований у Мін'юсті 30 серпня 2002 р. за № 719/7007;

наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики від 23 липня 2001 р. № 37 «Про затвердження Правил реалізації ветеринарних медикаментів і препаратів», зареєстрований у Мін'юсті 05 вересня 2001 р. за № 786/5977;

наказ Державного комітету ветеринарної медицини Мінагрополітики від 03 червня 2008 р. № 97 «Про затвердження Правил виписування та видачі рецептів на ветеринарні препарати», зареєстрований у Мін'юсті 19 червня 2008 р. за № 544/15235;

наказ Мінагрополітики від 07 березня 2018 р. № 130 «Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини», зареєстрований у Мін'юсті 27 березня 2018 р. за № 366/31818.

Реєстрація ветеринарних препаратів

До повноважень Відділу ліцензування та державного контролю за ветеринарними препаратами належать:

реєстрація ветеринарних препаратів;

організація розроблення і затвердження технічних регламентів на ветеринарні препарати, засоби ветеринарної медицини, засоби догляду за тваринами та інші об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, включаючи належну практику виробництва для ветеринарних препаратів;

ведення Державного реєстру ветеринарних препаратів;

організація здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на потужностях (об'єктах), які використовуються для виробництва, зберігання та обігу ветеринарних препаратів, субстанцій;

організація проведення оцінки використання ветеринарних препаратів та їх впливу на здоров'я тварин.

Відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» ветеринарні препарати до початку їх обігу та використання в Україні проходять державну реєстрацію. Для здійснення державної реєстрації ветеринарних препаратів особа (далі - заявник) подає заяву разом з відповідними документами, передбаченими наказом Державного комітету ветеринарної медицини України від 14 липня 2008 р. № 133 «Про затвердження форм заяв, текстової інформації на пакуванні (маркування), переліку матеріалів реєстраційного досьє та порядку його формування», що зареєстровано у Мін'юсті 07 серпня 2008 р. за № 727/15418, до одного з уповноважених державних науково-дослідних контрольних інститутів.

Уповноважені державні науково-дослідні контрольні інститути - Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок та Державний науково-контрольний інститут

біотехнології та штамів мікроорганізмів - здійснюють оцінку (експертизу) поданих документів, організовують проведення необхідних досліджень, вживають інших заходів для перевірки інформації та відомостей, зазначених у документах, та готують експертні висновки на розгляд Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини у термін, що не перевищує 210 днів від дати отримання заяви, повного комплексу документів та проведення відповідної оплати.

Державна фармакологічна комісія ветеринарної медицини розглядає експертні висновки та надає рекомендації Департаменту щодо державної реєстрації відповідних ветеринарних препаратів.

Процес державної реєстрації ветеринарних препаратів наведено на схемі (Рис. 5).

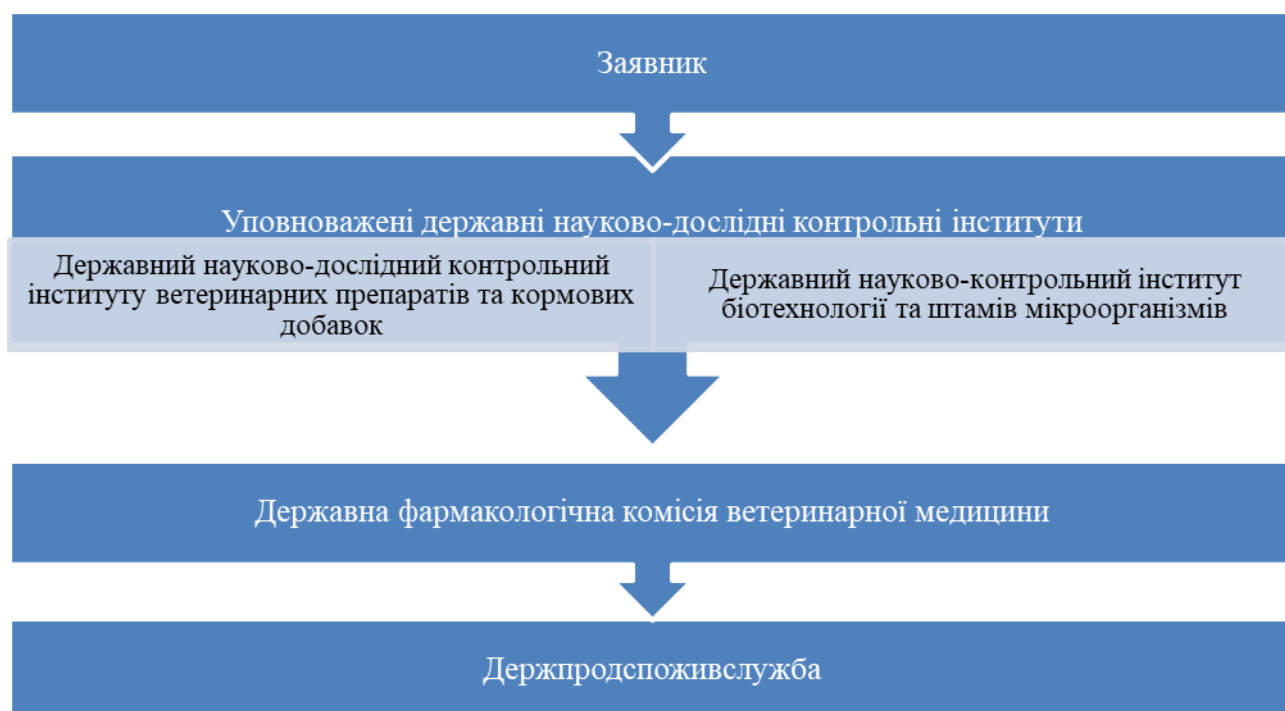

Рис. 5. Схема процесу державної реєстрації ветеринарних препаратів

Основними завданнями Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини є підготовка науково обґрунтованих висновків і рекомендацій з питань розроблення препаратів, їх ефективності і безпечності для тварин,

визначення доцільності та можливості застосування в тваринництві і ветеринарній медицині на підставі проведення експертизи результатів доклінічних і клінічних досліджень.

Державна фармакологічна комісія ветеринарної медицини:

визначає пріоритетні напрями досліджень з розроблення нових препаратів;

розглядає загальні вимоги до препаратів, їх якості, ефективності і безпечності;

розглядає результати випробувань нових препаратів, пропонує науково обґрунтовані вирішення проблемних питань ветеринарної медицини, формує сучасні підходи до раціонального функціонування ринку препаратів;

подає до Держпродспоживслужби рекомендації щодо можливості реєстрації препаратів на основі експертних висновків;

розглядає результати випробувань та рекомендує:

препарати до державної реєстрації;

проведення моніторингу наявності залишкових кількостей препаратів та забруднюючих речовин у тканинах тварин, продуктах тваринного походження і кормах згідно з щорічним планом;

перелік препаратів, що відпускаються за рецептом, та правила видачі рецептів;

забезпечує: підготовку інформаційних матеріалів з питань, що належать до її компетенції; виконання інших функцій, що впливають з покладених на неї завдань.

До складу Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини входять:

голова Комісії та його заступники;

члени Комісії:

представники Держпродспоживслужби;

наукові співробітники Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок, Державного науково-контрольного інституту біотехнології і штамів мікроорганізмів, Національного агентства ветеринарних препаратів та кормових добавок і Національного агентства ветеринарних імунобіологічних препаратів;

спеціалісти-експерти, працівники науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів, організацій та установ, які є фахівцями з питань якості, ефективності і безпечності препаратів; технічний секретар.

Персональний склад Комісії затверджується наказом Держпродспоживслужби.

Рішення щодо державної реєстрації ветеринарного препарату приймається Держпродспоживслужбою та підписується Головою Держпродспоживслужби, а заявнику повідомляється разом з наданням реєстраційного посвідчення. Термін видачі реєстраційного посвідчення Департаментом не перевищує 30 днів. У реєстраційному посвідченні зазначаються назва ветеринарного препарату, інформація про виробника та особу, яка має право власності на препарат, реєстраційний номер, строк дії реєстрації. До реєстраційного посвідчення обов'язково додаються коротка характеристика препарату, листівка-вкладка (інструкція про застосування) та маркування українською мовою.

Після прийняття рішення про державну реєстрацію ветеринарний препарат для його обігу та використання в Україні заноситься до реєстру ветеринарних препаратів, який веде Департамент. Запис у реєстрі містить назву ветеринарного препарату, інформацію про виробника та особу, яка має право

власності на препарат, реєстраційний номер, строк дії реєстраційного посвідчення та іншу інформацію, яка вимагається відповідно до законодавства.

При реєстрації вітчизняного ветеринарного імунобіологічного засобу заявник депонує штами (культури) мікроорганізмів, які використовуються при виробництві та контролі такого імунобіологічного засобу, в Національному центрі штамів мікроорганізмів. Національний центр штамів мікроорганізмів, положення про який затверджується Кабінетом Міністрів України, відповідає за зберігання та підтримання штамів мікроорганізмів, що пройшли депонування.

Особа, якій видано реєстраційне посвідчення на ветеринарний препарат, зобов'язана забезпечувати збір та обробку інформації про всі випадки негативних реакцій на цей ветеринарний препарат. Така інформація подається до Департаменту або до визначених ним установ у формі та порядку, встановлених Департаментом.

Забороняється реєструвати (перереєстровувати) ветеринарні препарати, які можуть спричинити шкоду ветеринарно-санітарному та епізоотичному стану або здоров'ю людей чи тварин.

Максимальний термін дії реєстрації становить п'ять років.

Забороняється обіг ветеринарних препаратів, не зареєстрованих в Україні. Ветеринарні препарати, які перебувають в обігу, мають супроводжуватися повними, чіткими та зрозумілими інструкціями для споживачів з маркуванням українською мовою, також повинні мати реєстраційний номер, нанесений фарбою, що не стирається, або іншим чином позначений на упаковці.

Заборонено продавати ветеринарні препарати, які не відповідають вимогам нормативних документів та у яких закінчився строк використання. Продовження терміну придатності ветеринарних препаратів забороняється.

Забороняється використовувати ветеринарні препарати у спосіб або для цілей, що не відповідають їх призначенню. Ветеринарні імунобіологічні препарати відпускаються лише закладам ветеринарної медицини або ліцензованим лікарям ветеринарної медицини.

16.5. Планування заходів контролю

Відповідно до Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та постанови Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів» затверджено Порядок визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю відповідності діяльності операторів ринку (потужностей) вимогам законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, які здійснюються Держпродспоживслужбою, та критерії за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності.

Періодичність здійснення планових заходів державного контролю у сфері ветеринарної медицини визначається на підставі ризик-орієнтованого підходу.

Планові заходи державного контролю здійснюються відповідно до щорічного плану державного контролю. Щорічний план державного контролю на наступний рік розробляється та затверджується компетентним органом до 01 грудня поточного року.

16.6. Співробітництво з іншими установами/організаціями

При здійсненні державного контролю беруть участь національні референс-лабораторії з контролю залишкових кількостей ветеринарних препаратів та кормових добавок Державного науково-дослідного контрольного

інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок і Державного науково-контрольного інституту біотехнології та штамів мікроорганізмів.

Проведення експертизи та/або ідентифікації ветеринарних препаратів з метою їх подальшої державної реєстрації здійснюють Агентство ветеринарних препаратів та кормових добавок, яке функціонує на базі Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок, а ветеринарних імунобіологічних препаратів - Агентство ветеринарних імунобіологічних препаратів, яке функціонує на базі Державного науково-контрольного інституту біотехнології та штамів мікроорганізмів. До цієї роботи залучається і Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, інші науково-дослідні установи.

Наукове забезпечення ветеринарної медицини здійснюють наукові установи Національної академії наук України, Української академії аграрних наук, Мінагрополітики, інші наукові установи та факультети ветеринарної медицини вищих навчальних закладів.

16.7. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері ветеринарних препаратів.

Для удосконалення системи контролю оптової та роздрібної торгівлі ветеринарними препаратами насамперед слід розв'язати проблеми правового та регулятивного, організаційно-управлінського, економічного змісту.

Державне регулювання при цьому має стосуватись удосконалення нормативної бази, зокрема щодо:

рецептурного та безрецептурного продажу ветеринарних препаратів, їх реалізації через ветеринарних лікарів;

порядку та механізмів контролю ввезення на митну територію України продукції ветеринарної фармації, системи заходів із запобігання розвитку тіньового ринку тощо;

визначення обсягів державних закупівель ветеринарних препаратів для вживання протиепізоотичних заходів;

регулювання ціноутворення на ветеринарні препарати;

захисту вітчизняного виробника;

визначення переліку антибіотиків, які можна застосовувати у практиці ветеринарної медицини;

розробки правил заміни оригінальних ветеринарних препаратів аналогами та дженериковими замінниками, лікарськими засобами гуманної медицини;

підвищення ефективності діяльності дистрибуторів за допомогою вдосконалення ліцензійних умов, сертифікації та впровадження стандартів GDP, а також стандартів ЄС щодо гуртової торгівлі;

розробки національних стандартів системної освітньої та консультативної роботи серед індивідуальних власників сільськогосподарських і домашніх тварин;

відповідальності власників тварин за проведення самостійного лікування тварин чи нелікування тварин у разі їх захворювання, приховування інформації про поширення інфекційних захворювань;

вживання протиепізоотичних заходів, впливу на коректне призначення та використання ветеринарних препаратів;

аналізу рекламної інформації;

розробки гарантованої системи забезпечення потреби у ветеринарних препаратах в умовах надзвичайної ситуації.

17. Система контролю на кордоні

17.1. Загально-національні і стратегічні цілі

Офіційний контроль з боку представників Держпродспоживслужби під час прикордонного контролю включає контроль імпорту та транзиту харчових продуктів тваринного походження (у тому числі композитних продуктів), кормів тваринного походження, сіна, соломи, побічних продуктів тваринного походження, біологічних продуктів, харчових продуктів нетваринного походження, кормів нетваринного походження, живих тварин та репродуктивного матеріалу.

Відповідальність за офіційний контроль харчових продуктів тваринного походження (у тому числі композитних продуктів), кормів тваринного походження, сіна, соломи, побічних продуктів тваринного походження, біологічних продуктів, харчових продуктів нетваринного походження, кормів нетваринного походження, живих тварин та репродуктивного матеріалу для цілей імпорту до України чи транзиту через Україну несуть державні ветеринарні інспектори призначених прикордонних інспекційних постів (далі – ПП).

Робочі завдання виконуються на призначених прикордонних інспекційних постах, які розміщені безпосередньо на державному кордоні так і всередині країни в зонах митного контролю.

Загальні повноваження Держпродспоживслужби на виконання заходів офіційного контролю імпортних/транзитних вантажів визначені у законах «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про безпечність та гігієну кормів».

Правові основи для здійснення державним ветеринарним інспектором прикордонного ветеринарно-санітарного контролю імпортованих та транзитних вантажів із живими тваринами та репродуктивним матеріалом визначені у Законі «Про ветеринарну медицину».

Правові основи для здійснення державними ветеринарними інспекторами прикордонного контролю імпортованих та транзитних вантажів з харчовими продуктами тваринного походження (у тому числі композитними продуктами), кормами тваринного походження, сіном, соломою, побічними продуктами тваринного походження, біологічними продуктами, харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, визначені у Законі «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Офіційний контроль у вільних зонах, вільних складах та на митних складах згідно зі статтею 49 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» здійснює Держпродспоживслужба.

17.2. Організація і структура

17.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Відповідальність за державний контроль несуть Управління державного контролю на кордоні Держпродспоживслужби (далі – Управління) на центральному рівні та Міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби на державному кордоні (4 управління).

Центральний рівень (1-й рівень):

На центральному рівні начальник Управління відповідає за координування діяльності Міжрегіональних головних управлінь

Держпродспоживслужби на державному кордоні у сфері державного контролю, імплементацію законодавчих нормативних актів, що застосовуються до операцій імпорту, та складання річних даних про результати контролю імпорту.

До складу Управління державного контролю на кордоні Держпродспоживслужби входять:

Відділ державного контролю на кордоні безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва;

Відділ державного контролю в країнах-експортерах;

Відділ фітосанітарних заходів на кордоні.

Управління планує, організує та координує діяльність у сфері офіційного контролю виконання вимог законодавства про контроль харчових продуктів тваринного походження (у тому числі композитних продуктів), кормів тваринного походження, сіна, соломи, побічних продуктів тваринного походження, біологічних продуктів, харчових продуктів нетваринного походження та кормів нетваринного походження; проводить оцінку ефективності компетентних органів інших країн та інспектування потужностей, з яких здійснюється імпорт об'єктів санітарних заходів, веде Реєстр країн та потужностей, з яких дозволяється ввезення (пересилання) продуктів на митну територію України та Перелік країн та потужностей, з яких можливе ввезення живих тварин та репродуктивного матеріалу на митну територію України.

Держпродспоживслужба несе відповідальність за затвердження та нагляд за митними складами, вільними складами чи складами у вільних зонах, як визначено статтею 49 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Митні органи не беруть активної участі у процедурах контролю харчових продуктів, проте відповідають за остаточний випуск імпортованих вантажів на ринок.

Регіональний/ місцевий (2-й рівень)

До складу територіальних органів Держпродспоживслужби входять Північне, Південне, Східне, Західне міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби на державному кордоні.

Роботою призначених прикордонних інспекційних постів (ППІ) керують начальники ППІ, а нагляд за ними здійснюють Міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби на державному кордоні (Головний офіс).

Координація діяльності та обмін інформацією між Головним офісом та ППІ здійснюються із використанням: наказів, процедур, інструкцій та вебсайту. Координація діяльності підрозділів центрального рівня та Головних офісів здійснюється телефоном, електронною поштою чи електронною системою документообігу. ППІ підтримують щоденні контакти з головними офісами для узгодження рішень, що приймаються щодо вантажів.

17.2.2. Кількість постів прикордонного контролю

Ввезення (пересилання) на митну територію України вантажів із продуктами та живими тваринами, дозволяється виключно через призначені прикордонні інспекційні пости згідно з статтею 41 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Перелік постів прикордонного контролю в Україні

Всі ППІ, через які дозволене ввезення, зазначені у переліку призначених прикордонних інспекційних постів та призначених пунктів пропуску через

державний кордон, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2020 р. № 68:

1. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Республікою Польща:

для автомобільного сполучення - Краківець, Ягодин;

для залізничного сполучення - Володимир-Волинський, Мостиська.

2. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон із Словацькою Республікою:

для автомобільного сполучення - Ужгород;

для залізничного сполучення - Чоп (Страж).

3. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Угорською Республікою:

для автомобільного сполучення - Чоп (Тиса);

для залізничного сполучення - Батєве - для пункту пропуску Саловка.

4. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Румунією:

для автомобільного сполучення - Порубне;

для залізничного сполучення - Вадул-Сірет.

5. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Республікою Молдова:

для автомобільного сполучення - Платонове, Кучурган, Рені, Мамалига, Старокозаче;

для залізничного сполучення - Могилів-Подільський.

6. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Російською Федерацією:

для автомобільного сполучення - Бачівськ, Сеньківка, Грем'яч;

для залізничного сполучення - Зернове, Тополі.

7. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон з Республікою Білорусь:

для автомобільного сполучення - Виступовичі, Нові Яриловичі;

для залізничного сполучення - Коростень - для пункту пропуску Виступовичі.

8. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон для повітряного сполучення - Бориспіль, Дніпро, Львів, Одеса, Харків.

9. Призначені прикордонні інспекційні пости та призначені пункти пропуску через державний кордон для морського сполучення - Бердянський морський торговельний порт, Чорноморський морський порт, Чорноморський рибний порт, Маріупольський морський торговельний порт, морський порт Південний, Одеський морський торговельний порт.

10. Призначений прикордонний інспекційний пост та призначений пункт пропуску через державний кордон для паромного сполучення - Чорноморський морський порт.

11. Призначений прикордонний інспекційний пост та призначений пункт пропуску через державний кордон для річкового сполучення - Миколаївський річковий порт.

На поточний момент ППІ не побудовані і не оснащені згідно з нормами Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про

харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», однак їх будівництво заплановане на найближчі роки.

На даний час відповідно до Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» протягом п'яти років з дня опублікування цього Закону призначеними прикордонними інспекційними постами та призначеними пунктами пропуску на державному кордоні України для цілей цього Закону вважаються всі пункти пропуску на державному кордоні України та зони митного контролю на митній території України, визначені відповідно до митного законодавства, у тому числі якщо вони не відповідають вимогам цього Закону.

17.2.3. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Управління державного контролю на кордоні (14 штатних одиниць) входять:

Відділ державного контролю на кордоні безпечності харчових продуктів, ветеринарної медицини та контролю у сфері органічного виробництва (4 штатні одиниці);

Відділ державного контролю в країнах-експортерах (4 штатні одиниці);

Відділ фітосанітарних заходів на кордоні (5 штатних одиниць).

На регіональному/місцевому рівні кількість залученого персоналу 1096 одиниць.

17.2.4. Матеріальні ресурси / технічне обладнання

Персонал Держпродспоживслужби, включаючи персонал на регіональному і місцевому рівнях, має в своєму розпорядженні задовільні матеріальні ресурси: оснащені приміщення, включаючи прямі телефонні лінії; інформаційно-технологічне обладнання, включаючи з'єднання з мережею Інтернет; системи програмного забезпечення; автотранспортні засоби і професійне робоче обладнання.

17.3. Система навчання

Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, задіяних до системи контролю у сфері державного контролю на кордоні, здійснюється відповідно до опису у пункті 6.1 розділу 6.

Інспектори Держпродспоживслужби активно користуються можливостями участі у організованих ЄС навчаннях, включаючи інструменти технічної допомоги та інформаційного обміну TAIEX, DG SANCO, навчаннях для підвищення безпечності харчових продуктів (BTSF), навчаннях, організованих Світовим банком.

17.4. Заходи державного контролю

Основними правовими документами є:

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»;

Закон України «Про ветеринарну медицину»;

Закон України «Про безпечність та гігієну кормів»;

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

В процесі імпорту та транзиту, вантажі підлягають документальним перевіркам, перевіркам відповідності та фізичним перевіркам, які здійснюють державні ветеринарні інспектори на ППП згідно із періодичністю перевірок вантажів, які ввозяться (пересилаються) на митну територію України, затвердженою наказом Держпродспоживслужби від 12 грудня 2018 р. № 1019.

Вантаж із продуктами або живими тваринами приймається до перевірки державним ветеринарним інспектором, якщо оператор ринку або особа, відповідальна за вантаж, надіслала щонайменше за один робочий день на відповідний призначений прикордонний інспекційний пост повідомлення в електронному або письмовому вигляді про його надходження, що містить усю необхідну інформацію (опис продуктів або живих тварин у вантажі, копії міжнародного сертифіката (міжнародного ветеринарного сертифіката для живих тварин) та інших документів, які вимагаються згідно із законом, орієнтовний час прибуття вантажу на призначений прикордонний інспекційний пост), або відповідну заповнену частину загального ветеринарного документа на ввезення.

Після завершення необхідних перевірок вантажу з продуктами або живими тваринами державний ветеринарний інспектор:

- 1) заповнює відповідну частину загального ветеринарного документа на ввезення, підписує його та засвідчує печаткою;
- 2) підписує та засвідчує печаткою копію цього документа та повертає його оригінал оператору ринку;
- 3) надає митному органу інформацію, необхідну для здійснення митних формальностей з використанням єдиного державного інформаційного

вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» відповідно до Митного кодексу України.

Ввезення (пересилання) на митну територію України вантажів з харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, які підлягають посиленому державному контролю, дозволяється лише через призначені пункти пропуску. Оператор ринку або особа, відповідальна за вантаж, повинна надати повідомлення про вид вантажу, очікувану дату і час надходження вантажу на відповідний призначений пункт пропуску щонайменше за один робочий день до надходження такого вантажу.

Після завершення перевірок державний інспектор:

1) заповнює відповідну частину загального документа на ввезення, підписує його та засвідчує печаткою;

2) створює та зберігає підписану і засвідчену печаткою копію цього документа та повертає його оригінал оператору ринку або особі, відповідальній за вантаж;

3) надає митному органу інформацію, необхідну для здійснення митних формальностей з використанням єдиного державного інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» відповідно до Митного кодексу України.

Державний контроль вантажів з харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження може здійснюватися у будь-якому пункті пропуску на державному кордоні України або в зоні митного контролю на митній території України.

Усі імпорتنі/транзитні вантажі проходять документарну перевірку.

Документальні перевірки вантажів з продуктами та живими тваринами проводяться відповідно до таких правил:

для кожного вантажу державний ветеринарний інспектор встановлює режим поводження, відповідно до якого відбуватиметься відповідний контроль;

кожен міжнародний сертифікат та інший документ, що вимагається згідно із законом, перевіряється з метою підтвердження, що такий сертифікат та інший документ:

- є оригіналом відповідно міжнародного сертифіката та іншого документа, що вимагається згідно із законом;

- виданий компетентним органом країни, яка внесена до реєстру країн та потужностей, з яких дозволяється ввезення (пересилання) продуктів та живих тварин на митну територію України (для міжнародного сертифіката);

- має зовнішній вигляд та зміст, що відповідають формі, яка затверджена (узгоджена) для відповідного виду продукту або виду живих тварин (для міжнародного сертифіката);

- правильно заповнений;

- виданий на продукти або живі тварини, що походять з потужності, яка внесена до реєстру країн та потужностей, з яких дозволяється ввезення (пересилання) продуктів та живих тварин на митну територію України;

- підписаний державним ветеринарним інспектором компетентного органу країни-експортера у разі ввезення на митну територію України живих тварин або країни походження чи країни-експортера - у разі ввезення (пересилання) на митну територію України продуктів (для міжнародного сертифіката);

- засвідчений печаткою компетентного органу держави, в якій видано відповідний міжнародний сертифікат;

- не містить жодних виправлень, крім виключень, що засвідчені підписом та печаткою державного ветеринарного інспектора, який склав та підписав відповідний міжнародний сертифікат;

перевіряється, чи правильно заповнена відповідна частина загального ветеринарного документа на ввезення і чи зазначена у ній інформація відповідає інформації, зазначеній в інших документах, що супроводжують вантаж.

Періодичність документальних перевірок вантажів з продуктами, що підлягають державному контролю на призначених прикордонних інспекційних постах, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, які під час ввезення (пересилання) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю, а також вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, що підлягають державному контролю згідно зі щорічним планом державного контролю становить 100 відсотків.

Перевірка відповідності

Перевірка відповідності полягає у візуальному огляді та проводиться з метою перевірки, чи міжнародний сертифікат (сертифікати) та/або документи, які супроводжують вантаж, відповідають маркуванню та вмісту вантажу, що ввозиться (пересилається) на митну територію України.

Перевірку відповідності включає:

а) у разі ввезення продуктів у контейнерах: перевірку неушкодженості опломбування, здійсненого представником компетентного органу країни-експортера, якщо це вимагається законодавством, та відповідності нанесеної на контейнерах інформації тій, що вказана у міжнародному сертифікаті та інших документах, які вимагаються згідно із законом;

б) в усіх інших випадках ввезення продуктів - перевірку наявності печаток, офіційних позначок та позначки придатності, які вказують країну та потужність походження цих продуктів, а також їх відповідності печаткам та позначкам, що містяться на міжнародному сертифікаті та на інших документах, які вимагаються згідно із законом. Щодо первинно запакованих або запакованих продуктів здійснюється перевірка спеціального маркування, передбаченого законодавством;

в) у разі ввезення живих тварин, які відповідно до законодавства повинні мати індивідуальні ідентифікаційні номери (зазначені в міжнародному ветеринарному сертифікаті), перевірка відповідності проводиться щодо репрезентативної вибірки тварин у кожному вантажі, яка має включати 10 або більше відсотків, але не менше 10 одиниць тварин у вантажі. Якщо під час такої перевірки виявлено невідповідність, кількість тварин у вантажі, що підлягають перевірці відповідності, повинна бути збільшена і може сягати всієї кількості тварин у вантажі.

При ввезенні вантажів з живими тваринами, щодо яких законодавством не встановлено вимогу щодо індивідуальної ідентифікації (обов'язкової наявності індивідуальних ідентифікаційних номерів), перевірка відповідності повинна включати перевірку маркування репрезентативної вибірки ящиків та/або контейнерів у вантажі та візуальний огляд тварин у репрезентативній вибірці ящиків та/або контейнерів з метою підтвердження видової належності зазначених тварин. Якщо під час такої перевірки виявлено невідповідність, кількість ящиків та/або контейнерів, що підлягають перевірці відповідності, повинна бути збільшена та може сягати всієї кількості ящиків та/або контейнерів у вантажі.

Періодичність перевірок відповідності вантажів з продуктами, що підлягають державному контролю на призначених прикордонних інспекційних постах становить 100 відсотків, вантажів із харчовими продуктами

нетваринного походження та кормами нетваринного походження, які під час ввезення (пересилання) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю – 5-50 відсотків, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, що підлягають державному контролю згідно зі щорічним планом державного контролю – 5 відсотків.

Фізичні перевірки

Фізична перевірка вантажів із продуктами здійснюється з метою з'ясування відповідності стану продуктів їх характеристикам, зазначеним у міжнародному сертифікаті та інших документах, що вимагаються згідно із законом, а також визначення відповідності таких продуктів іншим вимогам законодавства.

Фізичній перевірці підлягає кожен вантаж, крім випадків застосування зменшеної періодичності фізичних перевірок, затвердженої відповідно до цього Закону. Незалежно від затвердженої періодичності фізична перевірка вантажу обов'язково проводиться у разі появи за результатами його документальної перевірки та перевірки відповідності обґрунтованої підозри щодо невідповідності.

Фізична перевірка може включати такі види досліджень (випробувань):

- 1) прості дослідження (випробування);
- 2) та/або лабораторні дослідження (випробування).

Незалежно від виду продукту його фізична перевірка має включати такі дії:

- 1) перевірка умов перевезення та транспортних засобів для визначення, зокрема, переривання ланцюга холодного зберігання або будь-якої іншої невідповідності;

2) зважування вантажу і порівняння фактичної ваги вантажу та ваги, зазначеної у міжнародному сертифікаті та в іншому документі, що супроводжує продукт (за необхідності);

3) перевірка пакувальних матеріалів та маркування на упаковці на їх відповідність законодавству;

4) перевірка температури, що вимагається законодавством, на предмет її дотримання під час перевезення продуктів;

5) перед проведенням органолептичних досліджень, простих фізичних і хімічних досліджень та лабораторних досліджень (випробувань) огляд 1 відсотка предметів/упаковок у вантажі, але не менше двох та не більше десяти предметів/упаковок, а у разі насипних продуктів - щонайменше п'яти зразків, відібраних з різних частин вантажу. Вантаж може бути частково розвантажений для забезпечення доступу до всіх його частин, якщо це необхідно для доступу до відповідних предметів/упаковок або відбору зразків.

Фізична перевірка вантажів із живими тваринами здійснюється з метою з'ясування відповідності ветеринарно-санітарного стану таких тварин характеристикам, зазначеним у міжнародному ветеринарному сертифікаті та інших документах, що вимагаються згідно із законом, відповідності умов транспортування тварин вимогам законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин, а також визначення відповідності таких тварин іншим вимогам законодавства.

Фізична перевірка вантажів із живими тваринами включає:

1) перевірку придатності тварин до транспортування;

2) клінічний огляд тварин, який може включати відбір зразків для лабораторних досліджень (випробувань) з метою встановлення відповідності ветеринарно-санітарного стану тварин інформації, що міститься в міжнародному ветеринарному сертифікаті.

Розвантаження вантажів із живими тваринами, що підлягають фізичній перевірці, проводиться під контролем державного ветеринарного інспектора.

Періодичність фізичних перевірок вантажів з продуктами, що підлягають державному контролю на призначених прикордонних інспекційних постах становить 10-50 відсотків, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, які під час ввезення (пересилання) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю – 5-50 відсотків, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, що підлягають державному контролю згідно зі щорічним планом державного контролю – 5 відсотків.

Періодичність лабораторних досліджень вантажів з продуктами, що підлягають державному контролю на призначених прикордонних інспекційних постах становить 5 відсотків, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, які під час ввезення (пересилання) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю – 5-50 відсотків, вантажів із харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, що підлягають державному контролю згідно зі щорічним планом державного контролю – 3 відсотки.

Офіційний відбір зразків

Відбір зразків проводиться відповідно до таких вимог:

- кожного місяця щонайменше 3 відсотки вантажів із живими тваринами підлягають плановому відбору зразків для проведення лабораторних досліджень (випробувань). Зазначена вимога не поширюється на вантажі із живими тваринами, що переміщуються транзитом через територію України;
- зразки відбираються від щонайменше 10 відсотків тварин у вантажі (але не менше чотирьох тварин), визначеному у пункті 1 цієї частини. Зазначена

частка тварин збільшується, якщо за результатами фізичної перевірки вантажу встановлена невідповідність;

- позаплановий відбір зразків проводиться державним ветеринарним інспектором за результатами проведеної ним оцінки ризиків та може включати відбір усіх необхідних зразків від будь-якої тварини у вантажі, що підлягає державному контролю на призначеному прикордонному інспекційному посту;

- позаплановий відбір зразків може проводитися у разі появи обґрунтованої підозри щодо невідповідності за результатами документальної перевірки або перевірки відповідності;

- зразки надсилаються державним ветеринарним інспектором до уповноваженої лабораторії з метою встановлення відповідності стану здоров'я тварин інформації, що міститься у супровідному міжнародному ветеринарному сертифікаті.

Лабораторні дослідження (випробування) зразків, відібраних під час фізичної перевірки вантажу, проводяться виключно у разі, якщо:

- останній попередній вантаж, що походить з тієї самої потужності, за результатами лабораторного дослідження (випробування) визнано небезпечним;

- компетентним органом отримано офіційну інформацію, у тому числі через Систему швидкого повідомлення про загрози, пов'язані з харчовими продуктами та кормами (The Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF), Систему повідомлення про хвороби тварин (Animal Disease Notification System - ADNS), Глобальну інформаційну систему щодо здоров'я тварин (World Animal Health Information System - WAHIS), про появу (наявність) в країні-експортері небезпечного фактора, який може бути присутнім у вантажі, що ввозиться (пересилається) на митну територію України;

лабораторне дослідження (випробування) передбачено щорічним планом державного моніторингу, щорічним планом державного контролю або рішенням компетентного органу про затвердження періодичності лабораторних досліджень (випробувань) вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України;

за результатами огляду, у тому числі клінічного огляду тварин, органолептичних досліджень або простих фізичних та хімічних досліджень вантажу з'явилася обґрунтована підозра щодо невідповідності;

спеціальні умови імпорту передбачають лабораторні дослідження (випробування) відповідних вантажів.

Заходи у випадках виявлення порушень

Якщо за результатами заходів державного контролю вантажу, що ввозиться (пересилається) на митну територію України, виявляється його невідповідність законодавству, державний ветеринарний інспектор вносить відповідну інформацію до інформаційно-телекомунікаційної системи компетентного органу, а також заповнює відповідну частину загального документа на ввезення (загального ветеринарного документа на ввезення).

Державний ветеринарний інспектор проводить затримання вантажів, які не відповідають законодавству, та після консультацій з оператором ринку або особою, відповідальною за вантаж, вживає таких заходів:

перевіряє, чи вантаж не становить загрози для здоров'я людини та/або тварини;

приймає рішення про знищення чи зміну призначеного використання відповідних продуктів, харчових продуктів нетваринного походження або кормів нетваринного походження, застосування у разі необхідності особливого поводження або повернення (вивезення) вантажу до країни-експортера (іншої країни).

Якщо вантаж, який не відповідає законодавству, було випущено у вільний обіг, державний ветеринарний інспектор повідомляє компетентний орган про необхідність здійснення державного моніторингу відповідних видів продуктів, харчових продуктів нетваринного походження та кормів нетваринного походження або, за необхідності, приймає рішення про їх відкликання.

Якщо за результатами державного контролю встановлено, що вантаж становить загрозу для здоров'я людини та/або тварини, державний ветеринарний інспектор здійснює затримання вантажу для його знищення або вжиття будь-якого іншого передбаченого законодавством заходу, необхідного для захисту здоров'я людини та/або тварини.

Якщо харчові продукти нетваринного походження та корми нетваринного походження, вантажі з якими при ввезенні (пересиланні) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю, не були надані для здійснення державного контролю, державний ветеринарний інспектор негайно після виявлення цього факту приймає рішення про їх відкликання та затримання, а в подальшому - про їх знищення або про повернення (вивезення) до країни-експортера (іншої країни).

Вантажі з харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження (крім тих, що при ввезенні (пересиланні) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю) та вантажі з композитними продуктами, маркування яких не відповідає законодавству, випускаються у вільний обіг, за умови надання оператором ринку власного письмового зобов'язання привести маркування у відповідність із законодавством до моменту реалізації (пропонування до реалізації) ним відповідних харчових продуктів та кормів.

Вантажі з продуктами, а також вантажі з харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження, що при

ввезенні (пересиланні) на митну територію України підлягають посиленому державному контролю, які не марковані українською мовою, випускаються у вільний обіг у разі виконання таких вимог:

державний ветеринарний інспектор, що здійснює перевірку вантажу, володіє мовою, якою виконано маркування, або оператор ринку надав письмовий переклад маркування українською мовою, засвідчений підписами оператора ринку та перекладача, який має документ, що підтверджує його кваліфікацію (засвідчена підписом перекладача копія такого документа додається до перекладу), та оформлений у дві колонки (ліворуч - оригінальний текст маркування, праворуч - текст українською мовою, який буде використовуватися для приведення маркування у відповідність із вимогами законодавства), або оператор ринку за власний рахунок забезпечує при здійсненні відповідної перевірки вантажу усний переклад маркування перекладачем, який має документ, що підтверджує його кваліфікацію;

оператор ринку надав державному ветеринарному інспектору власне письмове зобов'язання привести маркування у відповідність із законодавством до моменту реалізації (пропонування до реалізації) ним відповідних продуктів, харчових продуктів нетваринного походження, кормів нетваринного походження.

Державний ветеринарний інспектор, який не дозволяє випуск вантажу у вільний обіг, повідомляє митний орган про своє рішення щодо подальшого поводження з таким вантажем шляхом внесення до єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» відповідної інформації у формі електронного документа, засвідченого електронним цифровим підписом.

Особливе поводження з вантажем, що ввозиться (пересилається) на митну територію України, який не відповідає законодавству, може включати такі заходи під контролем державного ветеринарного інспектора:

обробку або переробку, включаючи знезараження, продуктів, харчових продуктів нетваринного походження та кормів нетваринного походження для приведення їх у відповідність із законодавством України або вимогами країни-експортера;

переробку харчових продуктів або кормів у будь-який прийнятний спосіб для іншої цілі, ніж споживання людиною або твариною.

Державний ветеринарний інспектор дозволяє повернення (вивезення) вантажу, що не відповідає законодавству України, до країни-експортера або до іншої країни, лише якщо виконуються такі умови:

оператор ринку або особа, відповідальна за вантаж, надали державному ветеринарному інспектору інформацію про пункт призначення вантажу в країні-експортері або іншій країні;

оператор ринку або особа, відповідальна за вантаж, завчасно поінформували компетентний орган країни-експортера або іншої країни, до якої планується вивезти вантаж, про причини повернення (вивезення) вантажу;

компетентний орган країни, яка не є країною-експортером і до якої планується вивезти вантаж, повідомив компетентний орган України про свою готовність прийняти такий вантаж.

Вантаж має бути повернуто (вивезено) до країни-експортера або іншої країни протягом 60 днів з дня винесення рішення державним ветеринарним інспектором. Вантаж, який не було повернуто (вивезено) протягом зазначеного строку, підлягає знищенню, крім випадків, коли порушення строку пов'язано з оскарженням відповідного рішення або дією інших поважних причин і при цьому вантаж не становить загрози для здоров'я людини та/або тварини.

Вантаж, щодо якого прийнято рішення про затримання, перебуває під наглядом державного ветеринарного інспектора до моменту його повернення (вивезення), знищення або отримання дозволу на випуск у вільний обіг.

Оператор ринку (особа, відповідальна за вантаж) зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з поверненням (вивезенням) вантажу, його знищенням, особливим поводженням або зміною призначеного використання.

Порядок знищення, особливого поводження та зміни призначеного використання вантажів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України, які не відповідають законодавству, затверджено наказом Мінекономіки від 29 квітня 2021 р. № 893-21.

Перелік уповноважених акредитованих лабораторій, референс-лабораторій розміщений на сайті Держпродспоживслужби.

17.5. Документація та звітування

Міжрегіональні головні управління Держпродспоживслужби щоквартально надають інформацію щодо кількості вантажів, ввезених (пересланих) на митну територію України, а також інформацію про вантажі, щодо яких встановлено невідповідність, за формою, що затверджена наказом Держпродспоживслужби від 12 грудня 2018 р. № 1019.

17.6. Інформаційні системи та бази даних Держпродспоживслужби

Інформаційна система контролю вантажів в процесі розробки.

17.7. Співпраця з іншими установами/організаціями

Взаємодія компетентного органу з митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, та іншими заінтересованими особами під час проведення державного контролю

вантажів з продуктами, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), здійснюється з використанням механізму «єдиного вікна» відповідно до Митного кодексу України.

Відомості про результати здійснення державного контролю у формі електронного документа, засвідченого електронним цифровим підписом, вносяться державним ветеринарним інспектором до єдиного державного інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» протягом строків, встановлених статтею 319 Митного кодексу України.

17.8. Пріоритети заходів державного контролю та стратегічні цілі у сфері контролю на кордоні.

Для забезпечення ефективного впровадження контролю та наявності всіх даних для перевірки безперебійного функціонування системи у цій сфері, визначені такі цілі:

1. Побудова ППП та забезпечення функціональної системи контролю на ППП.
2. Подальша гармонізація та перенесення ключових положень СФЗ та положень ЄС у національне законодавство.
3. Участь у розробці інформаційно-телекомунікаційної системи контролю вантажів.

18. Система контролю щодо здоров'я рослин та засобів захисту рослин

18.1. Загально-національні стратегічні цілі

Система державного контролю щодо здоров'я рослин та засобів захисту рослин передбачає здійснення заходів державного контролю у сферах:

захисту рослин (включаючи засоби захисту рослин);

карантину рослин.

Система державного контролю господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі передбачає здійснення заходів контролю у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу.

Основними цілями довгострокового плану державного контролю щодо здоров'я рослин та засобів захисту рослин є:

контроль за дотриманням карантинного режиму і проведенням заходів з карантину рослин при вирощуванні, заготівлі, вивезенні, ввезенні, транспортуванні, зберіганні, переробці, реалізації та використанні об'єктів регулювання;

здійснення державного нагляду (контролю) за транспортуванням, зберіганням, застосуванням засобів захисту рослин;

забезпечення належного рівня захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів;

встановлення та реалізація системи державного контролю на основі ризик-орієнтовного підходу;

забезпечення здоров'я рослин;

вдосконалення системи державного контролю за використанням засобів захисту рослин;

вдосконалення системи державного контролю за якістю засобів захисту рослин;

недопущення застосування неякісних та фальсифікованих засобів захисту рослин;

запобігання проникненню регульованих шкідливих організмів у зони, вільні від таких регульованих шкідливих організмів на території України;

запобігання поширенню регульованих шкідливих організмів.

Основними цілями довгострокового плану державного контролю господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі є державний нагляд (контроль) за:

додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу;

обсягом вироблених та/або реалізованих сортів сільськогосподарських рослин, створених на основі ГМО.

18.2. Організація та структура

18.2.1. Розподіл функцій, завдань та відповідальності

Центральний рівень

Підрозділом Держпродспоживслужби, відповідальним за здійснення заходів державного контролю щодо здоров'я рослин та засобів захисту рослин є Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна, до складу якого входять:

Управління фітосанітарної безпеки та контролю якості зернових:

- Відділ карантину рослин;
- Відділ захисту рослин;
- Відділ фітосанітарної експертизи та контролю якості зернових.

Управління контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна:

- Відділ контролю в насінництві та розсадництві;
- Відділ контролю в сфері охорони прав на сорти рослин;
- Сектор контролю за ГМО-джерелами;
- Сектор контролю якості зерна.

Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення, методології та цифрової трансформації у сфері фітосанітарної безпеки.

Зазначені структурні підрозділи забезпечують реалізацію державного нагляду (контролю) у сферах карантину, захисту рослин, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності через координацію територіальних підрозділів Держпродспоживслужби при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) у зазначених вище сферах.

Регіональний рівень

Територіальні органи Держпродспоживслужби в областях представлені Головними управліннями, до складу яких входить управління фітосанітарної безпеки.

Спеціалісти управлінь фітосанітарної безпеки в областях здійснюють заходи (планові та позапланові) державного контролю у сферах карантину,

захисту рослин та контролю за генетично модифікованим насінням та посадковим матеріалом щодо:

дотримання карантинного режиму та проведенням фітосанітарних заходів із карантину рослин при вирощуванні, заготівлі, вивезенні, ввезенні, транспортуванні, зберіганні, переробці, реалізації та використанні об'єктів регулювання;

використання біологічних контрольних організмів;

виконання фітосанітарних заходів;

обігу пестицидів;

відповідності засобів захисту рослин встановленим законодавством вимогам щодо їх якості;

наявності допуску (посвідчення) у осіб, діяльність яких безпосередньо пов'язана з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею засобами захисту рослин, а також працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, фізичних осіб - підприємців, що організовують виконання таких робіт;

дотримання регламентів зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин;

проведення підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами нагляду за фітосанітарним станом рослин сільськогосподарського та іншого призначення, багаторічних і лісових насаджень, дерев, чагарників, рослинності закритого ґрунту, місць зберігання та переробки продукції рослинного походження, а також захистом їх від шкідливих організмів;

проведення профілактичних та винищувальних заходів щодо боротьби зі шкідниками у місцях зберігання запасів продукції рослинного походження;

дотримання вимог законодавства щодо забезпечення належної якості та безпеки засобів захисту рослин, у тому числі діючих речовин;

дотримання заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах і організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

18.2.2. Кількість підконтрольних об'єктів за видом діяльності

Наведено в таблиці:

№	Вид діяльності	Кількість суб'єктів усіх форм власності	Коментарі
1.	Зберігання об'єктів регулювання у сфері карантину рослин	393	Діяльність потребує включення до загальнодержавного реєстру осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання
2.	Обіг та виробництво (у тому числі вирощування) об'єктів регулювання у карантинній зоні	50400	Діяльність потребує включення до загальнодержавного реєстру осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання
3.	Виробництво та маркування дерев'яного пакувального матеріалу	839	Діяльність потребує включення до загальнодержавного реєстру осіб, які здійснюють господарську діяльність з виробництва та маркування дерев'яного пакувального матеріалу
4.	Транспортування, зберігання, застосування та торгівля засобами захисту рослин	39000	Діяльність потребує наявності допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами

5.	Створення, дослідження та практичне використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах	154	
----	--	-----	--

18.2.3. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Управління фітосанітарної безпеки та контролю якості зернових (20 штатних одиниць) входять:

Відділ карантину рослин (6 штатних одиниць);

Відділ захисту рослин (7 штатних одиниць);

Відділ фітосанітарної експертизи та контролю якості зернових (5 штатних одиниць);

Сектор контролю за ГМО-джерелами (2 штатні одиниці).

На регіональному/місцевому рівні кількість залученого персоналу 1692 одиниці.

18.2.4. Матеріальні ресурси / технічне обладнання

Персонал Держпродспоживслужби, включаючи персонал на регіональному і місцевому рівнях, має в своєму розпорядженні задовільні матеріальні ресурси: оснащені приміщення, включаючи прямі телефонні лінії; інформаційно-технологічне обладнання, включаючи з'єднання з мережею Інтернет; системи програмного забезпечення; автотранспортні засоби і професійне робоче обладнання.

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення здійснення заходів державного нагляду (контролю) відбувається за рахунок коштів Державного бюджету України.

18.3. Система навчання

Система підвищення рівня професійної компетентності державних фітосанітарних інспекторів, задіяних у системі державного контролю щодо здоров'я рослин та засобів захисту рослин, описана в пункті 6.1 розділу 6.

Посадові особи Держпродспоживслужби також проходять інші навчальні курси за рахунок зовнішнього фінансування, зокрема, у рамках міжнародної технічної допомоги чи інших програм навчання, які фінансуються Європейський Союзом.

18.4. Заходи державного контролю

Законодавча основа

Основним законодавством щодо здійснення державного контролю у сферах захисту, карантину рослин, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях

агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності є:

Кодекс України про адміністративні правопорушення;

Кримінальний кодекс України;

Закони України:

«Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

«Про захист рослин»;

«Про карантин рослин»;

«Про пестициди і агрохімікати»;

«Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів».

Постанови Кабінету Міністрів України:

від 02 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

від 23 січня 2019 р. № 33 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері карантину рослин та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»;

від 23 січня 2019 р. № 34 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері захисту рослин та визначається періодичність здійснення планових заходів

державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів»;

від 06 березня 2019 р. № 198 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів»;

від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин».

Накази Мінагрополітики:

від 07 травня 2019 р. № 242 «Про затвердження уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сферах карантину та захисту рослин»;

від 12 липня 2019 р. № 385 «Про затвердження уніфікованої форми актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі».

Державний нагляд (контроль) передбачає виконання посадовими особами Держпродспоживслужби наступних заходів:

1) у сфері карантину рослин:

здійснення державного контролю та нагляду, інспектування та моніторингу відповідної території, об'єктів регулювання;

вибірковий контроль за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів);

здійснення контролю за проведенням:

- особами фумігації об'єктів регулювання, які переміщуються через державний кордон України та/або кордони карантинних зон;
- огляду в частині відбору зразків фахівцями фітосанітарної лабораторії;

2) у сфері захисту рослин:

організація обстеження сільськогосподарських та інших угідь, посівів, насаджень, рослинності закритого ґрунту, розробка прогнозів, виявлення і своєчасне інформування про наявність і розвиток шкідників та хвороб рослин, а також бур'янів;

контроль за проведенням підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами, діяльність яких пов'язана із захистом рослин, систематичних обстежень угідь, посівів, насаджень, рослинності закритого ґрунту, а також продукції рослинного походження на заселеність та зараження їх шкідливими організмами;

запобігання масовому розмноженню та поширенню шкідливих організмів;

своєчасне здійснення рекомендованих заходів щодо захисту рослин, додержання підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами встановлених регламентів застосування засобів захисту рослин;

своєчасне проведення профілактичних та винищувальних заходів щодо боротьби з шкідниками у місцях зберігання запасів продукції рослинного походження;

3) щодо господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі:

державний нагляд (контроль) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності;

державний нагляд (контроль) за обсягом вироблених та/або реалізованих сортів сільськогосподарських рослин, створених на основі ГМО;

розгляд пропозицій, заяв, скарг, звернень підприємств, установ, організацій і громадян та вжиття відповідних заходів в межах компетенції.

Заходи у випадку невідповідності

У разі виявлення порушень під час проведення заходів державного контролю посадові особи вчиняють одну або кілька з таких дій:

затримання об'єктів регулювання для інспектування та фітосанітарної експертизи (аналізів), якщо вони переміщуються без відповідних фітосанітарних документів або у разі візуального виявлення у вантажі регульованого шкідливого організму;

внесення подання про запровадження карантинного режиму;

обмеження, тимчасова заборона або припинення діяльності підприємств, установ, організацій усіх форм власності та громадян у разі порушення ними вимог технології та нормативно-правових актів з питань захисту рослин;

заборона реалізації засобів захисту рослин, які не відповідають вимогам щодо їх якості;

видача в межах своїх повноважень розпоряджень, що підлягають обов'язковому виконанню;

розгляд справ та накладення адміністративних стягнень на осіб, винних у порушенні.

18.5. Планування заходів державного контролю

18.5.1. Щорічний план державного контролю

Планові заходи державного контролю здійснюються відповідно до щорічного плану державного контролю, який розробляється, затверджується Держпродспоживслужбою та розміщується на її офіційному вебсайті (<https://cutt.ly/mmHyy0n>).

Щорічний план державного контролю ґрунтується на ризик-орієнтованому підході.

Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності, та порядок визначення періодичності здійснення планових заходів державного контролю у сферах захисту, карантину рослин, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах затверджуються Кабінетом Міністрів України.

18.5.2. План дій на випадок надзвичайних ситуацій

У разі масового розвитку та поширення особливо небезпечних шкідливих організмів головні державні фітосанітарні інспектори (або їх заступники) упродовж однієї доби вносять подання про запровадження особливого режиму захисту рослин до органу місцевого самоврядування, місцевого органу виконавчої влади або Кабінету Міністрів України.

Територія особливого режиму захисту рослин встановлюється у межах населеного пункту, району, області відповідним органом місцевого самоврядування чи місцевим органом виконавчої влади, а в межах кількох областей – Кабінетом Міністрів України.

Орган, який прийняв рішення про запровадження або зняття особливого режиму захисту рослин, негайно повідомляє про це підприємства, установи та організації, розташовані на відповідній території, і громадян, які проживають на цій території.

У рішенні про запровадження особливого режиму захисту рослин зазначаються:

- обставини, що спричинили запровадження особливого режиму;
- межі території, на якій запроваджується особливий режим;
- період, на який запроваджується особливий режим;
- перелік особливо небезпечних шкідливих організмів та заходи щодо їх локалізації і ліквідації.

18.6. Документація та звітування

Результати здійснення заходів державного нагляду (контролю) оформлюються відповідними уніфікованими актами, які затверджені наказами Мінагрополітики:

від 07 травня 2019 р. № 242 «Про затвердження уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сферах карантину та захисту рослин»;

від 12 липня 2019 р. № 385 «Про затвердження уніфікованої форми актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктами господарювання

вимог законодавства у сфері господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі».

За результатами проведених заходів державного нагляду (контролю) територіальні органи складають щоквартальні та річні звіти на обласному рівні, які подають до відповідного структурного підрозділу центрального апарату Держпродспоживслужби для аналізу та використання в роботі.

Держпродспоживслужба щороку звітує перед Кабінетом Міністрів України про стан виконання довгострокового та щорічного планів державного контролю за попередній рік та оприлюднює звіт на своєму офіційному вебсайті не пізніше 1 березня наступного за звітним роком.

18.7. Інформаційні системи та бази даних

Інформаційна система Держпродспоживслужби є інструментом автоматизації процесів проведення фітосанітарного контролю та створення національної бази даних з проведених фітосанітарних процедур і виданих документів, в тому числі і фітосанітарних сертифікатів.

Крім цього, така система використовується для ведення реєстрів, збирання та обробки даних, отриманих у результаті здійснення заходів державного контролю та державних програм моніторингу, а також може передбачати розробку ризик-орієнтованого підходу в частині планування проведення перевірок.

18.8. Співробітництво з іншими установами / організаціями

Держпродспоживслужба взаємодіє з центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування в межах повноважень щодо виявлення та запобігання порушення вимог законодавства суб'єктами господарювання у сферах захисту, карантину рослин, стосовно господарської діяльності з

біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі.

18.9. Пріоритетність заходів державного контролю та стратегічні цілі щодо системи контролю здоров'я рослин, засобів захисту рослин та господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі ГМО

Наведено в таблиці:

№	Пріоритетність та стратегічне планування	Дата виконання
<i>у сфері карантину рослин</i>		
1.	Реєстрація осіб, які здійснюють господарську діяльність з виробництва та маркування дерев'яного пакувального матеріалу.	Постійно
2.	Реєстрація осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання.	Постійно
3.	Оновлення переліку регульованих шкідливих організмів.	У разі потреби
<i>у сфері захисту рослин</i>		
1.	Проведення навчання осіб, діяльність яких безпосередньо пов'язана з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею засобами захисту рослин, а також працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, фізичних осіб - підприємців, що організовують виконання таких робіт	Постійно

2.	Організація обстеження сільськогосподарських та інших угідь, посівів, насаджень, рослинності закритого ґрунту, розробка прогнозів, виявлення і своєчасне інформування про наявність і розвиток шкідників та хвороб рослин, а також бур'янів	Постійно
3.	Контроль за здійсненням рекомендованих заходів щодо захисту рослин та додержанням підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності, громадянами встановлених регламентів застосування засобів захисту рослин	Постійно
<i>у сфері господарської діяльності з біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання ГМО у відкритій системі</i>		
1.	Контроль за дотриманням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах і організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форм власності	Постійно

19. Система фітосанітарного контролю на кордоні

19.1. Загально-національні стратегічні цілі

Одним із завдань Держпродспоживслужби як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері карантину рослин, є охорона території України від занесення регульованих шкідливих організмів.

З метою забезпечення ефективного впровадження контролю та всіх даних для перевірки ефективного функціонування системи в цій сфері було встановлено такі цілі:

1. Вдосконалення функціональної системи проведення фітосанітарного контролю.
2. Подальша гармонізація та імплементація актів законодавства Європейського Союзу до національного законодавства, яким регулюються питання здійснення фітосанітарного контролю.

19.2. Організація та структура

19.2.1. Розподіл функцій, завдань та відповідальності

Відділ фітосанітарних заходів на кордоні Управління державного контролю на кордоні Держпродспоживслужби (далі – Відділ), відповідно до Положення про Відділ, затвердженого наказом Держпродспоживслужби від 01 березня 2021 р. № 145, відповідає за організацію роботи в пунктах пропуску на державному кордоні щодо охорони території України від занесення регульованих шкідливих організмів.

Відповідно до підпункту 3 пункту 4 Положення про Головне управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві, затвердженого наказом Мінагрополітики від 12 квітня 2017 р. № 209, Головне управління Держпродспоживслужби в області, в місті Києві (далі – Головне управління)

відповідно до покладених на нього завдань вживає заходів щодо охорони території України від занесення регульованих шкідливих організмів.

У своїй діяльності Відділ керується Конституцією України, законами України «Про державну службу», «Про запобігання корупції», «Про карантин рослин», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про насіння і садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин», Митним кодексом України та іншими законами України, постановами Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин»», від 21 жовтня 2020 р. № 971 «Про затвердження Порядку взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму “єдиного вікна” та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», Міжнародною конвенцією про захист рослин, Міжнародними стандартами з фітосанітарних заходів Міжнародної конвенції про захист рослин, наказом Мінагрополітики від 29 листопада 2006 р. № 716 «Про затвердження Переліку регульованих шкідливих організмів», наказом Мінекономіки від 22 лютого 2021 р. № 343 «Про затвердження Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів)», іншими актами Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, наказами Держпродспоживслужби, іншими нормативно-правовими актами та нормативними документами з питань, що стосуються діяльності Відділу.

Начальник Відділу відповідає за спрямування та координацію територіальних органів Держпродспоживслужби (Головних управлінь

Держпродспоживслужби в областях) щодо проведення фітосанітарного контролю вантажів з об'єктами регулювання на кордоні.

Відділ, в межах компетенції, взаємодіє з іншими структурними підрозділами Держпродспоживслужби, Державною митною службою України, Державною прикордонною службою України, іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, а також з органами місцевого самоврядування, з відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, підприємствами, громадськими об'єднаннями та науковими організаціями, установами, комісіями, відповідними фахівцями з питань, що стосуються діяльності Відділу.

Відповідно до статті 38 Закону України «Про карантин рослин» фітосанітарний контроль вантажів з об'єктами регулювання, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), здійснюється державними фітосанітарними інспекторами у визначених пунктах карантину рослин у пунктах пропуску на державному кордоні України (далі – прикордонні пункти карантину рослин).

Державні фітосанітарні інспектори, які здійснюють фітосанітарний контроль вантажів, належать до структури Головного управління.

Перелік пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 435 «Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України».

У пунктах пропуску на державному кордоні України фітосанітарний контроль об'єктів регулювання, що ввозяться на митну територію України (у

тому числі з метою транзиту), здійснюється митними органами у формі попереднього документального контролю.

Вимоги до облаштування прикордонного пункту карантину рослин у пункті пропуску на державному кордоні України визначено у статті 38 Закону України «Про карантин рослин».

Попередній документальний контроль до вантажів, які підлягають фітосанітарному контролю може бути припинено митними органами для залучення державного фітосанітарного інспектора у випадках визначених частиною п'ятою статті 319 Митного кодексу України.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними», у випадку припинення попереднього документального контролю державні фітосанітарні інспектори прибувають в пункт пропуску для проведення фітосанітарного контролю.

Враховуючи особливості національного законодавства в частині здійснення фітосанітарного контролю, в більшості випадків державні фітосанітарні інспектори відділу фітосанітарних заходів на кордоні, відділу карантину рослин, відділу захисту рослин можуть бути залучені для проведення фітосанітарного контролю вантажів у пунктах пропуску на державному кордоні України.

19.2.2. Кількість фітосанітарних прикордонних інспекційних постів/пунктів

Фітосанітарний контроль вантажів з об'єктами регулювання, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), здійснюється державними фітосанітарними інспекторами у визначених пунктах

карантину рослин у пунктах пропуску на державному кордоні України, відповідно до статті 38 Закону України «Про карантин рослин».

У пунктах пропуску на державному кордоні України фітосанітарний контроль об'єктів регулювання, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту), здійснюється митними органами у формі попереднього документального контролю.

Перелік пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 435. Розміщення пунктів пропуску через державний кордон України подано на Рис. 6.

Рис. 6. Карта розміщення пунктів пропуску через державний кордон України (із зазначенням їх кількості)

Інтерактивна карта пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України, розміщена за посиланням: <https://map.customs.gov.ua/>.

У статті 45 Закону України «Про карантин рослин» передбачено, що фітосанітарні процедури до імпортованих вантажів з об'єктами регулювання можуть бути проведені також у митницях призначення або на митних складах.

Перелік місць митного оформлення товарів, в яких застосовується Порядок інформаційного обміну між органами доходів і зборів, іншими державними органами та підприємствами за принципом «єдиного вікна» з використанням електронних засобів передачі інформації, затверджено наказом Мінфіну від 25 липня 2016 р. № 657 (у редакції наказу Мінфіну від 25 січня 2018 р. № 35).

19.2.3. Кадрові ресурси

Гранична чисельність державних службовців та працівників Держпродспоживслужби затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (згідно з підпунктом 5.5.1 пункту 5.5 розділу 5).

Відповідно до структури Держпродспоживслужби, затвердженої Головою Держпродспоживслужби 18 серпня 2021 р. та погодженої Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України, до складу Відділу фітосанітарних заходів на кордоні входить 5 штатних одиниць.

На регіональному/місцевому рівні кількість залученого персоналу 1442 одиниці.

Наразі відбувається постійна оптимізація зон обслуговування державних фітосанітарних інспекторів, тому визначити точну чисельність державних

фітосанітарних інспекторів, до повноважень яких належить саме здійснення фітосанітарного контролю у пунктах пропуску на державному кордоні України, неможливо.

19.2.4. Матеріальні ресурси / технічне обладнання

Вимоги до облаштування прикордонного пункту карантину рослин у пункті пропуску на державному кордоні України визначено у статті 38 Закону України «Про карантин рослин». Фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності Держпродспоживслужби здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України.

19.3. Система навчання

Система підвищення рівня професійної компетентності державних службовців задіяних до системи фітосанітарного контролю на кордоні описана у пункті 6.1 розділу 6.

Працівники Держпродспоживслужби мають можливість проходити інші навчальні курси за рахунок зовнішнього фінансування, наприклад, у рамках міжнародної технічної допомоги чи інших програм навчань, які фінансуються Європейський Союзом.

19.4. Заходи державного контролю

Основним законодавством, яким регулюється здійснення фітосанітарного контролю до вантажів з об'єктами регулювання, є:

Закон України «Про карантин рослин»;

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал»;

Митний кодекс України;

Міжнародна конвенція про захист рослин;

Міжнародні стандарти з фітосанітарних заходів;

Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 960 «Деякі питання проведення заходів офіційного контролю товарів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою транзиту)»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 971 «Про затвердження Порядку взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму «єдиного вікна» та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»;

Перелік регульованих шкідливих організмів, затверджений наказом Мінагрополітики від 29 листопада 2006 р. № 716;

Наказ Мінагрополітики від 22 грудня 2005 р. № 731 «Про затвердження Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, експорту та виробництва дерев'яного пакувального матеріалу»;

Усі імпортні або транзитні вантажі з об'єктами регулювання, включеними до переліку об'єктів регулювання для цілей імпорту, експорту, реекспорту, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177, підлягають фітосанітарному контролю.

Фітосанітарний контроль включає:

- стандартний фітосанітарний контроль;
- вибіркового фітосанітарний контроль;

- розширений фітосанітарний контроль.

Поводження з вантажами, яким було відмовлено у ввезенні на митну територію України, внаслідок порушення вимог фітосанітарних заходів України визначено у статті 42 Закону України «Про карантин рослин».

Заражені регульованими шкідливими організмами об'єкти регулювання або об'єкти, у тому числі дерев'яний пакувальний матеріал, який не відповідає фітосанітарним заходам, засоби перевезення (транспортні засоби та транспортне обладнання), сільськогосподарська техніка, машини та знаряддя підлягають знезараженню, а у разі неможливості:

технічній переробці;

знищенню;

поверненню вантажу (у випадку імпорту), про що зазначено у пункті 85 Порядку проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177.

19.5. Фітосанітарні лабораторії для цілей фітосанітарного контролю

У системі Держпродспоживслужби працюють 26 державних лабораторій, які проводять експертизу (аналізи) зразків, які відібрані, в т.ч. в рамках фітосанітарного контролю. Це 24 державні фітосанітарні лабораторії України (державні установи «Центральна фітосанітарна лабораторія», обласні фітосанітарні лабораторії), а також Одеська та Ужгородська прикордонні державні контрольно-токсикологічні лабораторії. Всі ці лабораторії

акредитовані відповідно до вимог національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 (EN ISO/IEC 17025:2017, IDT; ISO/IEC 17025:2017, IDT) «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій» (далі - ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019).

19.6. Документація та звітування

У випадку проведення фітосанітарних процедур та фітосанітарних заходів до об'єктів регулювання та/або об'єктів, що ввозяться на митну територію України, результати оформлюються актом про проведення фітосанітарних процедур із внесенням відповідної інформації до інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» та в Інформаційну систему підтримки проведення інспекційних заходів фітосанітарних інспекцій (PHIS – Phytosanitary inspection system), яка наразі поступово впроваджується головними управліннями Держпродспоживслужби в областях.

Форма акта про проведення фітосанітарних процедур, особливості проведення фітосанітарного контролю до об'єктів регулювання та/або об'єктів, що ввозяться на митну територію України, зокрема інспектування, огляд та відбір зразків, визначено у Порядку проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин»».

Державні фітосанітарні інспектори, які здійснюють фітосанітарний контроль у пунктах пропуску на державному кордоні України, відповідно до

чинного законодавства, направляють звіти про роботу до начальника відділу фітосанітарних заходів на кордоні відповідного Головного управління. Щоквартально, начальник відділу фітосанітарних заходів на кордоні відповідного Головного управління надсилає узагальнений звіт щодо виконання фітосанітарних заходів на кордоні до відділу фітосанітарних заходів на кордоні Управління державного контролю на кордоні Держпродспоживслужби.

19.7. Інформаційні системи та бази даних Держпродспоживслужби

Інформація щодо проведення фітосанітарного контролю відображається та зберігається в Інформаційній системі підтримки проведення інспекційних заходів фітосанітарних інспекцій (PHIS – Phytosanitary inspection system) та в інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

19.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Держпродспоживслужба в межах своєї компетенції взаємодіє з Державною митною службою України та Державною прикордонною службою України.

19.9. Пріоритетність заходів фітосанітарного контролю та стратегічні цілі фітосанітарного інспекційного контролю на кордоні

Наведено в таблиці:

№	Пріоритетність та стратегічне планування	Дата виконання
1	Повне впровадження інформаційної системи підтримки проведення інспекційних заходів фітосанітарних інспекцій PHIS для здійснення оформлення імпорتنих та транзитних вантажів	2026 рік
2	Аналіз переміщення вантажів з об'єктами регулювання через державний кордон України	2023 рік

	з метою підготовки до впровадження здійснення фітосанітарного контролю в прикордонних інспекційних постах	
3	Законодавче забезпечення здійснення фітосанітарного контролю відповідно до вимог актів права ЄС	2026 рік

20. Система лабораторного контролю

20.1. Загально-національні стратегічні цілі

Лабораторні дослідження (випробування) для цілей державного контролю є важливим компонентом системи державного контролю.

Результати лабораторних досліджень (випробувань), проведених для цілей державного контролю акредитованими лабораторіями, уповноваженими компетентним органом, є підставою для проведення заходів державного контролю у разі виявлення в харчових продуктах і кормах залишків ветеринарних препаратів, пестицидів та/або забруднюючих речовин, з метою недопущення потрапляння в обіг харчових продуктів та/або кормів, що можуть спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини та/або тварини.

Також результати лабораторних досліджень (випробувань), проведених на виконання планів державного моніторингу, дають можливість отримати загальне уявлення про стан справ щодо дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин.

20.2. Організація та структура

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (далі - Інститут) відповідно до Законів України «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» є державною науково-дослідною установою ветеринарної медицини, уповноваженою органом управління, та підпорядковується Держпродспоживслужбі.

Інститут відповідно до завдань, визначених Положенням про Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, затвердженим наказом Мінагрополітики від 13 березня

2017 р. № 120, зареєстрованим в Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 466/30334 здійснює:

1) проведення наукових досліджень та участь у розробленні нормативних документів з питань профілактики, діагностики та ідентифікації хвороб тварин, апробації методик, здійснення лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу, а також інших досліджень (випробувань);

2) організаційне, методичне та метрологічне забезпечення лабораторної справи в Україні;

3) арбітражні дослідження у разі виникнення спорів щодо висновків лабораторної діагностики та проведення лабораторних досліджень (випробувань). Результати арбітражних досліджень є остаточними;

4) апробацію засобів вимірювальної техніки та випробувального і допоміжного лабораторного обладнання, діагностикумів, тест-систем, інших біопрепаратів тощо для здійснення діагностики та/або ідентифікації хвороб тварин, здійснення лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного

матеріалу, а також інших досліджень (випробувань) та надання науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх впровадження в роботу та придбання;

5) діагностику та/або ідентифікацію хвороб тварин, лабораторні дослідження (випробування) показників безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу, а також інші дослідження (випробування);

6) складання науково обґрунтованих планів державного моніторингу хвороб тварин з урахуванням кількості операторів ринку та підконтрольних Держпродспоживслужбі об'єктів, епізоотичного та ветеринарно-санітарного стану тваринництва, національних вимог та міжнародних стандартів, інструкцій та рекомендацій, подання їх до Держпродспоживслужби для затвердження;

7) складання науково обґрунтованого плану державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження та інших планів лабораторних досліджень (випробувань) для цілей державного лабораторного контролю з урахуванням кількості операторів ринку та підконтрольних Держпродспоживслужбі об'єктів, факторів середовища життєдіяльності, епізоотичного та ветеринарно-санітарного стану тваринництва, національних вимог та міжнародних стандартів, інструкцій та рекомендацій та подання їх до Держпродспоживслужби для затвердження;

8) проведення робіт (надання послуг), пов'язаних із забезпеченням єдності вимірювань та технічної компетентності у визначених сферах

діяльності у районних, міських, міжрайонних державних лабораторіях Держпродспоживслужби, державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках та/або інших лабораторіях у разі звернення фізичних та юридичних осіб відповідно до чинного законодавства;

9) участь у міжлабораторних міжнародних та національних раундах професійного тестування; організацію міжнародних випробувань для державних лабораторій Держпродспоживслужби та інших лабораторій будь-якої форми власності (у разі їх звернення);

10) проведення аналізу та оцінки ризиків щодо виникнення та поширення заразних хвороб тварин, безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу тощо, у тому числі при ввезенні на територію України;

11) діяльність з придбання, ввезення, вивезення, перевезення, використання, зберігання, відпуску та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів згідно із Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»;

12) підвищення кваліфікації та стажування фахівців ветеринарної медицини, викладачів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та працівників науково-дослідних інститутів;

13) організацію та науковий супровід лабораторних робіт з безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів,

репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу під час їх виробництва та/або обігу, у тому числі при ввезенні на територію України, вивезенні з території України та транзиті;

14) участь у проведенні державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

15) наукове обґрунтування максимально допустимих рівнів показників безпечності та окремих показників якості харчових продуктів й кормів та подання пропозицій до Держпродспоживслужби;

16) надання експертних висновків, звітів, протоколів досліджень (випробувань) з рекомендаціями відповідно до законодавства;

17) калібрування та повірка засобів вимірювальної техніки, обладнання Інституту та інших установ і організацій;

18) проведення оцінювання (аудит) технічної компетентності суб'єктів господарювання (лабораторій) та їх підрозділів у разі їх звернення;

19) діяльність, пов'язану із впровадженням програмного забезпечення та технологій автоматизованої обробки даних Держпродспоживслужби;

20) організацію та проведення раундів міжлабораторних порівняльних випробувань з перевірки кваліфікації відповідно до національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017 (EN ISO/IEC 17043:2010; ISO/IEC 17043:2010, IDT) «Оцінка відповідності. Загальні вимоги до перевірки професійного рівня» (далі – ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017);

21) надання консультацій фізичним та юридичним особам з питань діагностики хвороб тварин, безпечності та окремих показників якості об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових

добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу та організації лабораторної роботи;

22) методичне забезпечення державних лабораторій, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби.

Відповідно до Положення про регіональну державну лабораторію Держпродспоживслужби, затвердженого наказом Мінагрополітики від 13 березня 2017 р. № 120, зареєстрованим у Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 467/30335, регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби (далі – Регіональна державна лабораторія) є державними установами ветеринарної медицини, які створені відповідно до Законів України «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», підпорядковуються головному управлінню Держпродспоживслужби в області та належать до сфери управління Держпродспоживслужби.

Регіональна державна лабораторія є державною установою для лабораторної діагностики хвороб тварин та оцінки ветеринарно-санітарного стану харчових продуктів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, а також проведення лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності та якості об'єктів санітарних заходів, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і

садивного матеріалу, а також інших досліджень (випробувань) відповідно до галузі акредитації.

Регіональна державна лабораторія має матеріально-технічну базу (територію і будівлі, лабораторне обладнання і апаратуру, віварій з піддослідними тваринами тощо) та проводить у повному обсязі і на сучасному рівні патолого-анатомічні, гістологічні, мікроскопічні, мікробіологічні, бактеріологічні, біологічні, хіміко-токсикологічні, біохімічні, мікологічні, серологічні, імунологічні, вірусологічні, гельмінтологічні, гематологічні, радіологічні та інші лабораторні дослідження (випробування), а також державну ветеринарно-санітарну експертизу на агропродовольчих ринках та ярмарках.

Регіональну державну лабораторію очолює директор, який призначається на посаду на умовах контракту Головою Держпродспоживслужби за поданням начальника Головного управління Держпродспоживслужби в області на строк не більше, ніж три роки. Директор Регіональної державної лабораторії може бути звільнений з посади Головою Держпродспоживслужби з підстав, визначених законодавством про працю, а також за порушення умов контракту.

Відповідно до Положення про міську, районну, міжрайонну державні лабораторії Держпродспоживслужби, затвердженого наказом Мінагрополітики від 13 березня 2017 р. № 120, зареєстрованим у Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 468/30336, міська, районна, міжрайонна державні лабораторії Держпродспоживслужби є державними установами ветеринарної медицини, які створені відповідно до Законів України «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» підпорядковуються головному управлінню Держпродспоживслужби в області та належать до сфери управління Держпродспоживслужби.

Згадані лабораторії є державними установами у структурі Держпродспоживслужби в містах та районах для лабораторної діагностики хвороб тварин та оцінки ветеринарно-санітарного стану харчових продуктів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин, а також проведення лабораторних досліджень (випробувань) показників безпечності та якості об'єктів санітарних заходів, засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу, а також інших досліджень відповідно до галузі акредитації та/або технічної компетенції.

Лабораторії мають матеріально-технічну базу (територію і будівлі, лабораторне обладнання і апаратуру, віварій з піддослідними тваринами тощо) та проводять у повному обсязі і на сучасному рівні патолого-анатомічні, гістологічні, мікроскопічні, мікробіологічні, бактеріологічні, біологічні, хіміко-токсикологічні, біохімічні, мікологічні, серологічні, імунологічні, вірусологічні, гельмінтологічні, гематологічні, радіологічні та інші лабораторні дослідження, а також державну ветеринарно-санітарну експертизу на агропродовольчих ринках та ярмарках.

20.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» акредитована лабораторія – лабораторія будь-якої форми власності, що розташована в Україні або іншій країні, акредитована на відповідність вимогам національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 Національним органом України з акредитації, іноземним органом з акредитації, який є повним членом ILAC

(Міжнародної організації із співробітництва в галузі акредитації лабораторій), або іншим іноземним органом з акредитації, діяльність якого відповідає вимогам національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17011:2019 (EN ISO/IEC 17011:2017, IDT; ISO/IEC 17011:2017, IDT) «Оцінка відповідності. Загальні вимоги до органів з акредитації, що акредитують органи з оцінки відповідності».

Акредитовані лабораторії можуть проводити лабораторні дослідження (випробування) також на замовлення операторів ринку.

Основними функціями Національного агентства з акредитації України (далі – НААУ, Агентство) є:

- акредитація органів з оцінки відповідності (ООВ);
- контроль за відповідністю акредитованих органів вимогам акредитації.

Агентство керується законодавством України, національним стандартом ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019, документами міжнародних організацій з акредитації (EA, IAF, ILAC).

Головним європейським вектором діяльності НААУ є співробітництво з Європейською кооперацією з акредитації (EA), що є органом, який згідно з Регламентом (ЄС) № 765/2008 від 09 липня 2008 р. керує системою експертного оцінювання серед національних органів з акредитації держав-членів Європейського Союзу та інших країн Європи. У рамках EA діє Багатостороння угода (EA MLA) та Двостороння Угода (EA BLA), підписанти яких - національні органи з акредитації – визнають системи акредитації один одного як еквівалентні.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» уповноважена

лабораторія – це акредитована лабораторія, якій компетентним органом надано повноваження проводити для цілей державного контролю лабораторні дослідження (випробування) відібраних зразків харчових продуктів, кормів, сіна, соломи, побічних продуктів тваринного походження та речовин (у тому числі з довкілля), які пов'язані з виробництвом та/або обігом харчових продуктів або кормів, здоров'ям та благополуччям тварин.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» лабораторні дослідження (випробування) для цілей державного контролю проводяться акредитованими лабораторіями, уповноваженими компетентним органом. Компетентний орган позбавляє лабораторію уповноваження, якщо вона не забезпечує дотримання встановлених законодавством критеріїв уповноваження.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2019 р. № 10 «Про затвердження Порядку та критеріїв уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій, та Порядку перевірки дотримання уповноваженими акредитованими лабораторіями, у тому числі референс-лабораторіями, критеріїв уповноваження та позбавлення такого уповноваження» передбачено механізм та критерії, за якими Держпродспоживслужба здійснює уповноваження акредитованих лабораторій, у тому числі референс-лабораторій на здійснення лабораторних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю.

Забезпечення проведення лабораторних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю здійснюють:

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок,

Державний науково-контрольний інститут біотехнології і штамів мікроорганізмів, регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби, міські, районні, міжрайонні державні лабораторії Держпродспоживслужби, лабораторії інших установ та організацій.

20.2.2. Структура лабораторного контролю

Держпродспоживслужбою уповноважено для проведення лабораторних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю 130 лабораторій, з яких 105 лабораторій, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби.

Перелік лабораторій, залучених проводити лабораторні дослідження (випробування) для цілей державного контролю розміщені на вебсайті Держпродспоживслужби (<https://dpss.gov.ua/>).

20.3. Система навчання

Відповідно до Положення про Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, затвердженого наказом Мінагрополітики від 13 березня 2017 р. № 120, зареєстрованого у Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 466/30334 (із змінами), інститут відповідно до завдань здійснює підвищення кваліфікації та стажування фахівців ветеринарної медицини, викладачів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та працівників науково-дослідних інститутів, а також розвиває міжнародні зв'язки у напрямку підвищення кваліфікації спеціалістів, організація спільної підготовки, перепідготовки і стажування наукових співробітників, лікарів ветеринарної медицини у відповідних референс-центрах за кордоном.

Відповідно до Положення про регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби, затвердженого наказом Мінагрополітики від 13 березня 2017 р. № 120 та зареєстрованого у Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 467/30335 (із змінами), Положення про міські, районні, міжрайонні державні

лабораторії Держпродспоживслужби, затвердженого наказом Мінагрополітики від 13 березня 2017 р. № 120 та зареєстрованого у Мін'юсті 07 квітня 2017 р. за № 468/30336 (із змінами), серед основних завдань є підвищення кваліфікації фахівців, проведення семінарів, стажувань спеціалістів лабораторій.

Система підвищення рівня професійної компетентності державних службовців описана у пункті 6.1 розділу 6.

20.4. Заходи державного контролю

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи функціонує як діагностичний, методичний та арбітражний центр та уповноважена державна лабораторія.

Відповідно до завдань здійснює:

організаційне, методичне та метрологічне забезпечення лабораторної справи в Україні;

проведення робіт (надання послуг), пов'язаних із забезпеченням єдності вимірювань та технічної компетентності у визначених сферах діяльності у районних, міських, міжрайонних державних лабораторіях Держпродспоживслужби, державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках та/або інших лабораторіях у разі звернення фізичних та юридичних осіб відповідно до чинного законодавства;

організацію міжнародних випробувань для державних лабораторій Держпродспоживслужби та інших лабораторій будь-якої форми власності (у разі їх звернення);

організацію та проведення раундів міжлабораторних порівняльних випробувань з перевірки кваліфікації відповідно до національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017;

методичне забезпечення державних лабораторій, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби, а також інші повноваження.

З метою удосконалення роботи щодо вимог валідації методів дослідження та встановлення критеріїв її оцінки з урахуванням вимог європейського законодавства Державним науково-дослідним інститутом з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи та Державним науково-дослідним контрольним інститутом ветеринарних препаратів та кормових добавок розроблені Методичні рекомендації з валідації скринінгових та підтверджуючих методів визначення залишкових кількостей ветеринарних препаратів методом газової та рідинної хроматографії та Методичні вказівки з оцінки придатності методик імуноферментного аналізу для скринінгового визначення залишкових кількостей ветеринарних препаратів та забруднювачів у харчовій сировині тваринного походження, які затверджені наказом Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України від 07 травня 2012 р. № 141.

Уповноважені акредитовані лабораторії, референс-лабораторії на право проводити дослідження (випробування) для цілей державного контролю, відповідають за вибір методу дослідження, його застосування та дотримання вимог національного та європейського законодавства. Переважно використовуються стандартизовані методи (затверджені стандартні методи (ISO, EN, МЕМ (OIE), а також методи, передбачені законодавством ЄС). За відсутності таких методів використовуються локальні. Уповноважені акредитовані лабораторії, референс-лабораторії, повинні постійно вдосконалювати технічну компетентність, закуповувати сучасне аналітичне обладнання для виконання вимог законодавства ЄС та рекомендацій референс-лабораторій ЄС. Зазначене значно підвищує рівень достовірності як в частині результатів досліджень (випробувань), так і державної системи спостереження загалом.

З метою забезпечення високого рівня точності та достовірності результатів уповноважені акредитовані лабораторії, референс-лабораторії, беруть участь в програмах контролю якості досліджень, які включають внутрішню перевірку кваліфікації, міжлабораторну перевірку кваліфікації та програми валідації методів.

20.5. Планування заходів контролю

Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» визначає правові, організаційні та економічні засади акредитації органів з оцінки відповідності в Україні.

Акредитація здійснюється національним органом України з акредитації.

Національний орган України з акредитації є державною організацією, яка утворюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, та провадить некомерційну господарську діяльність.

Національний орган України з акредитації на підставі заявки органу з оцінки відповідності оцінює компетентність цього органу для провадження визначеної в заявці діяльності з оцінки відповідності.

Якщо національний орган України з акредитації встановлює, що відповідний орган з оцінки відповідності є компетентним для провадження визначеної в заявці діяльності з оцінки відповідності, національний орган України з акредитації приймає рішення про його акредитацію чи розширення сфери його акредитації. У разі прийняття рішення про акредитацію органу з оцінки відповідності йому видається атестат про акредитацію та надається право використовувати національний знак акредитації. Строк дії атестата про акредитацію становить п'ять років.

Національний орган України з акредитації проводить моніторинг шляхом здійснення нагляду, повторних, позачергових та інших оцінок акредитованих органів.

Якщо національний орган України з акредитації встановлює, що акредитований орган з оцінки відповідності втратив компетентність для провадження визначеної діяльності з оцінки відповідності або вчинив грубе порушення своїх обов'язків, національний орган України з акредитації вживає всіх належних заходів до обмеження сфери акредитації, тимчасового зупинення дії або скасування атестата про акредитацію.

20.6. Документація та звітування

Звітування про результати лабораторних досліджень (випробувань) здійснюються шляхом звітування з нижчого рівня до вищого:

міські, районні, міжрайонні державні лабораторії Держпродспоживслужби звітують відповідним регіональним державним лабораторіям Держпродспоживслужби;

регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби звітуються Державному науково-дослідному інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи;

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи щорічно направляє узагальнений звіт до Держпродспоживслужби.

20.7. Інформаційні системи та бази даних

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи та регіональні державні лабораторії Держпродспоживслужби після прийому зразків об'єктів санітарних заходів, за умови їх відповідності, а також наявності належним чином оформлених

супровідних документів, реєструють акти відбору зразків в лабораторній інформаційній системі (LIMS), яка дозволяє простежити зразок з моменту надходження до лабораторії, потім до відділів (лабораторій) на проведення відповідних лабораторних досліджень (випробувань), отримання звітів про результати проведених лабораторних досліджень (випробувань) та до оформлення експертних висновків.

20.8. Співробітництво з іншими установами/організаціями

Уповноважені акредитовані лабораторії співпрацюють з Національним агентством з акредитації України, з іншими лабораторіями й органами, що сприяє обміну інформацією і досвідом.

Також Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи для забезпечення зовнішнього контролю якості лабораторних досліджень бере активну участь у міжнародних раундах міжлабораторних порівняльних випробувань FAPAS, а також співпрацює з європейськими референс-лабораторіями шляхом участі в раундах міжлабораторних порівняльних випробувань.

Метою акредитації уповноважених лабораторій є:

забезпечення єдиної технічної політики у сфері оцінки відповідності;

забезпечення довіри споживачів до діяльності з оцінки відповідності;

створення умов для взаємного визнання результатів діяльності акредитованих органів на міжнародному рівні;

усунення технічних бар'єрів у торгівлі.

20.9. Пріоритети заходів офіційного контролю та стратегічні цілі у сфері лабораторного контролю

Пріоритетними цілями у сфері лабораторного контролю є розширення галузі акредитації в частині проведення лабораторних досліджень

(випробувань) на визначення вмісту у харчових продуктах пестицидів, мікотоксинів, харчових добавок, ароматизаторів, ветеринарних препаратів, кормових добавок, а також проведення лабораторних досліджень (випробувань) для визначення міграції речовин із матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами у процесі їх виробництва, обігу та використання.

Крім того, пріоритетним завданням є перегляд наказів МОЗ:

від 19 липня 2012 р. № 548 «Про затвердження Мікробіологічних критеріїв для встановлення показників безпечності харчових продуктів», зареєстрований у Мін'юсті 03 серпня 2012 р. за № 1321/21633, щодо внесення змін у відповідності до консолідованої версії Регламенту Комісії (ЄС) № 2073/2005 про мікробіологічні критерії харчових продуктів;

від 13 травня 2013 р. № 368 «Про затвердження Державних гігієнічних правил і норм «Регламент максимальних рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах» (із змінами, внесеними згідно з наказом МОЗ від 22 травня 2020 р. № 1238), зареєстрований у Мін'юсті 18 травня 2013 р. за № 774/23306, в частині встановлення максимально допустимих рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах, зокрема для пестицидів.

21. Фітосанітарна експертиза (аналізи)

21.1. Загальні національні стратегічні цілі

Основні принципи та умови щодо проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) державними фітосанітарними лабораторіями визначено Законом України «Про карантин рослин», Порядком проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин».

Фітосанітарна експертиза (аналізи) є важливим компонентом системи державного контролю. Встановлення фітосанітарного стану як території країни так і вантажів з об'єктами регулювання неможливе без проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), яка є невід'ємною складовою фітосанітарних процедур.

З метою забезпечення ефективного проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) об'єктів регулювання визначено такі цілі:

- оснащення мережі державних фітосанітарних лабораторій сучасним лабораторним обладнанням та офісною технікою;
- удосконалення методик проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) з метою виявлення та ідентифікації регульованих та інших шкідливих організмів;

- забезпечення безперервного професійного розвитку з метою підвищення професійної компетентності фахівців державних фітосанітарних лабораторій.

Реалізація зазначених стратегічних цілей сприятиме:

- здійсненню своєчасного та якісного контролю за фітосанітарним станом об'єктів регулювання;
- підвищенню аналітичної спроможності державних фітосанітарних лабораторій у відповідності до вимог національних та міжнародних стандартів;
- гарантуванню належного фітосанітарного стану вітчизняної рослинної продукції, при переміщенні її територією України, а також для цілей експорту та забезпечення недопущення ввезення на територію України імпортованих вантажів, які заражені регульованими та іншими шкідливими організмами;
- співпраці з Європейським Союзом, Міжнародними організаціями та експертами Європейської та Середземноморської організації захисту рослин (ЄОЗР).

21.2. Організація та структура

21.2.1. Розподіл функцій, завдань та обов'язків

Відповідно до Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів», Держпродспоживслужба є центральним органом виконавчої влади, який (з поміж іншого) реалізує державну політику у сферах карантину та захисту рослин. Наразі до чинної постанови вносяться зміни, якими буде визначено серед завдань

Держпродспоживслужби уповноваження лабораторій на проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) для цілей державного контролю.

Спрямування та координація діяльності лабораторій покладено на Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна Держпродспоживслужби.

Основні завдання та компетенції лабораторій визначено в положеннях про державні установи «Центральна фітосанітарна лабораторія», обласні фітосанітарні лабораторії, затверджених наказом Держпродспоживслужби від 11 грудня 2019 р. № 1194 «Про затвердження Положень про фітосанітарні лабораторії, Одеську та Ужгородську прикордонні державні контрольно-токсикологічні лабораторії».

Відповідно до статті 13 Закону України «Про карантин рослин» передбачено, що фітосанітарна експертиза (аналізи) об'єктів регулювання включає:

- здійснення аналізу фітосанітарного стану об'єктів регулювання з метою виявлення шкідливих організмів;
- визначення видів шкідливих організмів, їхнього стану, стадії розвитку та кількості;
- формування зразка-документа (за наявності).

Відповідно до Порядку проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р.

№ 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин» встановлено всі умови щодо проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) як державними так і приватними фітосанітарними лабораторіями.

Види аналізів, які проводять державні фітосанітарні лабораторії визначаються відповідно до виробничих потреб, діагностичної спроможності та наявності необхідного обладнання конкретної державної фітосанітарної лабораторії і зазначаються у сфері акредитації, яка є не від'ємним додатком до атестата про акредитацію фітосанітарної лабораторії.

Методи фітосанітарної експертизи (аналізів) визначаються видами аналізів, які проводяться до об'єктів регулювання та/або об'єктів, з метою виявлення в лабораторних умовах явної або прихованої зараженості та ідентифікації регульованих шкідливих організмів та/або шкідливих організмів на всіх стадіях їх розвитку відповідно до розділу V Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів), затверджених наказом Мінекономіки від 22 лютого 2021 р. № 343 «Про затвердження Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів)», який зареєстровано у Мін'юсті 12 березня 2021 р. за № 317/35939.

Відповідно до статті 37 Регламенту (ЄС) № 2017/625 встановлюється вимога до офіційних лабораторій в частині їх акредитації.

Впровадження вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 є обов'язковим завданням для всіх лабораторій, що претендують на підтвердження їх компетентності в процесі акредитації. Саме це є вимогою законодавства України до діяльності фітосанітарних лабораторій, а саме: статей 13, 13¹ Закону України «Про карантин рослин», Порядку ведення Реєстру уповноважених фітосанітарних лабораторій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин».

Всі державні фітосанітарні лабораторії акредитовані відповідно до вимог національного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019.

21.2.2. Перелік лабораторій, залучених до державного контролю

До сфери управління Держпродспоживслужби належать державні установи «Центральна фітосанітарна лабораторія» та обласні фітосанітарні лабораторії, які утворені відповідно до Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 р. № 667.

На сьогодні в системі Держпродспоживслужби функціонують 24 державні фітосанітарні лабораторії (державні установи «Центральна фітосанітарна лабораторія», обласні фітосанітарні лабораторії), які здійснюють заходи державного контролю.

Список державних фітосанітарних лабораторій, залучених до державного контролю опубліковано на сайті Держпродспоживслужби з посиланнями на їхні офіційні сайти: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva/fitosanitarni-laboratoriyi/perelik-laboratorij>.

Список акредитованих лабораторій (в т. ч. державних фітосанітарних) опубліковано на сайті НААУ у розділі «Випробувальні лабораторії» <https://naau.org.ua/reystestr-akreditovanix-ooov/>.

Державні фітосанітарні лабораторії, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби, внесені до бази даних з діагностики Європейської та Середземноморської організації захисту рослин (EPPO Database on Diagnostic Expertise), в якій містяться загальні відомості про державну фітосанітарну лабораторію та експертів цієї лабораторії, які спеціалізуються на діагностиці

конкретних видів карантинних шкідливих організмів. Зазначена база даних є у відкритому доступі за посиланням: <https://dc.eppo.int/laboratory/lablist>.

Поряд з успішним функціонуванням державних фітосанітарних лабораторій проводиться робота щодо підготовки законодавчих підстав для введення в дію референс-лабораторій.

Проектом Закону України «Про захист рослин», зареєстрованим у Верховній Раді за № 4600 16 січня 2021 р., передбачено створення референс-лабораторій, їх уповноваження та функції, що побудовано за принципом імплементуючого Регламенту (ЄС) № 2017/625, яким визначено умови уповноваження, завдання та обов'язки національних референс-лабораторій. Після його прийняття, підзаконним актом буде встановлено порядок уповноваження референс-лабораторій.

Вимоги щодо призначення, обов'язків та функціонування національних референс-лабораторій встановлено у статтях 100, 101, Розділу III, Регламенту (ЄС) № 2017/625.

21.2.3. Кадрові ресурси

Чисельність персоналу в рамках лабораторного контролю представлена у таблиці:

№ з/п	Лабораторія	К-сть залученого персоналу*	Коментарі
1.	ДУ Вінницька обласна фітосанітарна лабораторія	32	* Вказана кількість – це працівники усіх відділів лабораторій, як виробничих (ті хто безпосередньо виконує фітосанітарну експертизу) так і фінансових, господарських, кадрових та інших
2.	ДУ Волинська обласна фітосанітарна лабораторія	55	
3.	ДУ Дніпропетровська обласна фітосанітарна лабораторія	24	
4.	ДУ Донецька обласна фітосанітарна лабораторія	34	
5.	ДУ Житомирська обласна фітосанітарна лабораторія	50	
6.	ДУ Закарпатська обласна фітосанітарна лабораторія	45	
7.	ДУ Запорізька обласна фітосанітарна лабораторія	31	
8.	ДУ Івано-Франківська обласна фітосанітарна лабораторія	25	

9.	ДУ Кіровоградська обласна фітосанітарна лабораторія	35	<i>відділів. Вказано фактичну чисельність працівників станом на 01.01.2021</i>
10.	ДУ Луганська обласна фітосанітарна	26	
11.	ДУ Львівська обласна фітосанітарна лабораторія	52	
12.	Миколаївська обласна фітосанітарна лабораторія	53	
13.	ДУ Одеська обласна фітосанітарна лабораторія	84	
14.	ДУ Полтавська обласна фітосанітарна лабораторія	37	
15.	ДУ Рівненська обласна фітосанітарна лабораторія	34	
16.	ДУ Сумська обласна фітосанітарна лабораторія	31	
17.	ДУ Тернопільська обласна фітосанітарна лабораторія	30	
18.	ДУ Харківська обласна фітосанітарна лабораторія	47	
19.	Херсонська обласна фітосанітарна лабораторія	25	
20.	ДУ Хмельницька обласна фітосанітарна лабораторія	36	
21.	ДУ Черкаська обласна фітосанітарна лабораторія	32	
22.	Чернівецька обласна фітосанітарна лабораторія	41	
23.	ДУ Чернігівська обласна фітосанітарна лабораторія	37	
24.	ДУ Центральна фітосанітарна лабораторія	55	
ВСЬОГО		951	

21.2.4. Матеріальні ресурси/технічне обладнання

Для виконання поставлених завдань персонал має бути забезпечений матеріальними ресурсами, а саме: обладнанням приміщенням з виділеними телефонними лініями, ІТ-обладнанням, включаючи з'єднання з мережею Інтернет, програмними системами, інформаційними системами, транспортними засобами та професійним лабораторним обладнанням. Однак більшість лабораторій потребують оновлення лабораторної та офісної техніки, в деяких лабораторіях є потреби в придбанні та ремонті приміщень.

21.3. Система навчання

Навчання персоналу лабораторій відбувається на курсах підвищення кваліфікації при вищих навчальних закладах (Львівський та Харківський національні аграрні університети) за програмами загального професійного розвитку. Практичне навчання відбувається під час стажувань на базі

лабораторій та за участі в тренінгах, організованих в рамках міжнародних проєктів (наприклад, проєкт міжнародної технічної допомоги ЄС TWINNING «Наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері засобів захисту рослин та здоров'я рослин і посилення відповідних інспекційних та лабораторних служб»).

За організацію навчання та підвищення кваліфікації персоналу відповідає директор державної фітосанітарної лабораторії.

Координацію проведення навчань, стажувань та тренінгів працівників лабораторій здійснює Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна Держпродспоживслужби.

21.4. Заходи державного контролю

Фітосанітарна експертиза (аналізи) не є самостійним заходом державного контролю, а лише є однією зі складових загальної системи контролю в країні. Спеціалісти фітосанітарних лабораторій не мають таких прав і повноважень як державні фітосанітарні інспектори (це не передбачено законодавством).

21.4.1. Методи та методики проведення фітосанітарної експертизи (аналізів)

Законодавча основа

Закон України «Про карантин рослин» – статті 13, 16;

постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1177 «Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин», якою затверджено Порядок проведення інспектування, огляду, фітосанітарної експертизи (аналізів), повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи (аналізів), нагляду, обстеження, моніторингу, знезараження об'єктів регулювання, оформлення сертифікатів, передбачених Законом України «Про карантин рослин», контролю за проведенням огляду в частині відбору зразків

та вибіркового контролю за проведенням фітосанітарної експертизи (аналізів) – пункт 51 даного Порядку;

наказ Мінекономіки від 22 лютого 2021 р. № 343 «Про затвердження методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів)», який зареєстровано у Мін'юсті 12 березня 2021 р. за № 317/35939 – розділ V;

національні стандарти України: ДСТУ 3354-96 «Карантин рослин. Методи ентомологічної експертизи продуктів запасу», ДСТУ 4180-2003 «Карантин рослин. Методи мікологічного експертування підкарантинних матеріалів», ДСТУ 4709:2006 «Карантин рослин. Методи бактеріологічної експертизи», ДСТУ 7406:2013 «Карантин рослин. Методи фітогельмінтологічної експертизи об'єктів регулювання», ДСТУ 4009-2001 «Карантин рослин. Методи гербологічної експертизи підкарантинних матеріалів»;

міжнародні стандарти – РМ 7 – Стандарти з фітосанітарних заходів Європейської та Середземноморської організації захисту рослин (ЄОЗР), серія 7 – Діагностика: міжнародно узгоджені діагностичні протоколи для регульованих шкідливих організмів та стандарти з питань діагностики;

процедури випробувань – процедури випробування, розроблені лабораторією, валідовані та верифіковані шляхом проведення міжлабораторних та внутрішньолабораторних порівнянь відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019;

методики ідентифікації – робочі методики ідентифікації, розроблені лабораторією, валідовані та верифіковані шляхом проведення міжлабораторних та внутрішньолабораторних порівнянь відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019.

Державні фітосанітарні лабораторії, залучені до державного контролю, відповідають за вибір методу дослідження, його застосування та дотримання вимог національного та міжнародного законодавства. Переважно використовуються стандартизовані методи (методи відповідно до національних стандартів, наказу Мінекономіки від 22 лютого 2021 р. № 343 «Про затвердження Методів інспектування, огляду, у тому числі відбору зразків, та проведення фітосанітарної експертизи (аналізів)» та стандартів ЄОЗР). За відсутності таких методів використовуються локальні – процедури випробування та методики ідентифікації. Наразі до сфер акредитації лабораторій України, залучених у державний контроль, включено понад 20 методів виявлення в лабораторних умовах та ідентифікації шкідливих організмів рослин.

Державні фітосанітарні лабораторії не передають право проведення певних досліджень до іноземних лабораторій та наукових установ. На сьогодні не виникало ситуацій, коли зразки, відібрані під час державного контролю (нагляду) не були проаналізовані у зв'язку з тим, що державні фітосанітарні лабораторії не мають змоги провести їх діагностику з тих чи інших причин (технічних, технологічних, методичних, тощо). Це досягається в першу чергу завдяки тому, що плани державного контролю (види обстеження, перевірок) узгоджуються управліннями фітосанітарної безпеки з державними фітосанітарними лабораторіями, і останні завчасно готуються до забезпечення їх реалізації (готують обладнання, закупляють необхідні види та кількість тест-систем і витратних матеріалів, навчають персонал).

На сьогодні для досліджень іноземні лабораторії та наукові установи не використовуються.

З метою забезпечення високого рівня точності та достовірності результатів, всі державні фітосанітарні лабораторії, які залучені до системи державного контролю, беруть участь в програмах контролю якості досліджень,

які включають внутрішню перевірку кваліфікації, міжлабораторну перевірку кваліфікації та програми валідації методів (відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019). Періодичність таких програм контролю описана в таблиці:

Опис заходу	Періодичність
Участь в програмах перевірки кваліфікації у випадку застосування методів в рамках програми державного контролю	Раз на рік для всіх лабораторій, залучених до державного контролю. Раз на міжакредитаційний період (5 років), якщо методи включено до сфери акредитації.
Участь в порівняльних дослідженнях або валідаційних програмах, організованих лабораторією	На запрошення лабораторії, яка організовує

З метою забезпечення належного застосування методів необхідно проводити аудит всіх фітосанітарних лабораторій, залучених до системи державного контролю. На сьогодні такі аудити не проводяться, оскільки відсутні законодавчі підстави (водночас в проекті Закону України «Про захист рослин» проведення аудитів передбачено).

21.4.2. Заходи у випадку невідповідності

Згідно з пунктом 7.10 «Невідповідна робота» ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 у фітосанітарних лабораторіях розроблена та підтримується процедура керування невідповідною роботою (ПСУ 7.10.001 «Керування невідповідною роботою»), відповідно до якої в лабораторіях:

1) визначено обов'язки та відповідальність щодо керування невідповідними роботами;

2) в разі виявлення невідповідної роботи, здійснюються відповідні дії, зокрема:

– якщо невідповідність можна усунути відразу після виявлення на робочому місці, вона усувається, а подальша обробка невідповідності здійснюється відповідно до ПСУ 8.5.001 «Дії щодо ризиків та можливостей»;

– якщо невідповідність не можна усунути відразу після виявлення на робочому місці, призупиняються роботи з випробування (фітоекспертизи) і, в разі необхідності, чинність протоколів випробування;

3) проводиться оцінка значимості невідповідної роботи;

4) здійснюється аналіз невідповідної роботи на предмет її можливого прийняття і негайного застосування коригувальної дії, щоб унеможливити її повторну появу;

5) встановлено відповідальність за дозвіл на відновлення роботи;

6) встановлювалася відповідальність за дозвіл на продовження роботи.

Усі записи стосовно вищевказаних пунктів зберігаються згідно ПСУ 7.10.001 «Керування невідповідною роботою».

Якщо за результатами аналізу причин невідповідної роботи виявлена ймовірність їх повторення, державна фітосанітарна лабораторія вводить коригувальні дії.

НААУ регулярно (щороку) перевіряє шляхом проведення нагляду виконання вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019, в тому числі і дотримання пункту 7.10 «Невідповідна робота».

21.4.3. Співпраця з іншими відповідними департаментами в межах структури Держпродспоживслужби

Державні фітосанітарні лабораторії співпрацюють за потреби з будь-яким структурним підрозділом Держпродспоживслужби. А саме:

- щодо виробничих, організаційних та інших питань з Департаментом фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна;
- щодо питань кадрового забезпечення з Департаментом з управління персоналом та організаційного розвитку;
- щодо фінансових питань з Департаментом управління фінансами та економічної діяльності.

21.5. Планування заходів державного контролю

Фітосанітарна експертиза (аналізи) не є самостійним заходом державного контролю, а лише є однією зі складових загальної системи контролю в країні. Тому державні фітосанітарні лабораторії долучаються до процесу державного контролю, за потреби у разі їх залучення, і не складають плани державного контролю.

Державні фітосанітарні лабораторії щороку планують свою виробничу діяльність, їхні плани погоджуються Держпродспоживслужбою. В цих планах є також показники щодо проведених фітосанітарних експертиз (аналізів).

21.6. Документація та звітування

Документація

Державні фітосанітарні лабораторії встановлюють і підтримують процедури управління всіма документами, що є частиною системи управління якістю, які розроблені як в межах державної фітосанітарної лабораторії так і отримані ззовні.

В державних фітосанітарних лабораторіях встановлені відповідні процедури щодо документації:

- офіційне схвалення документів з точки зору їх достатності до випуску;
- аналіз та актуалізація в міру необхідності і повторне офіційне схвалення документів;
- забезпечення ідентифікації змін та статусу перегляду документів;
- наявність відповідної редакції чинних документів у місцях їх застосування;
- розбірливість та простота ідентифікації;
- запобігання ненавмисному використанню застарілих документів і застосування належної ідентифікації таких документів в державній фітосанітарній лабораторії.

Звітування

Згідно з пунктом 7.8 «Звітування по результатам» ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 державні фітосанітарні лабораторії звітуються за результатами роботи. Перед звітуванням отримані результати перевіряються та затверджуються уповноваженою особою.

Крім дотримання вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 державні фітосанітарні лабораторії щоквартально та за рік звітуються до Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва, розсадництва та якості зерна за проведену виробничу діяльність відповідно до наказу Держпродспоживслужби від 13 червня 2019 р. № 527.

21.7. Інформаційні системи та бази даних Держпродспоживслужби

Державні фітосанітарні лабораторії забезпечені доступом до необхідної кількості даних та інформації для провадження своєї діяльності.

Використовується програмне забезпечення на базі 1С Підприємство «Управління карантинною інспекцією», конфігурація якого періодично актуалізується. Перед застосуванням автоматизованого обладнання, воно разом з програмним забезпеченням тестується на предмет коректності функціонування із документуванням цього процесу.

В лабораторіях впроваджена та підтримується процедура «Захист даних», що дозволяє забезпечити:

- захист від несанкціонованого доступу;
- захист від втручання і втрат;
- експлуатацію програмного забезпечення згідно вимог наданих виробником;
- цілісність та збереження даних;
- документування некоректної роботи та відповідних дій.

Наразі в Держпродспоживслужбі тривають заходи щодо впровадження нової інформаційної автоматизованої системи «Інформаційна система підтримки проведення інспекційних заходів фітосанітарних інспекцій» (PHIS) та інформаційної автоматизованої системи «LIMS Браво - Лабораторія» (LIMS).

Так відповідно до наказу Держпродспоживслужби від 13 квітня 2021 р. № 239 «Про введення в дослідну експлуатацію інформаційних автоматизованих систем PHIS та LIMS» в Україні триває процес введення в дослідну експлуатацію інформаційних автоматизованих систем PHIS та LIMS.

21.8. Співпраця з іншими установами/організаціями

Державні фітосанітарні лабораторії, за потреби (у випадку звернення) співпрацюють з науково-дослідними установами та навчальними закладами аграрного профілю.

21.9. Пріоритети розробки системи державного лабораторного контролю

Наведено в таблиці:

Захід	Період реалізації
Призначення Держпродспоживслужбою референс-лабораторії (лабораторій) у сферах, що входять до компетенції Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю у сферах насінництва, розсадництва та якості зерна відповідно до вимог статей 100, 101, Розділу III Регламенту (ЄС) № 2017/625.	Після прийняття Закону України «Про захист рослин»
Забезпечення безперервного професійного розвитку спеціалістів державних фітосанітарних лабораторій (забезпечити фінансування, залучення та навчання «тренерів») як у звичайному режимі так і за умови карантинних обмежень пов'язаних з COVID-19.	постійно
Забезпечення подальшої модернізації лабораторій (проведення ремонтів приміщень, придбання нового обладнання, навчання спеціалістів) для проведення фітосанітарної експертизи (аналізів) сучасними методами в стислі терміни.	2022- 2023
Добудова Центральної науково-дослідної фітосанітарної лабораторії та створення Центральної референтної фітосанітарної лабораторії України (ЦРФЛУ). Введення її в дію, оснащення лабораторії за принципом найсучасніших методів діагностики з метою проведення референтних експертиз (аналізів) аналітики у сферах, що входять до компетенції Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю в сфері	

насінництва, розсадництва та якості зерна і науково-дослідних розробок у визначених сферах.	
---	--

